ORADEA ANUL XXI Mai — Iunie 1940

CELE TREI CRIŞURI

No. 5 – 6 ANALE CULTURALE Lei 20

Director-fondator-proprietar: GEORGE BACALOGLU

— Vedere pitorească din Delta Dunării —

ZECE ANI DELA RESTAURAŢIE (1930—1940)

ASPECTE DIN PROBLEMELE TECHNICE ALE LUCRARILOR PUBLICE ŞI COMUNICAŢIILOR IN ROMÂNIA

— ITALIA ŞI ROMÂNIA — PRESA ROMÂNEASCĂ ‹II› —

„CELE TREI CRIȘURI"

Centrala: ORADEA, str. Regele Ferdinand, 11 (Casa Națională)—Telefon 119.

Redacția și Administrația din București—Str. Regală, 14.

ABONAMENTE:

Pe un an, particulari	Lei 200.—
Pe un an școli de toate gradele și unitățile militare	Lei 500.—
Pe un an autorități	Lei 1000.—
Abonament de încurajare	Lei 2000.—

In străinătate: Europa 500 lei; America 3 dolari, pentru autorități 8 dolari

Anunțuri și reclame după tarif.— Manuscrisele nu se înapoiază.

Abonamentele de încurajare se certifică, publicând după dorință, numele abonatului la o rubrică specială.

In abonamente, pe lângă plata integrală a costului normal al revistei, se consideră și încurajarea pentru acțiunea de propagandă culturală și națională întreprinsă, mai ales în provinciile alipite.

CUPRINSUL:

«Cele Trei Crișuri» . . . . . Preocupări Regale.
Horia Furtună . . . . . Odă M. S. Regelui Carol al II-lea (poezie).
* * * . . . . . Zece ani de la Restaurație (1930—1940).
N. Petrașcu . . . . . Carmen Sylva.
Col. George Bacaloglu . . . . Tensiunea războiului crește.— Necesitatea face lege — Familia Statelor balcanice.
Gr. Tăușan . . . . . O uzină de suflete noui.
G. B. . . . . . Aspecte din problemele technice ale Lucrărilor Publice și Comunicațiilor în România.
Ing. M. Nicolau . . . . . Direcțiunea generală technică.
Ing. D. M. Șerbescu . . . . Electrificarea rurală în România.
Ing. C. Daniilescu . . . . . Transporturile publice de pasageri și mărfuri cu autovehicule la noi în țară.
Prof. I. Simionescu . . . . Delta 'n primăvară.
«Cele Trei Crișuri» . . . . . Italia și România. (Vizita d-lui Profesor C. Giurescu în Italia).
Prof. Andrei Crăciun . . . . Drepturile românilor asupra Daciei Traiane.
I. Gr. Perieţeanu . . . . . Como (poezie).
Hélène Vacaresco . . . . . Les autres.... (poezie).
Ing. Gabrielescu C. Aurel . . . Căile ferate particulare.
Radu Culcer . . . . . Serviciul de arhitectură, edilitate și de lucrări pentru Administrații locale.
Al. Iacobescu . . . . . Sonet
Lotis Dolengu . . . . . Pastel de toamnă (poezie).
Col. George Bacaloglu . . . . Presa românească (II).
Ion B. Mureșianu . . . . . Ceva despre începutul gazetăriei la noi.
Al. T. Stamatiad . . . . . Din țara soarelui (versuri).
D. Iov . . . . . Sate moldovenești pe Nistru.
Ion Steriopol . . . . . Iluzii moarte (poezie).
Prof. C. D. Fortunescu . . . . O țărișoară interesantă: Luxemburgul.
Adela Zavu . . . . . Gândul meu (poezie).
Louis Barthou . . . . . Richard Wagner și Minna Planer.
Ștefan C. Ioan . . . . . Un tip de provincie (nuvelă).
George I. Vlădoi . . . . . Hotarele (poezie).

NOTE: Chipul de bronz al Reginei Maria la Gura Humorului. — Acte simbolice. — Sărbătorirea «Celor Trei Crișuri».

CĂRȚI: *George Fotino:* Din vremea renașterii naționale a țării românești. — *Iustin Iliescu:* Grădina cu flori de toamnă. — *M. Eminescu:* Poezii postume. — *G. Ionescu-Sisești:* L'agriculture de la Roumanie pendant la guerre. — *I. P. Țuculescu:* Siluete proeminente. — *Petru Comarnescu:* Priveliștile Americii. *Ion Steriopol:* Credințe ucise. — *Const. Cojan:* Târgul cu himere.

Umor, spirite și moravuri, scurte informații, bibliografie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Utilizați telefonul interurban!

CEL MAI **RAPID**,
MAI **SIGUR**,
MAI **IEFTIN**
ȘI CEL MAI **COMOD** SERVICIU

TELEFONAȚI STAȚIUNILOR BALNEARE ȘI CLIMATERICE CA SĂ FIȚI SIGURI CĂ VI SE REȚINE O CAMERĂ

TELEFONAȚI RUDELOR ȘI PRIETENILOR, VEȘTI DESPRE DVS.

TELEFONAȚI OFICIILOR NOASTRE CERÂND INFORMAȚIUNI ASUPRA TIMPULUI.

IATĂ CÂTEVA EXEMPLE ASUPRA TARIFULUI INTERURBAN

Pentru o convorbire de 3 minute dela ora 8—21

BUCUREȘTI - BRAȘOV	60 LEI
BUCUREȘTI - BALCIC	60 „
BUCUREȘTI - SINAIA	40 „
CONSTANȚA - BALCIC	40 „
VATRA DORNEI - SOVATA	60 „

DACĂ TELEFONAȚI ECONOMISIȚI TIMP ȘI BANI

SOCIETATEA ANONIMĂ ROMÂNĂ DE TELEFOANE

Babeș-Bolyai University Library Cluj

SESAME DESCHIDE-TE...

și Ali Baba a găsit înăuntru cele mai mari bogății ale lumii.

In timpurile noastre
PEȘTERA BOGĂȚIILOR
ESTE LOTERIA DE STAT

LOTERIA DE STAT

Anul XXI. No. 5–6 Mai — Iunie 1940

PREOCUPĂRI REGALE

Pasărea de oţel, la 6 Iunie 1930, L-a adus pe Carol al II-lea pe tronul strămoşilor săi. Pururi va rămâne o cinste şi o nobilă amintire pentru Bihor, faptul de a fi deschis cerul românesc, înaintea tuturor celorlalte ţinuturi ale Ţării, întru primirea Marelui oaspe. In faţa domniei Lui stă cea mai grea misiune care a fost dată vreodată unui Suveran şi unei naţiuni: misiunea de a împlini consolidarea românismului într'o operă atât de strălucitoare încât ea să poată ţine faţă lumii pe care o revarsă cealaltă operă, a lui Ferdinand I, care a fost instituirea românismului in graniţele sale naturale.

Tăria sufletească şi energia însetată de realizări pe care le afirmă marele nostru Suveran, sunt atât de puternice încât s'a dovedit la timp că era cu neputinţă să nu învingă, în munca de grea răspunderi, mai ales generaţia tânără.

Pentru această generaţie, jertfele regale sunt mai presus de admiraţia neamului. Iar atunci când, dornică să-şi sărbătorească marele Străjer, după un deceniu de pilduitoare îndemnuri, tineretul era gata să-şi afirme neţărmurita lui dragoste, Suveranul, cu Inaltă înţelepciune, cumpănind vitregia vremurilor, a adresat d-lui G. Tătărescu, Preşedintele Consiliului de miniştri, următoarele rânduri:

«Am fost înştiinţat că guvernul a luat hotărârea să fiu sărbătorit în mod deosebit cu prilejul zilei de 8 Iunie, pentru împlinirea a 10 ani ai Domniei Mele. Această hotărâre M'a mişcat adânc. Cu conştiinţa datoriei împlinite cu dragoste în folosul Patriei, sărbătoarea ce intenţionaţi, mărturie a roadelor acestui deceniu, Mi-a dat adâncă satisfacţie sufletească.

«Consider însă că împrejurările actuale cât şi grijile de fiece clipă ce trebuiesc să fie încordată atenţia tuturora, nu sunt prielnice pentru manifestaţiuni de felul ce doriţi a-Mi face şi cari pe de altă parte pricinuiesc şi mari cheltuieli.

«Acei cari doresc în aceste împrejurări să Mă sărbătorească, n'o pot face mai plăcut pentru Mine decât punându-şi toată munca, cu râvnă şi patriotism, pentru întărirea României».

Regele continuă să rămână, pe deasupra tuturor vicisitudinilor, simbolul vitalităţii noastre naţionale şi al încrederii noastre în viitor.

„Cele Trei Crişuri".

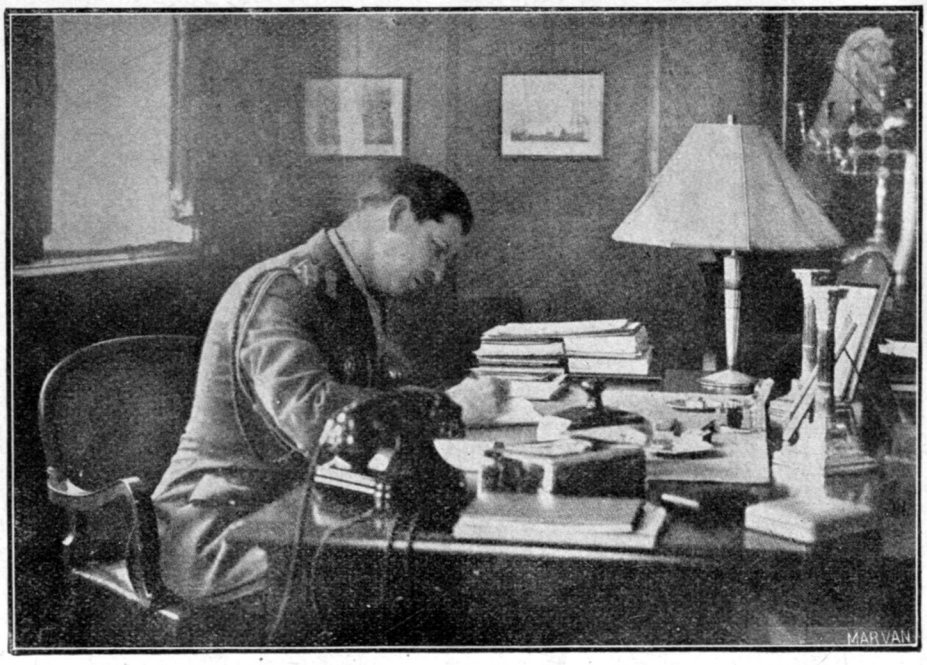

M. Sa Regele Carol al II-lea, la biroul de lucru.

ODĂ

M. S. Regelui CAROL II

de: **Horia Furtună**

Azi se re'ntoarce ziua rară
Când, dus pe aripi de oțel,
Veneai pe ceruri către țară
Ca o săgeată înspre țel.
Când Te-a văzut în slavă, Tisa
Intâia, bucuratu-mi-s'a.
Ea, cea dintâi a tresărit
Când, oglindindu-Te o clipă,
Trecuși cu-o repede aripă
Pe pragu-i de argint topit.

Ardealu'n care ziua blândă
Răsare albă din Carpați,
Ca o dovadă de izbândă
Trimeasă zilnic de la frați, —
Ardealu'ntreg, plin de mirare
Privea cum luneci ca un soare,
Un soare nou ca o minune
— La care Te puteai uita —
Și care-atuncea răsărea
Pe cerul dinspre soare-apune.

Apoi, ca raza ce se-aruncă
Piezișș, lăsându-se ușor, —
La Vadul Crișului, în luncă,
Te-ai coborât lâng'un izvor,
— Isvor de apă ne'ncepută
Pe care smeii îl sărută. —
Sol însetat al depărtării,
Când apa vie ai băut
Din recele ulcior de lut,
Ai sărutat obrazul țării!

Apoi Te-ai înălțat în slavă,
Și umbra Ți-a plutit atunci
Ca vulturul peste dumbravă,
Ca rândunica peste lunci.
Sub Tine se desfășurară
Intinsele fâșii de țară;
Păduri și iazuri și vâlcele
Păreau de soare zmălțuite;
Pe turle crucile-aurite
Păreau un firmament de stele.

Vedeai de sus ca pe o hartă,
Intreg pământul țării Tale:
Cum munții râd în creasta spartă,
Cum plânge Bistrița în vale, —
Cum Turda, vechea Turdă mai
Păstrează visul lui Mihai, —
Cum, galbene ca banii'n salbă
Stau holde'n țara Cosânzenii,
Stau paloșele: Valea Albă,
Rovinele, Călugărenii!

Făcându-și cruce de uimire,
Incremeneau în drum troițe, —
Zburdau, ca de-o bună vestire
Pe pajiști, albe miorițe, —
Zâmbind sălta în unde râul,
Se apleca din spice grâul.
Era frumos ca'n zi de Paște...
Și Tu simțeai împărătește,
Cum fiecare Te iubește
Și fiecare Te cunoaște.

Veneai spre noi, spre țara Ta,
Pe drum albastru de văzduh,
Spre lumea ce Te aștepta
Să Te pogori ca Sfântul Duh.
Bătrâni și tineri și copii
Vedeau că vii, știau că vii.
Și-au tresărit din lungul somn
Și cei ce dorm în liniști sfinte;
Toți voevozii din morminte
Simțind că vine noul Domn.

Pământul nostru spre'nălțime
Inmărmurise, stând deschis,
Cu vuet mare de mulțime
Cu lungi, prelungi tăceri de vis,
Cu toate înfrângerile, cu
Nădejdile lui toate. Tu
Tăcut, puternic și stingher
Veneai în marea sărbătoare
Cum vine raza de la soare,
Cum vin poruncile din cer.

O Rege, Tu ești tinerețea
Ești mintea cea pătrunzătoare;
Dă țării noastre frumusețea
Pe care o simțiam c'o are.
— Lucește scump, ea, ca o piatră
Și'n ultimul tăciun din vatră
Și sus, în fruntea diademei —
Și du-i destinul ei de pace
Spre viitorul care zace
Nedeslegat în sânul vremii.

Ascultă-a noastră rugăciune
Căci ești putere și cuvânt,
Ești cele mari și cele bune,
Ești Domnul nostru pe pământ.
Cu bunătatea Ta'nțeleaptă,
Fă lumea noastră și mai dreaptă.
Iubirea noastră tot mai sus,
Se'ndreaptă tot mai sus: spre Tine
Spre hotărârile-Ți senine,
Spre cerul care Te-a adus!

6 Iunie 1930

Vadul Crișului

Cluj

București

—

8 Iunie 1940

BCU Cluj / Central University Library Cluj

10 Mai: *M. S. Regele Carol II şi A. S. R. Mihai, Marele Voevod de Alba Iulia, primind defilarea oştirii în faţa Palatului Regal.*

8 IUNIE

10 ani dela Restauraţie (1930 — 1940)

S'au împlinit zece ani dela actul care a trecut definitiv în istoria noastră naţională sub numele de Restaurare. Titlu semnificativ şi spontan, — expresie a convingerilor tuturor românilor, dar şi a realităţii.

Răspunzând unui îndemn de neînvins al dragostei Sale pentru ţară, răspunzând chemării tacite şi totuşi elocvente a întregului Său popor, Regele cel adevărat a coborât acum zece ani pe pământul ţării Sale, purtat pe aripile văzduhului.

Soarta a vrut atunci ca începutul nouii domnii să coincidă cu cea mai profundă dintre crizele economice care au sguduit lumea, după cum azi, după zece ani de rodnică şi glorioasă cârmuire, vitregia vremei aruncă peste zarea continentului european norul de vajnică încercare a războiului.

Niciun moment însă, atât în trecut cât şi astăzi, în mijlocul celor mai apăsătoare griji şi nevoi naţionale, Regele n'a încetat de a fi punctul luminos în care şi-au găsit alinare, noui speranţe şi noui îndemnuri şi puteri de muncă, toţi acei ce lucrează pentru binele ţării.

In mersul spre împlinirea înaltelor sale destine, regele Carol II înfăţişează, ca şi avionul cu care Şi-a deschis cărare prin văzduhuri acum zece ani, flamura pe care oricât o va bate vântul, ea va năzui pururi tot mai sus. Aceasta ca un simbol al afirmării neamului pe care Măria Sa îl cârmueşte, statornicind în istoria vremei o pagină de glorioasă domnie.

Căci, la răspântia de viitor a popoarelor, atunci când de fiece îndemn regal atârnă popasul de rodnică statornicire a realizărilor, gândul sincer al românismului s'a legat temeinic de cumintenia Suveranului, urmându-I pasul cu sfinţenie şi cu înţeleaptă reculegere.

In clipa când, faţă de evenimentele internaţionale, s'a pus problema încetăţenirii Statului român în rândul popoarelor civilizate, înţelepciunea M.-Sale Regelui Carol II a cuprins într'o singură formulă starea de lucruri din zilele noastre, limpezind comandamentele impuse de vreme, prin cuvintele: *„România are tot ce-i trebuieşte pentru tireasca ei desvoltare viitoare. Vrem să se întărească atât înăuntru cât şi în afară. Propăşirea ei pe calea civilizaţiei cât mai înaintate, — iată idealul către care tinde România de astăzi“.*

Azi, când pregătirea tineretului ne interesează în deosebi, pentru cultura şi trupeasca lui îndrumare, ochiul Regelui veghiază, călăuzeşte, îmbărbătează. Se adaugă la aceasta râvna spre cele mai sănătoase îndrumări.

Ca pretutindeni, de altfel, această nouă mişcare sortită să dăruiască sufletului dragostea de lumină, iar trupului sănătatea biruinţelor, se pecetluieşte afirmarea energiilor şi permanenta înnobilare a cunoştiinţelor.

Chezăşia viitorului se vesteşte îmbucurătoare prin luminarea sufletului şi întărirea trupului. Şi, aşa stând lucrurile, cu atât mai pilduitoare se iveşte în preajma nouilor generaţii îndemnul regal, spre care se îndreaptă toate năzuinţele şi toată smerenia tineretului. Tineretul pe care suveranul îl doreşte singur de sine.

Căci, în această Inaltă dorinţă se cuprinde afirmarea unei lumi care numai prin împlinirea îndatoririlor ei se poate învrednici de siguranţa izbânzii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

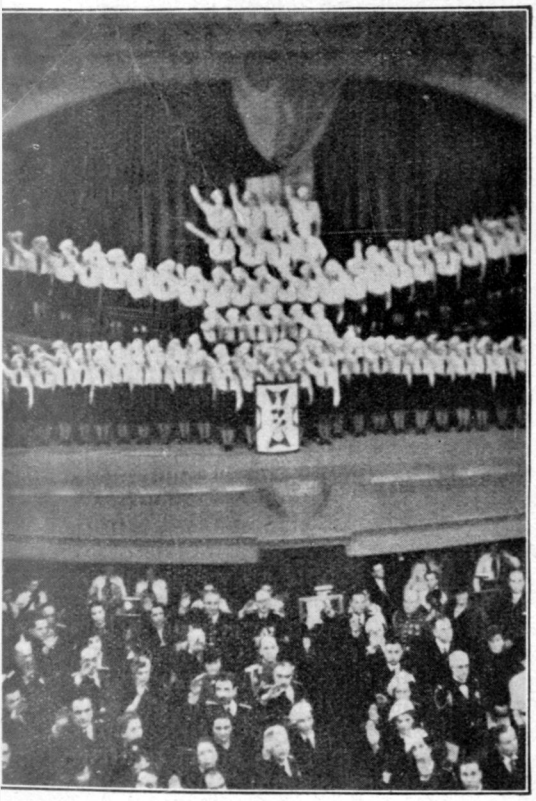

Teatrul Naţional. Bucureşti — Sărbătorire stăjerească. Mulţimea aclamă pe Măria Sa Marele Voevod Mihai. (Mai 1940).

M. S. Regele Carol II Marele Străjer al Ţării.

CARMEN SYLVA

— POETĂ —

de: **N. Petrașcu**

Intr'una din acele audiențe, după ce vorbisem de câți-va poeți români, Carmen Sylva îmi spuse în limbagiul ei transcendent:

— Poezia acoperă ca un magnetism tainic tot ce există în natură: stâncă, arbore, astru, om. Ea e floarea esenții lucrurilor și e de o splendoare fără de margini. Ascunsă muritorilor comuni, poeții prin căldura cu care privesc lumea, fac să tresară frumusețile poeziei din natură și ni le traduc în cuvinte și nouă, cum nu mai știu ce sfânt, care prin sfințenia sa, simțea solidi-tatea razei de soare și-și anina sutana de ea. Poeții mari, prin flacăra geniului lor, dau viață celor mai sublime revelații din poezia divină a naturii!

— Ei ar fi, zisei eu, tocmai contrariul oamenilor de știință, despre cari Lamartine zice:

„Ils posèrent sur la nature
La main qui la mesure
Et la nature se glaça."

M. S. surâse gândindu-se un moment, apoi se sculă, luă un volum din bibliotecă, de marochin verde cu flori de aur, se așeză pe fotoliu zicând: „Schiller". Deschise volumul într'un loc și ceti frumos, cum numai ea știa să citească, următoarele rânduri:

„Pygmalion săruta marmora până ce obrajii înghețați ai statuei simțeau căldura sărutatului: tot așa sărut eu natura, cu ardoarea tinereții, până ce ea începe să respire, să se încălzească pe inima mea de poet; până ce ea împărtășind simțirea mea prinde glas și îmi răspunde; până ce ea înțelege plângerile inimii mele și-mi dă înapoi sărutul de dragoste. Atunci arborele, tr andafirii, încep a trăi pentru mine, isvorul limpede îmi cântă un cântec dulce, până ce și ființele neînsuflețite pătrund în tresăririle vieții mele".

Regina se opri și mă privi fără a zice nimic. Ea făcu apoi apologia firii de poet în deobște: cum el trăește într'o lume a lui cu totul aparte și cum pentru dânsul, lumea strâmtă, alcătuită din gânduri spuse de alții, din cuvinte convenționale și din prejudecăți, îi rămâne oarecum străină. Simțirea lui e într'o necontenită vibrație: fermecată de o rază de soare, de un miros de floare, de o frază muzicală, de o mângâere de mâini, atâtea cupe îmbătătoare pentru el, cari produc emoții ce-l ridică până la entuziasm sau până la lacrimi.

Auzind-o vorbind astfel, îmi permisei s'o întreb care a fost cea dintâi poezie a sa? Dânsa, după o tăcere de câteva momente, cu o bunătate cu adevărat regească, îmi răspunse, schițându-mi mai întâiu copilăria ei dela „Mon repos" de lângă Rin, instrucția ei, pierderile de atunci ale tatălui și fratelui său, pe cari i-a iubit atât de mult; și pe de altă parte călătoriile sale în apusul Europei, viața sa, câtva timp, la Curțile din Berlin și Sf. Petersburg. Apoi continuă:

— „Am cunoscut în vremea aceea oameni admirabili, am văzut lucruri și peisagii cari mi-au dat o rară voluptate sufletească, dar nimic încă nu m'a ridicat până la exaltarea necesară creațiunii poetice, deși în anii fragezi ai adolescenții și tinereții, vârsta la care e atâta poezie în lume, am fost adeseori mișcată în fața naturii și a vieții. Intr'o zi însă se întâmplă cataclismul inimei mele, sguduirea și durerea fără seamăn a pierderii micei mele Itty, cum îi ziceam eu, care sbură de pe pământ ca un fluture, lăsând în umbra parcului dela Cotroceni o imagine de copil în marmura culcată printre flori..." După aceea, adăogă emoționată până în fundul sufletului:

«Cât aș fi dorit să nu am trofeele și gloria de poetă și s'o am pe dânsa...»

Mâhnit că, fără să voiu, împrospătasem în amintirea Reginei tristețea aceea așa de dureroasă, îi sărutai mâna și retrăgându-mă îi cerui iertare, de a o fi turburat atât de mult.

Sculându-se și dându-mi mâna, îmi zise cu un accent și un surâs trist:

— Noi femeile, am scris-o, devenim poete, ca și toamna care moare în ultima însângerare a soarelui ce apune.

In așa condiții, gândii eu după ce mă despărții de Regină, poezia nu e decât un psalm sfânt, cântat încet și prelung la căpătâiul unei imagini adorate.

Recitind poeziile Carmen Sylvei pe cari le cunoșteam și altele noui, reținui cu toată emoția versurile următoare, pline de cea mai adâncă dragoste maternă:

Cuvânt mai drag, mai dulce nu-i
In dragul grai al omului,
Ca mamă!
Atât de-adânc și-atât de blând,
Nemăestrit și plin de gând,
Ca mamă!
. . . . . .
Oricui a fost odată spus
Eu nu știu cinste mai presus:
Ca mamă.
Iar cui s'a stins acest cuvânt,
Trăește'n lacrimi pe pământ:
Plângi mamă!

Această suferință fu atât de mare că în orele de supremă reculegere Carmen Sylva nu se sfiește de a privi în față cu seninătatea ei moartea, moartea voită, dintr'un pahar cu luciuri reci, cum zice ea:

„Și ce păcat e dacă mor?..
Din larg de zări doar eu sunt dus;
N'a geme nici un piept de dor
Nici glas cu rost tremurător
N'a plânge de ce nu-s..
Un strop și-atâta trai neghiob
Și multul sbucium nu-l mai port,
Un strop și-am smuls din lanț un rob,
Se sfarmă un netrebnic ciob
Și totu-i mut și mort"

Acestea, între altele, din pricina unei încredințări adânci:

„Că nu mai am dorințe
Nici visuri nu mai am,
E că întotdeauna
Visând mă înșelam."

Din convingerea asupra înțelesului trist al vieții a decurs bunătatea aceea fără seamăn, care caracterizează întraga-i poezie — ca și întreaga sa viață — și dă Carmen Sylvei înfățișarea unei ființe învinsă într'o luptă neegală, care continuă încă lupta fără vre-o rază de speranță, ba chiar cu siguranța că va fi învinsă până la capăt, păstrând totuși aerul blând-zâmbitor al unui martir conștient.

Indulgență, compătimire, iertare, iată crezul inimii sale, al bunătății sale imense, — bunătatea care e floarea cea mai frumoasă a dragostii și pe care Victor Hugo o consideră ca cea dintâi virtute omenească. Indulgență pentru tot ce ne e scris, compătimire pentru tot ce suferă, iertare pentru tot ce se greșește. Iertare și mie, pare a ne zice Carmen Sylva, pentru că am avut iluzii, iertare pentru că am iubit; iertare mai cu seamă pentru că am cutezat să am iluzii și să iubesc. Căci lumea, pământul, n'a admis realizarea năzuințelor noastre ideale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe pământ nu ne rămâne decât să fim îngăduitori, adică să privim întâmplările şi lucrurile ce ne înconjoară, ba chiar şi răutatea, fie a soartei, fie a oamenilor, cu bunătate, cu durere de inimă, cu milă, căci toate se întâmplă cum le e scris să se întâmple...

Aşa povăţuindu-mă mintea, ne spune Carmen Sylva, în sonetul său Floarea Reginei, cu care îşi aseamănă sufletul şi care a simbolizat-o, floarea din creerii munţilor, trăind sub soare vitreg, cu lucirea gheţii, nu trebue să vă miraţi că sunt înstrăinată şi rece.

Nu ziceţi că trufie sfidătoare
Apasă strânse buzele-mi să tacă
Şi albu-mi chip cu frig de ghiaţă'mbracă
Şi râs nu lasă viaţa-mi să'nfioare:

Şi nici că nu viu printre flori —o floare—
Ci pururea stingheră şi posacă
Nici doina de isvoare nu mă'mpacă
Şi nici duioase mângâeri de soare

Când naltul solitar mi-e muta cale
Sub soare vitreg cu lucirea gheţei
Când fruntea mi-o sărută doar nămeţii, —

Cum vreţi să ştiu fiorii dulci din vale,
Extazul florii ce spre para vieţii,
Setos deschide albele petale?...

Carmen Sylva, în mijlocul înaltelor personalităţi ale Curţii Regale şi a distinşilor artişti de altă dată, în Salonul de muzică al Palatului Regal (1900).

Dar atunci, dacă pe înălţimile reci ale gândirii, iluziile şi emoţiile vieţii sunt înlăturate, nu e înlăturat oare izvorul însuş al poeziei, lupta aceea dintre doruri şi putinţa noastră de a le realiza, dintre simţire şi gândire, luptă cu sine însuş? S'ar părea că da, şi cu toate acestea nu. In aceasta stă particularitatea poeziei Carmen Sylvei, ca şi al poeziei lui Eminescu: în contrazicerea dintre senina înţelepciune a nepreţului vieţii, pe de o parte, şi din dragostea de viaţă, de natură, de frumos, pe de altă parte, sufletul Carmen Sylvei fiind ca o cumpănă în care trag rând pe rând şi cu putere: când judecata sa rece, când simţirea sa fierbinte, una arătându-i fatalitatea întâmplărilor pământeşti, îndemnând-o să se despartă de iluziile şi emoţiile vieţii ca de o lume înşelătoare, cealaltă atrăgând-o pe pământ, făcând-o să iubească lumina, freamătul, florile, oamenii, amintirile. In acest duel al gândirii sale cu simţirea stă frumuseţea poeziei melancolice a Carmen Sylvei, îmbinată din lacrimi parfumate de flori şi din flori udate cu lacrimi ca cele de pe mormintele iubite. Poezia dă imaginea vieţii reale, în parte bună, în parte rea, arătând-o ca un ritm mai mult din infinita orchestraţie de ritmuri a Universului.

Ca urmare, poezia Carmen Sylvei, departe de a ne învăţa să părăsim iluziile şi emoţiile inimii noastre, ne spune din contra că numai din împreunarea unei minţi gânditoare cu o inimă mişcată poate isvorî poezia aleasă. Hamlet, care se sbuciumă în faţa suferinţii lui, întrebându-se: „A fi sau a nu fi"? e prima treaptă a poeziei; Carmen Sylva, care priveşte senin fatalitatea, e a doua şi ultima treaptă a poeziei, a poeziei sublime, e, ca s'o numim aşa, metafizica poeziei în sine, a celei din urmă esenţe abstracte a ei. Cea de a doua fază însă, presupune pe cea dintâiu. Când privim seara, sub lumina lunii, marea liniştită, abia săltând în undele-i largi şi voluptoase, nu trebue să uităm că ea e alcătuită de mii şi mii de fluvii, cari spumegă în puhoiul lor, aruncându-se sgomotoase din munţi, unele în altele, până ajung în liniştea largă a mării. Cine nu înţelege că în valul moale al mării, în zarea aceea viorie, infinită, e sbuciumul turmentat al atâtor curenţi, nu înţelege frumuseţea întreagă a mării, precum cine n'are, ca să zicem aşa, inducţiunea logică a poeziei, cine nu înţelege că în poezia liniştită, august de senină, a Carmen Sylvei, sunt suferinţi sublimate, acela nu înţelege întreaga ei frumuseţe.

In traduceri, nu ne putem da bine seama de calităţile poeziei Carmen Sylvei. A traduce dintr'o limbă în alta poezia, este a apuca între degete aripele unui fluture; pulberea aceea fină care-i alcătueşte frumuseţea se pierde printre degete. Din chiar aceste traduceri însă transpare o armonie şi un colorit puternic, destăinuind o fire tot atât de muzicală cât şi de iubitoare de plastic. Imaginile sale sunt mari, însă mai totdeauna sub o culoare tristă.

Vântul deşertului îi apare ca o „flacără", sbucnetul unui crater de vulcan ca „un muget al pământului sătul de viaţa-i", luna care pentru noi toţi nu e decât un corn strălucitor, pentru Carmen Sylva e o „fecioară" în rugăciune, cu braţele ridicate la cer, în tăcerea adâncă a nopţii. In poezia „Vântul", copacul e considerat ca lră şi vântul ca poet.

Iată, în câteva cuvinte darul poetic al Carmen Sylvei. Născut, cum l'am văzut, el şi-a luat pribegia în lume psalmodiind dintr'o nenorocire calvarul sufletului său, dându-ne pentru întâia oară pe pământul ţării noastre poezia durerii sentimentului de mamă. Sentimentul acesta a fost cu drept cuvânt generalizat de ea, tradus într'un sentiment de iubirea întregei omeniri suferinde, prin iubirea aproapelui mai mult decât pe sine însuşi, încercând a depăşi astfel marea şi divina dogmă evangelică a iubirii de-aproapelui. Iată punctul cel mai înalt al poeziei Carmen Sylvei, căci cum zice poetul:

O de-ar fi iubirea 'n lume doar atâta câtă nu e,
Câte-ar fi din ce-s doar visuri, cine-ar şti acum [să spue?
. . . . . .
Te-ai simţi trăind în alţii şi trăind pe vecinicie!

Prin simţirea Carmen Sylvei şi prin cunoştinţele şi gustul dobândit din literaturile lumii, poezia sa a fost exprimată într'o formă de o delicateţe eterată, de o subtilitate unică.

Sensibilizând înfăţişarea poeziei Carmen Silvei, ea ne apare ca un frumos peisaj de iarnă, cu tăcerea profundă de peste toată viaţa, cu soarele palid, irizând ceaţa şi florile de ghiaţă din văzduh şi descoperind vederii noastre priveliştea magică a unei zile de opal.

Tenziunea războiului creşte.— Necesitatea face lege.—Familia Statelor balcanice

de: **Col. George Bacaloglu**

In zilele noastre, fiecare popor trăieşte sub imperiul unei revoluţii, fie ea spirituală, socială, ori armată, fie târîtă de ambiţiuni ori de eternele năzuinţi şi interese care le-au schimbat fizionomia şi idealurile.

Sub presiunea sguduirii războiului mondial, psihologia omului contimporan a suferit dureroase modificări. Dela viaţa paşnică şi gospodărească de altădată, s'a trecut la viaţa agitată şi nesigură de azi. Dela energia disciplinată şi cultivarea sufletului exclusiv prin educaţie şi învăţătură, singurele preocupări ce-l pot înnobila, s'a păşit cu o revoltătoare uşurinţă pe domeniul sângeros al dreptului prin forţă şi al egoismului politic dominant.

Egoismul este miop. Nu poate privi zarea îndepărtată a realităţilor omeneşti fără să jignească mândria şi interesele altor State ce trăiau în suferinţă, şi iată că din aceste convulsiuni politice, echilibrul păcii a fost rupt.

Dreptatea în raporturile internaţionale, este un element abstract. Dreptul prin forţă este elementul concret.

Politica este o luptă continuă. Ca în orice luptă, se disting numai acei ce se manifestă, şi Germania organizată, armată şi funcţionând ca un cronometru n'a încetat o clipă, în ultimii ani, să-şi spună cuvântul, să se agite, şi, faţă cu celelalte puteri, să se arăte nemulţumită că nu se găseşte o formulă de satisfacere a condiţiunilor propuse pentru pace.

Un intelectual francez spunea că este obsedat de febra războiului şi nu mai poate scri, nu mai poate citi, nu mai poate activa în vechile lui preocupări spirituale, liniştea fiindu-i sdruncinată. In schimb citeşte ziarele cu toate ştirile de pretutindeni. Această stare de spirit, enervantă, s'a întins în toate straturile societăţii. In Franţa circula, la un moment dat, un film după o lucrare a lui Roland Dorgelès, «Croix de bois», la inaugurarea căruia a asistat şi Preşedintele Republicei. Treceau prin faţa spectatorilor toate ororile războiului. Sensibilitatea omenească era adânc turburată. Lumea întorcea spatele, impresionată. Şi totuşi, aceste groaznice scene, puţin mai târziu, au trebuit să se repete. La sfârşit, o frază încheia filmul: «Prin orori se ajunge la victorie!»

Tenziunea războiului între beligeranţi, creşte; necesitatea face legile, întreaga omenire priveşte această sinistră desfăşurare de acţiune ce pare fără oprire, obsedată de surprize ce se mai pot încă ivi.

Din cele două serii de ocupaţiuni ale Statelor neutre, se desprind două observaţiuni particulare: cea dintâi este aceia a d-lui prof. N. Iorga, care se întreabă dacă mai poate fi vorba de naţiuni, când bucăţi din teritoriul naţional se pot oferi oricui, împestriţând naţiunile, în loc de a le strânge în mănunchi. In al doilea rând, observăm că fiecare din aceste popoare neutre, ocupate, credem, vremelnic, au fost sparte în două: de-o parte un grup beligerant, oficial rătăcitor, despărţit de alt grup cu armate supuse protectoratului

Ing. Ion Gigurtu, Minist. Afac. Străine.

Paul Reynaud.

Lord Halifax.

Generalul Veygand.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

german, la care se mai adaogă şi situaţia specială a Suveranilor, cu gând bun pentru poporul lor, dar dureros, asistând la această descompunere naţională. Rezultă de-aci un haos general care sporeşte îngrijorarea şi prevederile conducătorilor.

Pacea viitoare internaţională, pentru a exista în viitor, va trebui aşezată întâi pe temeiul unei păci şi organizări interne în cadrul fiecărui Stat, de unde va porni afirmarea naţionalismului în sânul fiecărui popor.

Dar armatele aliate anglo-franceze, cu toată defecţiunea belgiană, există şi luptă cu tot avântul patriotic şi mândrie naţională. Generalul Weygand, azi în fruntea armatei aliate, le-a infuzat un nou suflu de încredere, de avânt şi de forţă morală. Primul ministru Paul Reynaud, în cuvântarea dela radio, a subliniat puterea morală de totdeauna a Franţei, prin aceste admirabile cuvinte: «Tocmai în ziua când totul ar putea să pară pierdut, lumea va vedea de ce este capabilă Franţa... Istoria acestui popor a dovedit că aşa s'a întâmplat ori de câte ori s'a ţintit spre inima Franţei».

Italia şi Franţa, surori latine, cu rezonanţe puternice în sufletul românesc, se găsesc în război de revendicări teritoriale şi de prestigiu şi azi când naţiunile şi-au amestecat teritoriile, se mai poate vorbi oare de rasă, de solidaritatea naţiunilor surori? Şi totuşi, ideia de rasă e necesar să trăiască!

Ne găsim la răspântia nouilor aşezări ale vechiului continent. Marea Mediterană, pentru marile puteri, mai puţin Italia, nu a fost şi nu este un scop final de cucerire, ci un mijloc de tranzit comercial în expanziunea lor. De-aceea, Mediterana, după cum afirmă oficialitatea italiană, dacă e un simplu tranzit pentru toate ţările ce-şi scaldă teritoriile şi prin alte ape ale mărilor învecinate, pentru Italia represintă viaţa însăşi. Mediterana este spaţiul de mişcare al Italiei.

Amsterdam: Canal (Gracht).

Baza politicei italiene rămânând pactul italo-german din Mai 1939, Ducele a găsit cu cale să-şi orienteze planul de cucerire din patrimoniul Franţei: Corsica, Tunisul... Şi din ale Angliei, Malta, şi privind situaţia geografică a Italiei, a înţeles că, într'un caz de conflict cu anglo-francezii, Mediterana ar fi închisă pentru Italia dinspre Gibraltar, Suez şi Dardanele,—izolând-o de celelalte continente.

Şi de aceia Ducele împinge pretenţiunile, directe sau indirecte, şi asupra acestor strâmtori, dorind a le scoate de sub actualul regim pentru a obţine libertatea de acţiune internaţională. In special, Suezul şi Gibraltarul sunt puncte strategice sensibile, de viaţă economică azi disputate.

Noua înfăţişare războinică, prin intervenirea Italiei, schimbă această fizionomie spre noi complicaţiuni. —Statele-Unite pândeşte şi pare că o intervenţie armată este iminentă, după ultimele declaraţii ale Preşedintelui Roosevelt.

Italia, era hotărâta să intre în război, şi măsurile preventive, luate în ultimele zece zile, şi anume minarea coastelor peninsulei şi colonilor italiene, ordinul dat pentru adăpostirea navelor italiene de pretutindeni în porturi neutre, retragerea italienilor în peninsulă, modificarea cursului normal ferovial internaţional de tranzit, erau fapte precise, că această intervenţie nu putea să mai întârzie.

Momentul a fost ales de Duce în raport cu desfăşurarea războiului din nordul Franţei. Viitorul va lămuri toate aceste enigme politice şi războinice ce, la faţadă pentru marea mulţime omenească, stau înfăşurate în vestmântul eternului drept istoric şi de adevăr, proclamat de popoarele interesate.

In ce priveşte orientarea politicei în răsăritul european, precizăm faptul cunoscut, că Germania, spre a evita o încercuire, a admis armistiţiul ideologic cu Sovietele, semnând pactul de neagresiune căruia i-a urmat împărţirea Poloniei. Italia, faţă de contactul aliatei sale cu Sovietele şi regimul lor, s'a resemnat şi a păstrat tăcere...

Dar conştiente de acţiunea şi atitudinea Rusiei în sec. XIX-lea şi de rolul ei istoric, Italia şi Germania

General Von Brauchitsch

Adolf Hitler.

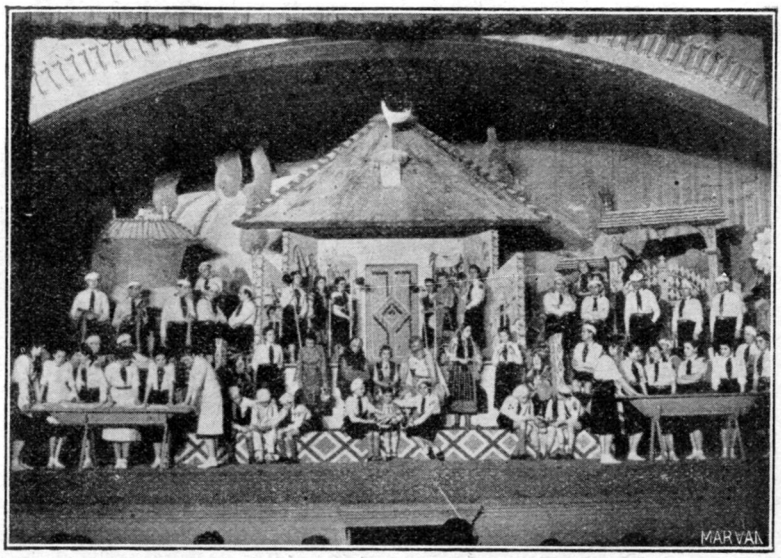

Teatrul Naţional, Bucureşti: Reprezentaţia Muncii Străjereşti (Mai 1940).

A. S. R. Marele Voevod Mihai de Alba Iulia asistând la Teatrul Naţional la sărbătoarea muncii străjereşti.

O uzină de suflete noui

de: **Gr. Tăuşan**

D-nul **Teofil Sidorovici**, conducătorul „străjeriei"—această religie inovatoare a sufletului tineresc — de numele căruia totdeauna mintea noastră adaogă şi pe acela al învăţatului şi entusiastului profesor şi mare animator, dr. St. Şoimescu, permanent pus în slujba „străjeriei" — a proectat o vizită la miile de lagăre străjereşti răspândite ca tot atâtea cuiburi de viaţă nouă românească.

D. **Teofil Sidorovici**, a hotărât asemeni, cu spiritul de iniţiativă ce-l caracterizează, ca să organizeze vizite de „străjeri" în alte ţări, precum am primit şi noi, pe tinerii straini, organizaţi, în aceleaşi tendinţe. Se va forma, vremea mergând, o solidaritate a tineretului, crescută în idealul respectului ce trebuie dat — în fiecare ţară — formei de guvernământ ce şi-a ales, precum tinerimea dela noi va creşte în climatul moral al unei religii noi sociale: credinţe fără eclipse, şi dragostea mergând până la jertfă personală pentru Regele nostru.

In jurul Tronului se formează astfel sufletul unei generaţii, care va şti să extirpe din suflet vanităţi personale, tendinţe egoiste, curente de desagregare, rămânând numai sub stăpânirea purei dragoste de ţară, minunatei dragoste faţă de Suveranul nostru, fiinţă simbolică a energiilor de azi şi a speranţelor de mâine.

A fost odată, când omenirea care nu cunoscuse acuitatea conflictelor de rasă şi de naţionalitate, a auzit lozinca marxistă: „Lucrători din toată lumea, uniţi-vă".

Era şi acest strigăt o îndemnare la solidaritate, dar şi la una din care lipsea mirul sfânt al dragostei de ţară, şi din care lipsea de asemenea dragostea pentru conducătorii sortiţi de Dumnezeu ca să conducă neamurile.

„Străjeria" pe planul internaţional, spune şi ea: „Tineri din toată lumea, cunoaşteţi-vă şi uniţi-vă", dar cu gândul ca să iubească orânduirea internă a statelor şi să ajute la realizarea marelui ideal: pacea.

Intrucât ne priveşte „Străjeria" ne chiamă numai şi numai la marile porunci de care depinde viaţa noastră românească: Ne chiamă la dragoste de ţară şi la dragoste de Rege.

Şi fiecare „străjer" îşi modelează sufletul ca să poată simţi pasiunea pentru jertfă, pe altarul Patriei şi al Tronului.

„Trăiască Regele Carol al II-lea" este astfel pentru tinerimea străjerească de azi, o îndrumare a sufletelor spre un ţel suprem, spre mirajul nobil al unui mare ideal, oferindu-se vieţii un scop şi galvanizându-se conştiinţele străbătute de strălucitul spirit de sacrificiu pentru Regele nostru, ocrotitor, îndrumător şi supremă forţă de menţinere a ordinei, a liniştei şi a demnităţei noastre naţionale.

„Străjeria", e şcoala civică a unei tinereţi, pline de mari făgăduinţi de viitor; e uzina în care sufletele noui se modelează spre o directivă mântuitoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nu ar putea îngădui expansiunea rusă spre gurile Dunării şi Peninsula balcanică. Şi iată că, marele Roman, Mussoloni, îşi afirmă influenţa sa în Peninsula balcanică, graţie dreptului ce-i dă posesiunea Albaniei, făcând astfel un nou pas pe linia Traiană spre bazinul dunărean, de jos, unde hotărârea unanimă a Statelor balcanice este pentru menţinerea strictă a neutralităţii dunărene şi a păcii, aşa cum înţelege şi Italia în directivele sale politice.

Conferinţa Inţelegerii balcanice economice dela Belgrad, ţinută deunăzi, a fost un nou prilej de afirmare a voinţii de pace a ţărilor componente, respectând fiecare din ele acordurile economice încheiate cu toate Statele în litera lor, aşa cum interesele individuale şi colective o reclamau. Ungaria şi Bulgaria, în faţa situaţiei frământate europene, stau alături de această nestrămutată hotărâre. Familia statelor balcanice rămâne liniştită în supraveghere solidară pe acest teren pentru menţinerea neutralităţii şi păcii în această parte a Europei.

Ce va urma, nu se poate profetiza. Diplomaţia şi politica sunt factori schimbători şi capricioşi. Războiul din Occident e în plină desfăşurare.

România înţelege să vegheze cu tăria şi dreptul ce-i dă puterea etnică şi jertfele, la afirmarea actualelor graniţe, definitive şi sfinte.

Ziua de 8 Iunie, când s'a sărbătorit de toată suflarea românească zece ani de domnie fericită pentru ţară şi pentru poporul român, D-l Consilier Regal Gh. Tătărescu, prim ministru, a amintit Majestăţii Sale Regele Carol al II-lea, cuvintele atât de sugestive şi promiţătoare ale M. Sale, când—coborât din văzduhul cerului, M. S. pronunţa aceste cuvinte fermecătoare şi de bun augur în Parlamentul Ţării.

«Eu am crescut în mijlocul vostru, hrana Mea sufletească a fost hrana sufletului vostru, durerile voastre au fost durerile Mele, idealurile neamului Meu au fost idealurile Mele». — *Cuvinte sfinte ce au pătruns în inima poporului.*

Aspecte din problemele technice ale Lucrărilor Publice și Comunicațiilor în România.

Revista „Cele Trei Crișuri", într'un număr apropiat, s'a ocupat de problema Drumurilor și Comunicațiilor în România.

Cerințele de totdeauna, ale apărării și economiei naționale, sunt probleme de Stat, complexe, de largă întindere și de o covârșitoare importanță, și socotim că nu este niciodată de prisos a ne ocupa de existența și desvoltarea lor, pentru luminarea opiniei publice de pe întinsul țării.

In zilele noastre, războaiele prin puterea lor de distrugere, în dispreț ul ideii de civilizație, indiferent de motive, pândesc granițele semănând ruina și jalea. Odată echilibrul de bună înțelegere între popoare, rupt, pustiirea nu-și mai stăvilește măsura; o indignare generală se așterne pe sufletul omenirii de pretutindeni și de aci, cu adevărat, încep vremurile eroice, de rezistență dar și de acțiune.

Generalul Weygand, în fața realităților, precizează: *„Este de prisos să ne indignăm împotriva a ceia ce nu putem împiedica".*

Așa dar, retrași în meterezele sufletului românesc, înăuntrul hotarelor, urmează a ne căli voința și priceperea, a privi evenimentele zilnice, ca fapte diverse, și a ne întări prin noi înșine.

Rolul inginerului, în pregătirea

Ing. Insp. g-ral Ion Macovei, Ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor.

războiului și după încheerea păcii, este covârșitor. El născocește mijloacele de distrugeri armate, el reface dezastrele războiului.

Omul genial, omul de știință, înseamnă o lungă răbdare; **așa a spus Newton.** *Munca productivă îndulcește viața; lenea o obosește.*

Iată o formulă, o definiție frumoasă și utilă pentru afirmarea progresului civilizator al oamenilor de gândire — de laborator, — în ritmul accelerat al vieții de Stat.

In România unde fiecare colț de pământ înseamnă o fărâmă de bogăție pe sol sau subsol, țară în care pitorescul naturii atrage vizitatori, țară în care energiile naturale chiamă pe omul de știință să fie puse în valoare, problema Lucrărilor Publice și Comunicațiilor capătă un interes dinamic, deosebit.

Nu intrăm în acest vast subiect legat de apărarea națională, nefiind locul nici spațiul, lăsând această grije distinsului corp technic și militar, pentru a judeca și pune în practică planul de apărare a țării, problemă actuală atât de grăitoare.

S'au succedat în fruntea acestui minister, sub noul regim F. R. N., distinși intelectuali și ingineri, Mih. Ghelmegeanu, Ion Gigurtu, Ion Macovei, persoane de înaltă distincție și inimă românească. In fruntea direcției generale technice se găsește neobositul și merituosul inginer M. Nicolau, care ține înlănțuit acest vast program de realizări.

Munca și sporul civilizator în România întregită, se afirmă zi de zi mai puternice sub auspiciile și îndrumarea înțeleaptă a M. S. Regelui Carol al II-lea.

G. B.

DIRECȚIUNEA GENERALĂ TECHNICĂ

de: Inginer Inspector General, **M. Nicolau.**

Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor are, în organizația actuală de Stat rolul important de a inițiia, conduce și coordona toate mijloacele de comunicații, fie publice, fie particulare.

Prin legiuirile actuale de organizare a Administrațiilor publice, privitoare la comunicații: Ad-ția C. F. R., Ad-ția P. T. T. și Direcțiunea Generală a Drumurilor, și-a asigurat o foarte largă autonomie de gestiune, Ministerul păstrându-și doar rolul de a veghea ca directivele generale ale Guvernului, în materie de comunicații, să fie respectate și păstrate.

Toate aceste directive și atribuțiuni, sunt îndeplinite de Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor prin mijlocirea Direcțiunii Technice de Lucrări Publice și Comunicații.

In acest fel soluționarea problemei coordonării transporturilor rutiere cu cele feroviare tinde spre desăvârșire numai grație faptului că Direcțiunea Technică are în atribuțiile sale, pe lângă altele, și organizarea și controlul cărăușiei publice de persoane și mărfuri pe drumuri prin autovehicule.

După războiu, la începutul desvoltării sale, nu se acorda problemei tracțiunii mecanice rutiere o importanță prea mare. In adevăr, cărăușia de mărfuri pe drumuri a fost aproape cu totul neglijată ca organizare, iar serviciile de transporturi de persoane au fost considerate doar ca o anexă a transportului corespondenții poștale la Direcțiunea Generală P. T. T.

Veniturile pe cari le încasa Statul drept rezultat al acestui mijloc de locomoțiune au fost cu totul neînsemnate și nici nu erau dirijate

Inginer M. Nicolau Director General Technic

acolo unde era firesc: la îmbunătățirea drumurilor ce erau stricate tocmai prin transporturi.

Prin legea cărăușiei publice din 1930,—complectată în 1932 și 1938,— precum și prin legiuirile cu privire la drumuri, din 1929, 1934 și 1938, s'a stabilit competința Direcțiunii Technice de Lucrări Publice și Comunicații de a elibera cuvenitele autorizații celor ce fac cărăușie publică sau particulară pe drumuri prin vehicule cu tracțiune mecanică.

Problema transporturilor rutiere nu este încă definitiv soluționată. S'au făcut însă toate studiile necesare pentru punerea la punct și întocmirea definitivă a proectelor de lege, ce mai sunt necesare.

Dar transporturile interne ale țării nu se fac azi numai pe căile ferate aparținând Statului și nici numai pe diferitele drumuri. Pentru punerea în valoare a bogățiilor noastre: cereale, păduri, mine, etc. este necesară o a doua rețea de comunicații, care țară să prezinte un caracter cu totul general, este totuși de cea mai mare importanță pentru exploatatorul sus menționatelor bogății.

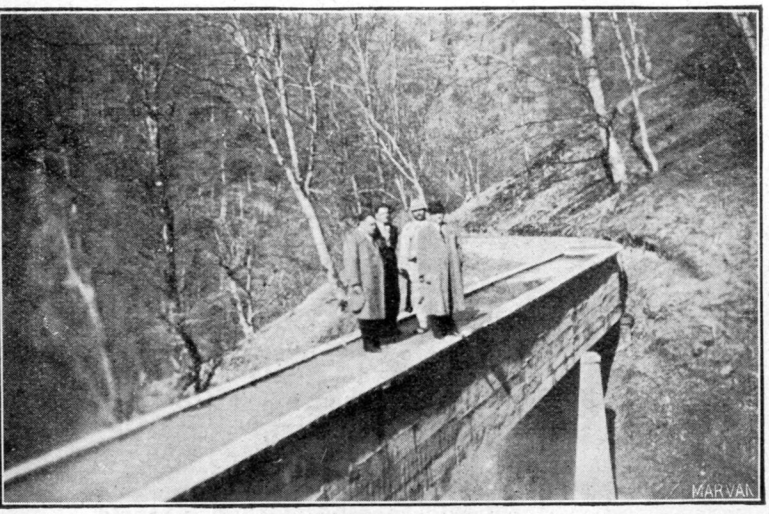

Un apeduct al canalului care alimentează cu apă turbina Uzinei electrice.

Clădirea Uzinei hidroelectrice de pe râul Gilort.

In acest sens, legea pentru construcţia şi exploatarea căilor ferate de interes particular a permis Ministerului, prin Serviciul respectiv al Direcţiei Technice de Lucrări Publice şi Comunicaţii, să facă în aşa fel ca şi reţeaua de căi ferate particulare să fie subordonată intereselor generale superioare: economice şi de apărare naţională.

Pentru a încheia cu mijloacele de comunicaţii, este necesar să menţionăm că şi controlul executării serviciului telefonic se face tot prin Direcţiunea Technică de Lucrări Publice şi Comunicaţii.

Dar, în afară de rolul său în domeniul Comunicaţiilor, Direcţiunea Technică mai are şi rolul necontestat, în domeniul lucrărilor publice.— O bună parte din aceste lucrări publice se execută tot prin Direcţia Technică: cele referitoare la electrificare rurală şi cele referitoare la lucrările de arhitectură şi edilitate pentru administraţiile locale.

Astfel, încă de acum câţiva ani, s'a constatat că diferitele încercări locale, pentru a se introduce energia electrică în mediul rural, nu aveau sorţi de izbândă, fiind lipsite de elementul esenţial de coordonare. Acesta a fost punctul de plecare, ce-a justificat pe deplin în anul 1937, înfiinţarea Serviciului de electrificare rurală pe lângă Direcţiunea Technică, serviciu ce are misiunea de a construi şi exploata reţele de electrificare rurală, prin acordarea subvenţiilor necesare din partea Statului.

Dar pe lângă acest domeniu destul de vast, tot din această categorie a lucrărilor publice, mai fac parte şi lucrările de drumuri locale, precum şi lucrările edilitare sau de arhitectură ce se fac cu fondurile Departamentului, prin Direcţia Technică de Lucrări Publice şi Comunicaţii.

In acest scop, au fost ajutate administraţiile locale lipsite de fonduri, prin pavarea străzilor, prin construcţii de fântâni publice, prin alimentări cu apă, băi populare, şcoli, biserici, etc.

In cele de mai sus s'a schiţat pe scurt activitatea prezentă a Direcţiunei Technice de Lucrări Publice şi Comunicaţii, care în măsura fondurilor destul de reduse de care a dispus, a fost totuşi pusă în măsură să înfăptuiască lucrări publice destul de importante.

Sperăm că în viitor se va avea posibilitatea unei activităţi şi mai mari, dacă conjunctura actuală ne va permite să dispunem de credite şi mai importante, pentru binele şi propăşirea continuă a Ţării noastre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Electrificarea rurală în România

de: **Inginer D. M. Şerbescu.**

Inainte de războiul mondial electricitatea erà în general introdusă în România — atât în vechiul regat cât şi în teritoriile alipite — aproape numai la oraşe, având drept scop principal luminatul public sau particular.

La sate electricitatea nu erà întrebuinţată decât în cazuri cu totul izolate, în staţiuni balneare şi climaterice pentru luminat şi forţă, sau pentru câteva începuturi de mici industrii rurale.

O electrificare rurală în adevăratul înţeles al cuvântului a început să fie realizată în România abià după războiul mondial, când modul de viaţă al sătenilor a suferit o transformare destul de însemnată în direcţia cultivării şi traiului mai bun.

In acest scop, o serie de comune rurale cu populaţie mai numeroasă şi mai înstărită au reuşit să strângă fondurile necesare pentru a-şi construi câte o reţea electrică de distribuţie rudimentară, alimentată cu energie electrică dela moara locală, care s'a echipat în acest scop cu un mic generator electric, de curent continuu în majoritatea cazurilor.

In lipsa morii, unele comune şi-au construit chiar câte o mică uzină constând dintr'un motor termic cuplat cu un generator electric achiziţionat cele mai adese ori de ocazie, sau dintr'o amenajare hidraulică rudimentară, cu roată cu palete, cuplată prin curea de generatorul electric.

Pe de altă parte, oraşele mai însemnate, cari prin desvoltarea lor şi-au mărit raza de activitate şi în satele din vecinătate, au început să-şi extindă reţelele lor electrice şi în aceste sate, cheltuelile respective de extindere fiind în parte suportate de aceste sate, iar în parte de uzinele electrice din oraşe.

Paralel cu aceste iniţiative, Societăţile particulare cari posedau uzini termo sau hidro-electrice sau reţele electrice de transport construite în vederea alimentării cu energie electrică a industriei sau oraşelor din regiune, la cererea comunelor rurale, cari erau situate în apropierea reţelelor lor de transport, au început să instaleze în aceste comune posturi de transfor-

mare, legate pe scurte derivaţii din linia de transport, posturi cari alimentau reţelele electrice din comune construite fie de aceste comune, fie tot de Societate, după modul cum se convenise a se face furnizarea energiei electrice: în bloc la postul de transformare, sau la abonat.

Toate aceste iniţiative fiind pornite din consideraţiuni locale, nu erau evident încadrate într'un plan general de electrificare rurală.

In ultimul timp, punându-se problema ridicării într'un ritm mai rapid a nivelului economic şi social al locuitorilor dela sate, s'a ajuns la concluzia că în acest scop este necesară, în afară de executarea lucrărilor publice de caracter obştesc, ca drumuri, alimentări cu apă, etc. şi realizarea unei electrificări rurale sistematice şi de ansamblu.

Astfel s'a ajuns la legiferarea electrificării rurale făcută prin I. D. R. Nr. 2534 din 15 Iunie 1937 prin care rezolvarea acestei probleme s'a dat în atribuţiile Ministerului de Lucrări Publice şi Comunicaţii, prin înfiinţarea unui Serviciu de Electrificare Rurală în Direcţiunea Technică de Lucrări Publice şi Comunicaţii din acest Departament.

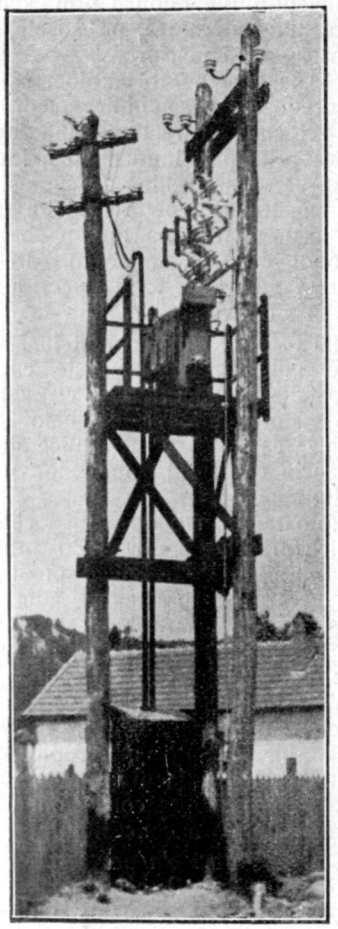

Un post de transformare într'o comună rurală electrificată.

În acest scop, pentru un prim început de electrificare sistematică, s'a pus la dispoziţia acestui Departament un credit extraordinar special de 142.000.000 lei la care s'a mai adăugat în anii următori 1938 şi 1939 credite bugetare de 27.000.000 lei, astfel încât până în prezent contribuţia Statului la realizarea unei electrificări sistematice se ridică la suma de lei 169.000.000.

Ca urmare a legiferării susmenţionate şi a creditelor puse la dispoziţie, s'a întocmit un program de electrificare rurală a ţării într'o primă etapă, program ce a fost pus imediat în aplicare.

Stabilirea acestui program din prima etapă s'a făcut în baza următoarelor consideraţiuni:

Electrificarea rurală integrală a ţării necesitând sume considerabile (de ordinul à 15 miliarde lei), iar rentabilitatea ei fiind foarte redusă, cel puţin în situaţia actuală economică a sătenilor noştri, nu se va putea realiza prin iniţiativa particulară decât într'o foarte mică măsură şi numai acolo unde va prezenta oarecare rentabilitate.

Pentru ridicarea economică şi socială a sătenilor noştri, se impune însă ca această electrificare rurală să fie realizată într'un ritm mai accelerat, de oarece prin electrificarea rurală nu numai că se va da posibilitatea sătenilor să ducă o viaţă mai higienică prin utilizarea iluminatului electric, dar le va da posibilitatea ca să întrebuinţeze o bună parte din timpul neutilizat până acum din anotimpul iernii, pentru diferite industrii casnice, atât prin întrebuinţarea luminatului electric cât şi al energiei electrice ca forţă motrice, putând astfel să-şi îmbunătăţească starea lor materială.

Pentru aceste motive s'a hotărât ca în primul rând Statul să ajute prin subvenţii iniţiativa particulară acolo unde electrificarea rurală a fost dejà începută, în scopul extinderii electrificării rurale.

In al 2-lea rând s'a hotărât ca să se execute integral din fondurile Statului în diferite regiuni ale ţării, dar cu sate mari şi populaţie rurală mai înstărită, centre de electrificare rurală, întinzându-se pe o rază de 15—20 km. (circa 10 sate) care să servească pentru studii, experimentări şi propaganda ideii electrificării rurale.

Pentru ca cheltuelile de investiţie necesare realizării acestor centre de electrificare rurală să fie mai reduse, o parte din aceste centre s'au ales în apropiere de uzinile existente ale oraşelor sau industriilor din regiune.

Până la legiferarea din anul 1937 totalul satelor electrificate erà de 297, având o populaţie totală de 830.116 locuitori.

Vadul Crişului (Bihor): Cădere de apă naturală pe Crişul Repede în apropierea comunei Vadul lui Carol II, care va fi electrificat în campania de lucru a anului curent.

Faţă de populaţia totală rurală din ţară, populaţia satelor electrificate până în anul 1937 reprezinta un procent de cca 5,75%.

După legiferarea electrificării rurale din 1937 şi acordarea primelor credite din partea Statului pentru desvoltarea sistematică a ei, situaţia acestei electrificări s'a modificat sensibil.

La cele 297 sate ce erau electrificate până în anul 1937, având o populaţie de 830.116 locuitori, s'au mai adăogat încă 142 sate având o populaţie de 216.673, ceiace reprezintă o sporire a electrificării existente cu 48% în ceiace priveşte satele electrificate şi cu 26% în ceiace priveşte populaţia şi o sporire a electrificării rurale din ţară dela 5,75% la ca. 7,3%.

Desvoltarea arătată a electrificării rurale în intervalul 1937—1940 prin contribuţia Statului, s'a făcut pe două căi:

a) Ajutorarea iniţiativei particulare prin acordarea de subvenţii din partea Statului.

b) Executarea integrală din fondurile Statului a electrificării unor regiuni denumite centre, unde în situaţia actuală de desvoltare a regiunei nu erà posibilă o iniţiativă particulară, dar cari regiuni erau interesante pentru experimentarea electrificării rurale, cuprinzând sate mari cu populaţie rurală mai înstărită.

Lucrările de electrificare rurală executate direct de Stat se ridică până în prezent la suma de cca. lei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

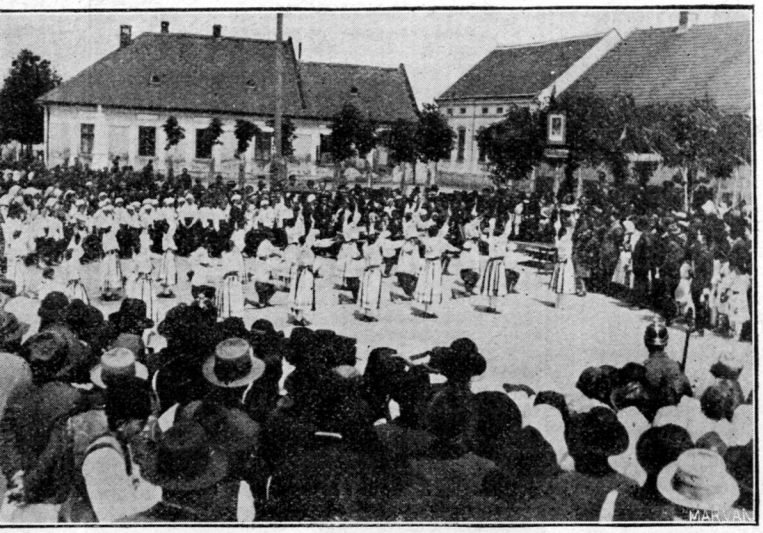

Recaş (Timiş Torontal): Inaugurarea începerei lucrărilor de electrificare rurală, în comuna Recaş.

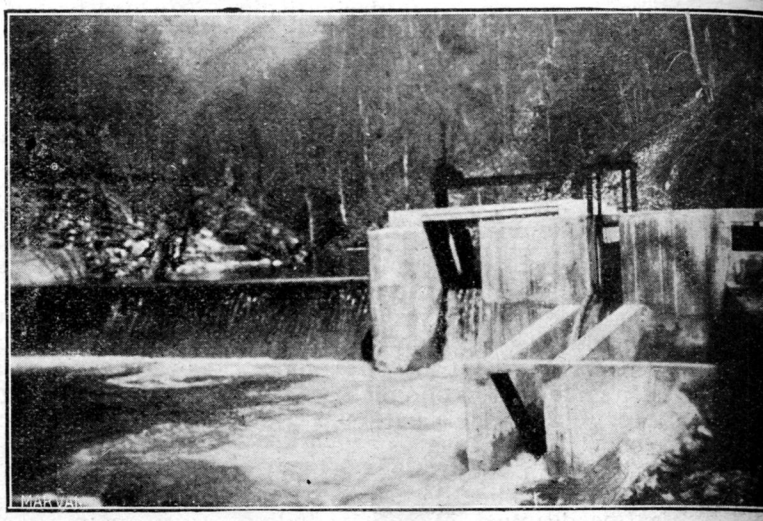

Barajul cu Stăvilar depe Gilort, pentru uzina hidroelectrică.

83.000.000 realizându-se electrificarea à 57 sate cu o populaţie de 69.416 locuitori, iar subvenţiile acordate instituţiilor publice sau particulare în vederea electrificării, se ridică la suma de ca. lei 74.000.000 cu ajutorul cărora s'au electrificat 84 sate cu o populaţie de 151.077 locuitori, adică în total s'au cheltuit până în prezent de Stat pentru electrificări rurale suma de 157.000.000 lei, restul din creditele acordate fiind rezervate pentru alte lucrări şi pentru exploatarea instalaţiilor de electrificare realizate.

Menţionăm că în ceiace priveşte lucrările executate de Stat, ele sunt larg dimensionate, astfel încât să satisfacă o electrificare rurală mult mai întinsă decât aceea care s'a realizat până în prezent.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Transporturile publice de pasageri şi mărfuri cu autovehicule la noi în ţară.

de: **Ing.-Şef C. Daniilescu**

In ultimii 40 ani, datorită progreselor realizate în technica automobilă şi mai ales datorită importanţei serviciilor realizate de autovehicule în materie de transporturi, sa putut observa că automobilul s'a ridicat la înălţimea unui factor indispensabil atât din punct de vedere economic, cât şi din punct de vedere militar, turistic, etc.

In raport cu celelalte mijloace de transport, automobilul are calităţi superioare de netăgăduit şi anume: posibilitate de pătrundere, mobilitate şi continuitate în transport, etc.

Datorită acestor calităţi şi în ciuda tuturor piedicilor ce i s'au pus în cale de către reprezentanţii celorlalţi factori de transport, care nu vedeau cu ochi buni ridicarea şi propăşirea automobilismului, automobilul s'a ridicat la situaţia pe care o are astăzi, numai datorită rezultatelor practice reale, sdrobind insinuările şi criticile nedrepte ce i le aduceau ceilalţi factori de transport.

La început automobilul a fost considerat ca un mijloc de transport de lux, care nu putea să fie utilizat de cât de cei înstăriţi, deci ca un mijloc de transport care nu ar putea să fie la îndemâna maselor.

Cu timpul, însă, — şi mai ales din momentul când industria automobilă a început să producă aceste vehicule în serie, — automobilul a progresat şi a ajuns la situaţia lui de astăzi.

Este inutil să înşiruim printr'un istoric toate succesele pe cari le-a avut automobilul, pe de o parte din cauză că sunt de dată recentă şi în majoritate cunoscute, iar pe de altă parte pentru că nu este nici locul nici spaţiul necesar unui asemenea istoric.

* * *

Ministerul de lucrări Publice şi Comunicaţii având, — prin însăşi a sa structură, — misiunea de a îngriji de înmulţirea mijloacelor de transport de tot felul, desvoltarea existentelor căi de comunicaţii şi în acelaş timp coordonarea diferitelor mijloace de transporturi pentru mărfuri şi călători, a trebuit să ia cunoştinţă imediat după războiu de un mijloc de transport în plin progres şi anume *autovehiculul*, sub forma de autobuz, — autocamion, turism; care s'a impus din ce în ce mai mult ca un factor însemnat de transport şi ca atare de mare utilitate publică.

Din cele ce vor urma se vor putea cunoaşte măsurile şi normele pe care Ministerul de Comunicaţii a fost nevoit a le lua, precum şi măsurile la care s'au avizat pentru viitor ca să se soluţioneze problema circulaţiei autovehiculelor în ţară fără a fi prejudiciate interesele fundamentale ale căilor ferate, tinzând să se asigure o cât mai bună coordonare între acest nou factor de transport ce este automobilul, şi mijloacele de transport anterioare.

In 1930 Ministerul de Comunicaţii aduce o lege specială care a reglementat transporturile publice prin vehicule cu tracţiune mecanică, pe şosele, pentru pasageri şi mărfuri.

Această lege pentru exploatarea serviciilor de cărăuşie publică pe drumuri, prin vehicule cu tracţiune mecanică, a pus ca principiu, fundamental, ideia de organizare a serviciilor de cărăuşie publică pe drumuri, pentru călători şi bagaje sau pentru mărfuri, pe bază de monopol de stat, monopol care este executat prin Ministerul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor.

Ca excepţie, s'a prevăzut însă că în monopolul Statului nu este cuprinsă exploatarea transporturilor cu vehicule de piaţă în cuprinsul comunelor şi nici organizarea de servicii publice de autobuze în cuprinsul comunelor urbane şi Municipiilor.

Exploatarea monopolului cărăuşiei publice prin legea din 1930 prevedea că se pot face potrivit dispoziţiunilor legii pentru organizarea şi administrarea pe baze comerciale a întreprinderilor şi avuţiilor publice, cu alte cuvinte pe următoarele căi: concesiune, regie mixtă, regie cointeresată.

Concesiunile se acordau, ca şi astăzi, numai pe cale de licitaţie publică. In acest caz, folosinţa drepturilor de monopol trecea asupra concesionarului pe întreaga durată a concesiunii.

Incă de atunci s'a prevăzut că Regia Autonomă C. F. R. cât şi fosta Regie Autonomă P. T. T., — actuala Direcţiune Generală P. T. T., — ar putea fi interesată să ia în exploatare unele trasee şi în acest scop legea le acorda un

Delta 'n Primăvară

de: **Prof. I. Simionescu**
Membru al Academiei Române

Iarna nu se lasă. După o amăgeală de câte-va zile, din nou suflă crivăţul tăios, de opreşte 'n loc mugurii chiar cei mai puţin grijulii, care în alţi ani, pe vremea aceasta, erau crăpaţi.

Totuşi râsul primăverii din cele câte-va zile n'a fost în zadar. Ghioceii şi viorelele i-au răspuns, impânzând frunzele moarte din pădurea ca uscată, cu stropii lor de mărgăritar şi safir.

Primăvara e după deal. Aşteaptă să se osteneasca crivăţul, să vadă că e în zadar mânia, căci soarele îi porunceşte să se ascundă. Primăvara se simte în sburdălnicia vrăbiilor neastâmpărate, în mâţişorii de salcie mătăsoşi. Curând-curând, în locul spumei ultimelor petece de zăpadă, se va aşterne pe câmpuri verdele dătător de viaţă, iar cocoarele vor trage dungi ca nişte săgeţi pe cerul albastru, în călătoria lor ritmică.

Natura îşi are legile ei neschimbătoare. Mai târziu ori mai de vreme nu-şi uită rostul. Cu toţi norii apăsători din suflete, o clipă măcar crenguţele de caişi înfloriţi vor face să-i uităm, să surâdem la învierea vieţii care întotdeauna biruie, cu toate ameninţările şi vijeliile.

Fără să vrem cătăm spre cer, spre podoaba câmpurilor, a grădinilor; ca de obicei câmpurile vor fi brăzdate, însămânţate, căci aşa e scrisul vieţii. Frumoasa noastră ţară îşi va îmbrăca din nou haina-i de sărbătoare, ţăsută cu culorile curcubeului, în strălucirea soarelui de primăvară, care nu vrea să ştie

Prof. I. Simionescu.

nici de necazuri, nici de războaie, nici de frământările omeneşti.

Şi în această mândră îmbrăcăminte, partea care gâlgâie de vieaţă plină, viaţă nouă, fragedă, impresionantă prin isbucnirea forţelor naturii, este acea care se întinde între Galaţi şi Mare, între dunga galbănă a pământului basarabean şi creasta munţilor străvechi din nordul Dobrogei. E delta Dunării, frumosul dar ce ni l'a făcut natura, locul unde se odihnesc apele Dunării bătrâne şi unde se duce o luptă tăcută între mare şi uscat.

Acum în primăvară delta este un adevărat rai de verdeaţă, de flori, de zumzetul insectelor, de cântecele păsărilor, căci în dreptul ei se zămisleşte o viaţă nouă, nebănuit de exuberantă.

Odată în dreptul deltei, era un golf al Mărei. E vreme lungă de atunci, când pe meleagurile româneşti păşteau cămile alături de elefanţi, când rinoceri cu coarne pe frunte să răcoreau în apele Prutului care dădea dea dreptul în capătul golfului întins până la Galaţi. Dunărea revărsată la marginea Câmpiei munteneşti, dădea şi ea în acest golf mai liniştit. Prin apele ei îmbelşugate căra mereu mâl şi nisip, adus din inima Europei, din Alpi şi Carpaţi, din Balcani şi masivul Bohem. Şi astăzi împrăştie peste deltă nu mai puţin de 75 mil. tone de nămol în fiecare an. Ostenită de drum lung îşi revarsă povara în capătul golfului, care pierdea într'una din întindere. Dunărea îşi aşternea pat moale de mâl, ostrov lângă ostrov, îşi reştira în braţe numeroase apele-i lenevite. Astfel luă naştere delta, o suprafaţă triunghiulară de peste 430.000 ha, pământ nou, moale, care se întinde an cu an, zi cu zi, în domeniul mării. Dar nici marea nu se lasă uşor biruită. Nu se retrage lesne din ţinutul ei vechiu. Şi astfel îşi capătă delta caracteristica ei, de ghioluri şi canale, de smârcuri şi grinduri la fund încă cu apa sărată a mării. De o priveşti de pe ţărmul înalt dela Ismail sau de pe vârfurile celor 5 gheburi, Beştepe, de lângă Mahmudia, ai înainte tabloul întins al prefacerei uriaşe ce se săvârşeşte sub acoperişul uşor al ceţei alburii, întinsă ca aburii deasupra unei u-

---

avantaj de 5% faţă de ceilalţi concurenţi, în cazul când s'ar fi prezentat la licitaţie.

In privinţa veniturilor, legea prevedea că administraţiile în sarcina cărora cade construcţia, întreţinerea, modernizarea şi administrarea drumurilor publice, au dreptul la încasarea veniturilor rezultate din folosinţa drumurilor respective.

Aceste principii fundamentale au rămas în vigoare şi astăzi.

După aproape doi ani de aplicare a legei, s'a observat că s'au ivit probleme noui în legătură cu transporturile efectuate cu vehiculele cu tracţiune mecanică pe şosele, dintre care cele mai importante ar fi următoarele:

a) Ministerul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor, adaptând numai exploatarea pe cale de concesiune, a fixat ca durată a unei concesiuni patru ani, deoarece din calcule rezultă că în acest minimum de timp concesionarii ar fi putut să-şi amortizeze capitalul investit în exploatare şi să-şi asigure un câştig. S'a constatat însă că pentru ţinerea licitaţiilor erau necesare oarecari studii, cari necesitau timp. Afară de aceasta, atât pentru ţinerea licitaţiilor, cât şi pentru adjudecare şi contracte era nevoe de o serie întreagă de formalităţi, cari cereau deasemeni oarecare timp.

Ori în tot acest interval traseele unde se înjghebaseră servicii de cărăuşie publică prin autovechicule încă înainte de apariţia legii, ar fi trebuit să rămână lipsite de acest mijloc modern de transport până la perfectarea contractului respectiv şi punerea lui în funcţiune.

b) Legea nu prevedea nici o sancţiune pentru cei cari, deprinşi cu libertatea de a circula, continuau să facă transporturi în mod ilegal pe traseele concesionate, încălcând dreptul de monopol transferat concesionarilor şi expunând Ministerul la daune faţă de aceştia.

Aceste lacune au fost complectate prin legea din 18 Octombrie 1932 pentru «modificarea şi adăugirea unor articole ale legii din 11 Iunie 1930».

Prin această complectare a legii din 1930 s'a dat posibilitate Ministerului ca până la concesionarea şi punerea în exploatare a serviciilor de cărăuşie publică, să acorde autorizaţiuni pentru funcţionarea provizorie a unor servicii de transporturi publice, fără să confere celui autorizat drept de exclusivitate pe pe acel traseu.

Pentru aceste autorizaţiuni provizorii legea fixează următoarele taxe:

a) La călători o taxă de 6 bani pe km. de călător pentru autoturisme. Aceasta pe traseele nerezervate Regiei Autonome C. F. R., pe când pe traseele rezervate Regiei Autonome C. F. R. această taxă este de 16 bani pentru autobuze şi 24 bani pentru autoturisme.

b) La mărfuri o taxă de 1 leu de tonă sau fracţie de tonă, greutate utilă şi km. parcurs pentru traseele nerezervate Regiei Autonome C. F. R. şi 3 lei tona sau fracţia de tonă, greutate utilă şi km. parcurs pentru traseele rezervate Regiei Autonome C. F. R.

In ceia ce privesc sancţiunile, legea prevede o amendă de 5.000 lei, pentru

Bâtlani în Deltă.

riaşe căldări în clocote. Te-ai aştepta să vezi numai o întinsoare de ape. In realitate nu se prezintă privirii de cât un covor imens de verdeaţă, pe care sunt asvârlite cioburi de oglinzi care sclipesc la bătaia soarelui, legate prin şuviţele canalelor sau ale braţelor Dunării. Nici o svâcnitură de teren nu se înalţă dela faţa deltei; cel mult, nisipul îngrămădit la revărsări a format grindurile, praguri în lungul braţelor sau în curmezişul deltei.

In schimb, sub taina liniştei din depărtări, se ascunde, cum am spus, o neogoiată zămislire a vieţii. Apa şi mâlul, sub puterea înviorătoare a aerului şi mai ales a soarelui, dau condiţiuni favorabile pentru ca organisme de tot soiul, dela măruntele protozoare şi alge, începutul înfiripării plantelor şi al animalelor, până la noianul păsărilor de baltă îşi găsesc aice tot ce le trebue ca să trăiască, să se înmulţească. Liniştea se schimbă când pătrunzi în inima deltei într'o volbură de gălăgie, când mai în surdină, când stridentă, când într'o armonioasă împărechere ce naşte simfonia vieţii trăită 'n plin. Mai ales acum în primăvară, când pretutindeni se ridică imnul năzuinţii de trai, când pădurea se schimbă într'un concert de harfe eoliene, iar câmpurile în smălţuiri de culori, în deltă unde huzurul de viaţă e în toiu, semnele vieţii se arată sub toate formele. Pentru a le simţi, pentru a prinde nebănuitul farmec al zămislirii pământului nou şi al vieţii care gâlgâe şi 'n stropul de apă, un drum prin mijlocul deltei se impune. Drumul nu e greu de făcut, căci de îndată ce zăpoarele se topesc şi calea apei e deschisă, vapoarele noastre îşi reiau cursa regulată; duc dela Galaţi la Vâlcov, sau dela Galaţi la Sulina. O îmbinare e cu putinţă; la dus foloseşti braţul Chiliei. Treci astfel pe la marginea nordică a deltei Poposeşti la Vâlcov, fără prea multă imaginaţie numită Veneţia românească. Popasul e înlesnit prin otelul ridicat aicea de către oficiul naţional de turism. De la Vâlcov cu o lotcă poţi face drumul pe apă până la Sulina, sau străbătând în curmeziş baza deltei, dealungul unui grind, pe care se află o nouă minune naturală, chiar a ţării. A rămas aice un petec de pădure, cu o particularitate cu totul deosebită. De arborii mari se acaţără frânghii vii asemenea vestitelor liane din pădurile tropicale. Se învălătucesc în jurul trunchiurilor arborilor, se acaţără de ramuri, spre a se revărsa spre pământ ca nişte bice. Acum în primăvară, aviz pictorilor doritori de beţia culorilor, pe cerul albastru limpede ca pe un ecran, se profilează nisipul galben al grindului, presărat cu portocaliul florilor de cătină, împestriţat cu tot soiul de plante primăvăratice; se întrec care mai de care să-şi desfăşoare bogăţia florilor înainte ca arşiţa de vară să le

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cei cari, fără să fie titularii vreunei concesiuni sau autorizaţiuni provizorii, vor face transporturi publice cu autovehicule; această amendă se pronunţă de Ministerul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor cu drept de apel la Tribunal.

Efectele aplicării acestei legi n'au întârziat să se producă atât în ceiace priveşte traficul de călători cât şi în ceiace priveşte traficul de mărfuri.

Traficul de călători pe bază de autorizaţiuni provizorii se observă că ia o desvoltare cât se poate de intensă, pe când traficul de mărfuri rămâne aproape nul, şi aceasta din următoarele cauze.

1. — Taxele prea mari de 1 leu, respectiv 3 lei pe tonă km. pe traseele rezervate R. A. C. F. R. erau pur şi simplu prohibitive, aşa că în mod fatal căraşii au evitat să mai scoată autorizaţiuni provizorii şi au preferat să facă transporturi clandestine, cu toate rigorile legii.

2. — Sistemul autorizaţiunilor provizorii pe un traseu fix, nu-şi putea găsi aplicaţiunea în materie de transporturi de mărfuri, deoarece căraşii trebuiau să corespundă cerinţelor proprietarilor de mărfuri, al căror interes era să-şi transporte mărfurile în diferite direcţiuni.

3. — Evaziunea căraşilor, prin eludarea legii căraşiei publice.

Posibilitatea acestei evaziuni a fost înlesnită de legea drumurilor din 1932, care prevedea taxe lunare cu mult mai mici pentru industriaşii şi comercianţii cari şi-ar fi transportat materialele şi mărfurile proprii, cu autovechicule proprii şi fără să fie legaţi de un traseu fix. Căraşii de mărfuri publice şi-au înscris atunci firme pentru vre-un comerţ sau industrie oarecare şi sub aparenţa că transportă mărfuri proprii, transportau mărfurile altora pe orice traseu, plătind însă taxe cu mult mai mici. Practicarea acestui sistem era cu atât

Cluj: Piaţa Unirei, Staţia de plecare a autobuzelor.

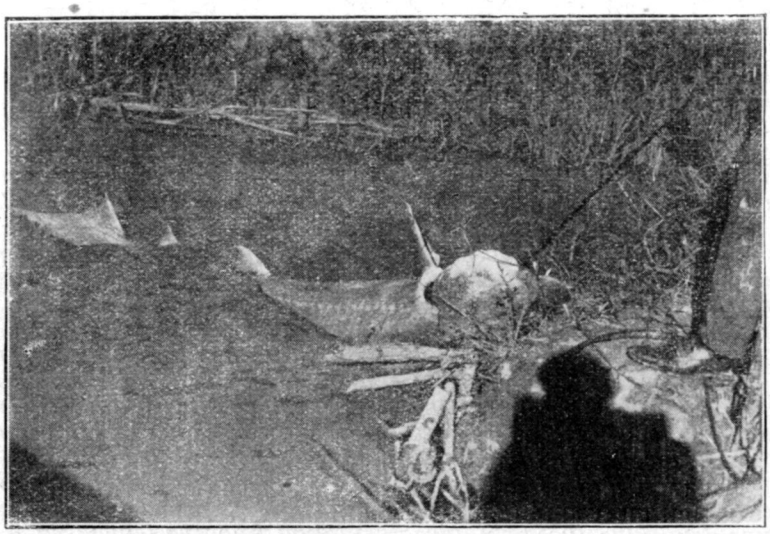

Vânătoare de nisetru în Deltă.

stânjenească traiul. Astfel ajungi la Sulina, orăşelul tihnit, cu casele grămadă între mare, verdele stufului întinerit şi nisipul care e aşternut de vânt până n curţile locuite. De la Sulina, pe un alt vapor străbaţi prin mijlocul deltei, un drum fermecător, mai ales dacă se nimereşte o zi senină.

Abea se luminează de ziuă, când urci pe coverta vaporului care tremură din încheeturi, în aşteptarea plecării. Ceaţa acopere totul, deltă şi mare. Numai pe canal se resfrânge lumina zorilor, poliindu-l uşor. Când soarele prinde a străluci, dintr'o dată, ieşind din mare, zarea întreagă se aprinde. Sclipesc geamurile caselor alineate în lungul canalului, ca într'un incendiu; strălucesc ca arama ciocănită vasele ancorate; până şi ceaţa se îmbujorează. Canalul întreg se schimbă într o punte de aur, cu ploaie de scântei născute din mişcarea valurilor. Peste tot este numai strălucire. Ultimile case rămân în urmă; contrastul între dunga de jar de deasupra apei şi ceaţa alburie de peste deltă, măreşte farmecul plecării. Ai pătruns în deltă. Nici un arbore nu ştirbeşte linia dreaptă a zării. Abia dacă se simte un uşor fâşiit, adierea curentului de dimineaţă printre frunzele stufului. Stuful domină în deltă; el formează pădurea de aice; sunt tovarăşii apei în lupta de biruinţă asupra mărei. E deajuns ca să-şi înfigă rădăcinile în mâlul depus de apă, pentru ca să crească, dând la faţa apei lăstare, din care cresc ramuri verzi ce se înalţă în aer. Se aşterne la faţa ghiolurilor un soiu de rogojină vie, groasă, care pluteşte întinzându-se departe de ţărm. E plauvul sau plavia care îmbracă faţa deltei cu covorul verde, lăsând ici şi colo ochiuri de apă limpede. Sub plauv însă e adâncul vechiului lac. Aşa se lămureşte înfăţişarea verde a deltei, când o priveşti de pe Beştepe; pe impletitura rogojinei se aşterne ţărna, mâlul depus din vremea marilor vânturi. E un pământ nou pe care cresc alte plante, printre care-şi fac cuiburi păsările. Rupt uneori de vânturi, de umflarea apelor, bucăţi din plauv plutesc la faţa ghiolurilor ca nişte vase fantome, mânate de vânt, cu catargele formate din crengile trestiei în vârful cărora flutură spicurile bogate. Une ori e o adevărată arca lui Noe, insulele plutitoare purtând pe ele cuiburile de babiţe, ba şi câte un mistreţ rătăcit în înaintarea lui pe plauv.

In desişul stufului se duce toată vieaţa deltei, căci mai ales acum primăvara, în stuf se ascund nenumăratele păsări de baltă spre a-şi construi cuiburile, adăpostul liniştei şi siguranţei desişului. Acum primăvara în adâncul trestiei, când o străbaţi cu lotca pe cărările de apă, te ameţeşte imnul de slavă ridicat vieţii, speranţei; imnurile dragostei nu mai contenesc. Nu lipseşte nici farmecul amurgului prin cântecele privighetoarei de baltă, nu mai puţin melodioasă ca a celeia din huceaguri. Stau în cârduri bâtlanii de toate soiurile, dela cel mărunt cu şal de mătase purpurie pe spinare, până la frumosul bâtlan alb peste tot. Chiar de pe vapor îi vezi uneori, ca nişte ţăruşi bătuţi în marginea apei, stând la pândă, săgeţi vii, încordate. De pe puntea vaporului poţi asista uneori la gingaşele făpturi ale şoarecilor de baltă, cât nişte nuci, care asemenea maimuţelor se acaţără pe mlădioasa ramură a trestiei, fugărindu-se, hârjonindu-se la chemarea aerului de primăvară. In liniştea întinsului stufăriş este

Cluj University Library

mai lesnicioasă, cu cât convenţiunile pentru transporturi de mărfuri proprii se eliberau de către Direcţiunea Generală a Drumurilor, instituţie cu gestiune autonomă, iar autorizaţiunile provizorii pentru căraşia publică de mărfuri se eliberau de către Ministerul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor, lipsind astfel posibilitatea unui control unic la eliberarea acestor acte.

Se impuneau măsuri urgente pentru remedierea acestei stări de lucruri.

Pentru evitarea discuţiunilor asupra pretinsei concurenţe dăunătoare căilor ferate, Ministerul a primit propunerea Regiei Autonome C. F. R. de a-i concesiona reţeaua de drumuri, care, după afirmaţiile Regiei Autonome C. F. R., intensitatea traficului datorit căraşiei publice efectuate de particulari, ar fi diminuat în mod simţitor traficul pe C. F. R.

Prin legea din 21 Iulie 1934, Ministerul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor, a fost autorizat să concesioneze Regiei Autonome C. F. R., fără licitaţie publică, pe un termen de 20 ani, exploatarea exclusivă a transporturilor publice de călători, bagaje şi mărfuri pe o anumită reţea de drumuri.

Legea prevedea că atât condiţiunile concesionării cât şi reţeaua de drumuri, se vor fixa printr'o convenţiune specială.

Prin convenţiunea încheiată în Iunie 1934 s'a trecut în folosinţa Regiei Autonome C. F. R. o reţea de 155 trasee, dintre cele mai importante, în lungime totală de 11.500 km.

Pentru împiedicarea evaziunei, eliberarea convenţiunilor pentru transportul de materiale şi mărfuri proprii a fost trecută din competinţa Direcţiunei Generale a Drumurilor în competinţa Ministerului, strângându-se astfel la un loc toate chestiunile de transporturi cu autovehicule pe şosele.

Măsura însă, nefiind complectă, s'a procedat la revizuirea taxelor, de 1 leu şi 3 lei de tonă km. taxă fixată de legea căraşiei din 18 Octombrie 1932, prin Jurnalul Consiliului de Miniştri Nr. 1448 din 11 Iunie 1937, reducându-se taxa la 0,40 lei, taxă kilometrică pentru încărcătura utilă, plus 0,10 lei pentru tona kilometrică de greutate moartă a vehiculului.

In practică s'a dovedit însă că toate aceste ameliorări totuşi nu erau suficiente pentru ca să satisfacă toate interesele în joc şi de aceia în toamna anului 1938 se procedează la o modificare a textului art. 11 din legea căra-

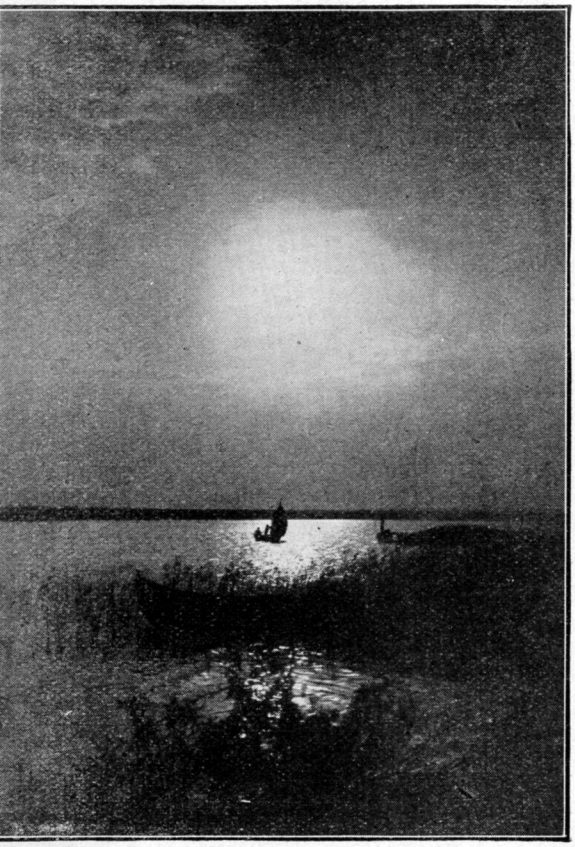

Apus de soare în Deltă

numărați, altfel nevăzuți. Ei par că domină pentrucă sunt mari, gălăgioși. Pe lângă ei însă desișul stufului ascunde legiuni întregi de insecte, de paînjeni, pe apă, pe frunze. In zilele senine și călduroase roiuri de calul-dracului sbârnie chiar în jurul vaporului, strălucind la soare în scânteieri de colibri cu aripile lor ca de mică, în ochii lor holbați reflectându-se razele de soare. Sbor în linii drepte, săgeți vii. Te ferești, temându-te să nu-ți dea în ochi; deodată cotesc ca fulgere în altă direcție. Și astfel nici nu știi când vaporul se apropie de Tulcea, punând capăt unor clipe de deplină mulțumire, care te fac să uiți necazurile, ostoindu-ți gândurile, pătrunzându-ți sufletul de o fericire nebănuită. Când însă drumul te duce prin apropierea vre unui ghiol mai larg, spre care zarea este liberă printr'o rarişte în păpuriş, nu numai lumea animală cât mai mult poate podoaba plantelor înflorite, te fac să repeți în sine: Doamne, cât de frumoase sunt făpturile tale! Mai ales când frunza rară a nuferilor întrandafiriți se așterne peste lac, florile răsfirându-și petalele, ca nişte brațe întinse să cuprindă lumina cerului, fericirea lor mută dar evocatoare, pătrunde fără voie și pe cel mai împietrit. Aci plauvul e mai gros, cu mai mult pământ născut din putrezirea trupurilor de trestie, în jurul nuferilor e un sobor întreg de plante de baltă, care acum în zilele de primăvară, se întrec să-și ridice deasupra apei candelabrele cu mii de flăcări ce pâlpâie, ca în fața unui măreț altar de rugă. Podoaba cununei împletite în jurul lacului, la marginea grindului o fac stânjeneii galbeni, puzderie, o dungă lată de penson. Tabloul se întregeşte, cu stropii deşi, trandafirii ai plantei. Săgeata apelor, având frunzele în adevăr ca nişte lanci, cu florile strânse grămadă pe o ramură lucie a crinului-de-baltă. Florile roşietice, cu stropi purpurii, se amestecă alăturea de cele galbene de bulgări, aşa de numeroase uneori în cât, când treci cu trenul peste braţul Borcea, pare că pe luciul apei e presărat praf de pucioasă. Şi câte minunăţii nu ţi-e dat să observi la asemenea fiinţi tăcute, spre a folosi căldura primăverii pentru a-şi asigura traiul neamului. Sârmuliţa cu frunzele subţiri sub apă, când îşi deschid florile femeeşti care plutesc la faţă, dau drumul din închisoarea apei noianul florilor bărbăteşti; se rup de ramura ce le purta, se ridică la faţă, se lasă duse de valuri, până întâlnesc floarea femeiască.

Mintea omului nu este mai ageră adeseori pentru a născoci tot soiul de dispoziţiuni asemenea celor întâlnite la plantele de baltă, mai ingenioase uneori de cât la oul din pajiştile înflorite.

Şi astfel, delta nu e numai un imens câmp unde se zămisleşte pământ nou, nu e numai un dar nebănuit al naturii, nefolosite în întregime, nu este numai un imens laborator biologic în care natura îndeplineşte experienţele ei de prefacere, dar este o grădină fermecătoare, pe aleele cărei, din păcate, prea puţini ne abatem, spre a fi purtaţi fără griji câte-va ore, în mijlocul manifestaţiunii întăritoare de viaţă Ce avem nu cunoaştem, adesea trebuie ca străinii să ne spuie: Priviţi mai cu atenţie la ce vă înconjoară, căci ceia ce posedaţi, mulţi le invidiază şi se uită cu jind periculos la ele. Trebuie să vă căzniţi să le cunoaşteţi, spre a le iubi şi la nevoie a le apăra mai cu îndârjită voinţă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

o volbură de viaţă dar şi de luptă, printre ramuri, pe ramuri, în văzduh ca şi sub umbra şi răcoreala plauvului unde crapii au ce mânca şi huzuresc de bine, crescând ca nişte purceluşi de graşi. Un foc de puşcă este îndeajuns ca puzderia păsărilor ascunse, să se înalţe în văzduh: adevărat furnicar în sbor, mai de cât al cârdurilor de pescăruşi neogoiaţi dela marginea mării. E viaţa deltei; sunt locuitorii ei ne-

---

uşiei din 1932 şi a convenţiei încheiate cu R. A. C. F. R.

Prin această ultimă modificare a legii se aduc următoarele îmbunătăţiri:

1. — Se înlocueşte sistemul autorizaţiilor provizorii pe traseu fix, cu taxa pe tonă kilometrică transportată, din regimul anterior, prin autorizaţiuni provizorii, cu taxe lunare fixe, calculate pe bază de medii, dar fără a mai fi legate de un traseu fix.

2. — Se avantajează transporturile de mărfuri proprii aplicându-se taxe cât mai reduse, în special agricultorilor, micilor fermieri, cooperativelor săteşti, etc.

3. — S'a căutat să se grupeze căraşii profesionişti în societăţi româneşti de transporturi, cari vor încheia convenţiuni speciale cu R. A. C. F. R. pentru transporturile de mărfuri ce se vor efectua pe reţeaua rezervată căilor ferate.

Prin modificarea adusă convenţiei dintre M. L. P. C. şi R. A. C. F. R. se reduce reţeaua rezervată căilor ferate la 7.572 km. In conformitate cu prevederile acestei noui convenţiuni serviciul de căraşie publică de călători şi bagaje în regie directă cu autovehicule proprii se efectuează pe întreaga reţea de 7.572 km., iar transporturile de mărfuri se efectuează: cu autovehicule proprii pe o porţiune de 2500 km. din reţeaua de drumuri rezervată şi prin autovehicule particulare pe o porţiune de 5.072 km. din reţeaua de drumuri rezervată căilor ferate.

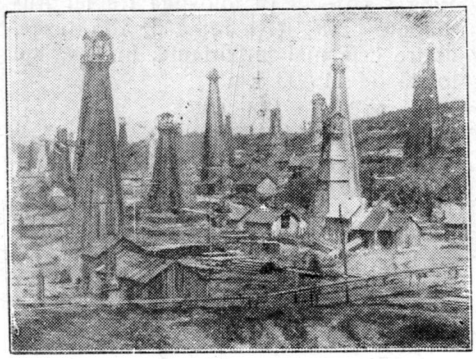

Din cele arătate mai sus se poate vedea că Ministerul Comunicaţiilor a urmărit să dea o legiferare care să coordoneze cât mai mult posibil transporturile făcute pe şine, cu trenul.

* * *

In lucrările întreprinse de Serviciul transporturilor rutiere s'a căutat, în special pentru transporturile de pasageri, să se armonizeze şi să se facă legături intime între exploatarea pe bază de autorizaţii provizorii şi exploatarea pe bază de contract.

La scoaterea în licitaţie a traseelor s'a ţinut seama, în afară de cele menţionate mai sus, — pe cât a fost posibil, — şi de indicaţiile date de fluxul de pasageri al diferitelor centre.

Urmează în pag. 104

ITALIA ȘI ROMANIA

Vizita D-lui Prof. Const. Giurescu, Ministrul Propagandei Naționale, în Italia.

Monedă cu efigia Impăratului Traian.

O rară mărturie a originei unui popor: Columna lui Traian la Roma, confirmând nașterea poporului român. Monumentul explică episoadele campaniei lui Traian, contra Dacilor.

In aproape două decenii, fascismul a realizat în cuprinsul Italiei ceiace n'au izbutit să înfăptuiască în cincizeci de ani trecutele guvernări. Totul, grație geniului mussolinian. Astfel, un popor de artiști, a devenit poporul unei mari Revoluții creatoare.

Italia visului, a exaltării poetice, a perspectivelor senine, n'a pierdut însă nimic din farmecul ei: s'a complectat printr'o splendidă sinteză de armonie, — în ritmul voinții și al acțiunii.

Pildele de disciplină colectivă, uriașele realizări sociale și administrative, noua conștiință de putere izvorâtă din fascism, au făcut din pământul visului, pământul energiei. Pentru Europa obosită în urma războiului trecut, aceste realizări au fost un imbold de muncă încordată și o prevestire de viață nouă. Ducele Mussolini, folosind o experiență multiplă și complectând-o prin curaj,—conduce cu aceiași înflăcărare pe căi de nouă lumină moștenirea unei sacre civilizații.

Regretând conflictul războinic ce se destășoară azi în lumea latină, avem totuși încredere în viitorul rasei noastre...

„Cele Trei Crișuri".

Cu prilejul deschiderii Târgului Internațional și al inaugurării Pavilionului românesc din cadrul expoziției dela Triennale, d-l prof. C. Giurescu, Ministrul Propagandei, a vizitat Italia, unde s'a bucurat de cea mai caldă primire din partea oficialității, atât la Milano cât și în alte orașe de seamă.

Expoziția românească de arte decorative dela Triennala din Milano, organizată de d-l prof. Al. Busuioceanu, cu concursul arhitectului Octav Doicescu și al sculptorului Mac Constantinescu, a înregistrat succese desăvârșite. Ea s'a bucurat de cel mai deosebit interes, expoziția fiind socotită printre cele mai reușite ale Triennalei. S'a subliniat în deosebi gustul coloristic și eleganța de linii sub care a fost prezintat ansamblul, precum și calitățile specifice ale artei românești, în care fondul popular și bizantin se amestecă în chip original cu elemente ale barocului artei românești vechi.

Au fost relevate broderiile și scoarțele, inspirate din vechile noastre fresce, care redau gustul artei populare românești și, odată cu ele, eleganța de forme a mobilierului și a structurilor creiate în gustul artei brâncovenești, pe care italienii s'au obișnuit s'o numească *il barocchetto romeno.*

* * *

Sobra arhitectură a pavilionului românesc, îmbinându-se armonios cu necesitatea prezintării lucrurilor aride, bazate pe cifrele statistice ale producției și comerțului nostru extern, au plăcut foarte mult. In afară de evoluția activității căilor ferate, de precizările grafice privitoare la producția petrolului, cerealelor, lemnului, etc., a ieșit în evidență fresca istorică executată de d-l Dem. Demetrescu, pe rotonda din fundul pavilionului, în mijlocul căreia fusese așezată statuia în bronz a M. S. Regelui Carol al II-lea, executată de sculptorul Medrea.

* * *

Cu prilejul vizitei făcute, d-l prof. C. Giurescu, Ministrul Propagandei, a inaugurat ambele pavilioane, cari au fost cercetate de întreaga oficialitate italiană, în frunte cu Ducele de Bergamo di Savoia, vărul M. S. Regelui Impărat al Italiei și Etiopiei. Cu acest prilej, d-sa a vizitat școala mistică Fascistă, unde a fost salutat de profesorul Nicolo Giani, directorul institutului, într'un cadru de mare sărbătoare spirituală. D-l prof. C. Giurescu a putut să constate bazele ideologice ale mișcării, istoricul fascismului, jertfele și evoluția lui, metodele și atmosfera în care este crescut tineretul Italiei. După aceasta, d-l Ministru Giurescu a vizitat vechea redacție a ziarului *Popolo d'Italia,* unde a lucrat Ducele Mussolini pe vremea când pregătea revoluția italiană, și noul sediu al acestui ziar, unde a fost întâmpinat de d-l Mussolini, nepotul Du-

Roma: Columna lui Traian

luj / Central University Library Cluj

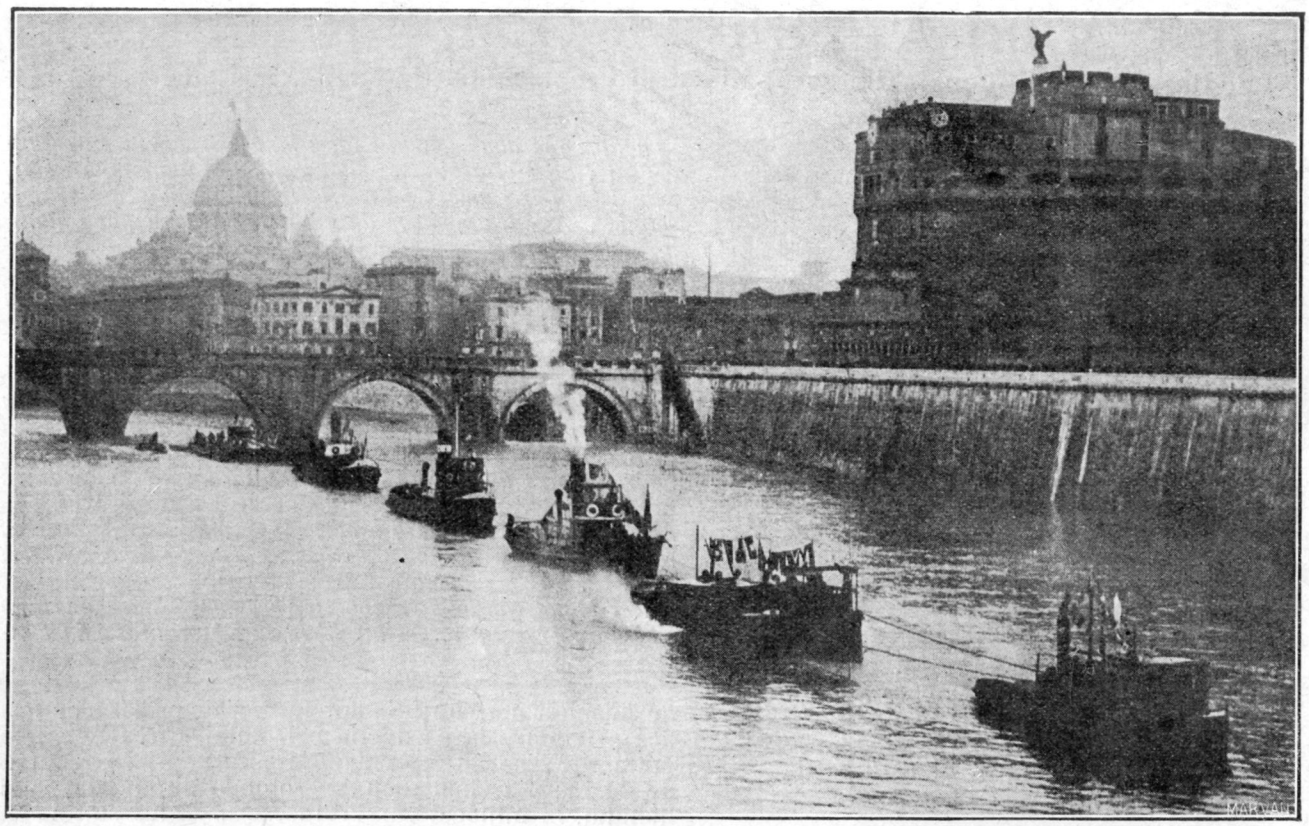

Roma : Remorchere pe Tibru. Pe malul drept Biserica Sf-tu Petru şi Castelul Sant-Angelo

BCU Cluj / Central University Library Cluj

celui, directorul oficiosului mişcării, de colaboratorii gazetei şi un mare număr de tineri fascişti cari i-au făcut o manifestaţie de caldă simpatie.

In zilele următoare, d-l Ministru Giurescu a avut importante întrevederi: cu d-nul Apelani, Ministrul Culturii Populare, şi Bottai, Ministrul Educaţiei Naţionale, după care a acordat un interview ziarului «Giornale d'Italia», — toate aceste întrevederi având drept bază un schimb de vederi şi de proecte în legătură cu intensificarea raporturilor culturale italo-române.

Plecând din Milano, d-l Ministru Giurescu a vizitat mai multe oraşe ale Italiei, printre cari cel dintâi a fost Cremona. La Roma, d-sa a fost oaspele d-lui Alessandro Pavolini, Ministrul Culturii Populare. Cu acest prilej, a avut loc un dejun la Ambasada română de pe lângă Sf. Scaun, după care, Ministrul Propagandei a vizitat lucrările expoziţiei generale a Romei din 1942: palatul civilizaţiei italiene, palatul congreselor, teatrul care va putea cuprinde peste şease mii de spectatori, palatul ştiinţelor şi lucrările unui lac artificial de o mare suprafaţă, situat în mijlocul expoziţiei şi dealungul căruia se întind terenurile rezervate palatelor ţărilor străine.

A doua zi, la amiază, d-l Ministru Giurescu a fost primit în audienţă de Sanctitatea Sa Papa Pius XII. D-sa era însoţit de d-l N. P. Comnen, ambasadorul României pe lângă Sf. Scaun. Ministrul Propagandei Naţionale a oferit Inaltului Pontif cele trei volume din valoroasa d-sale lucrare „Istoria Românilor". Sanctitatea Sa i-a mulţumit d-nului Giurescu, exprimându-şi în acelaş timp via sa dorinţă de a vedea România prosperă şi paşnică.

După audienţa la Suveranul Pontif, d-l Ministru Giurescu a făcut o vizită secretarului de Stat al Vaticanului, Eminenţa Sa Cardinalul Maglione.

Mai înainte de a părăsi Roma, Ministrul Propagandei a vizitat «Cine-Cita» marile instalaţii de cinematograf din jurul Romei, şi staţiunea de Radio «E I A R», după care a plecat la Veneţia, şi de acolo spre ţară, însoţit fiind de d-l Frasin Munteanu-Râmnic, director de cabinet al d-lui Ministru Giurescu.

Cu toate că vizita d-lui Ministru Giurescu n'a avut un caracter oficial, toate autorităţile milaneze şi romane au făcut reprezentantului român o primire deosebit de călduroasă. In presa italiană s'a răsfrânt în mod accentuat atenţiunea pe care Italia o dă tuturor manifestărilor ce privesc consolidarea legăturilor dintre cele două ţări latine. Iar, odată cu aceasta, d-l Ministru Giurescu a făcut următoarele declaraţii cu privire la scopul vizitei sale în Italia: „Dată fiind funcţiunea deosebită pe care o îndeplinesc, ca şef al Propagandei, scopul călătoriei mele este acela de a strânge cât mai mult posibil legăturile, deja importante, ce unesc România cu Italia, în deosebi pe tărâmul cultural, intelectual, artistic, în toate manifestaţiile sale variate, intensificându-le prin schimburi de personalităţi şi de opere reprezentative ale celor două ţări". In împrejurările actuale, această declaraţie a d-nului Ministru Giurescu, a dus în cercurile oficiale italiene la deplina încredinţare că România urmăreşte, ca şi în trecut, o cât mai temeinică apropiere de cultura Italiei, ale cărei creaţii literare şi artistice s'au încetăţenit adânc în spiritul nostru latin.

Roma: D-l Ministru Giurescu la «Cinecita», însoţit de D-l Orazzi, directorul cinematografiei italiene.

Roma: D-l Prof. Consi Giurescu Ministrul Propagandei Naţionale şi conducătorii radiodifuziunei italiene (E. I. A. R).

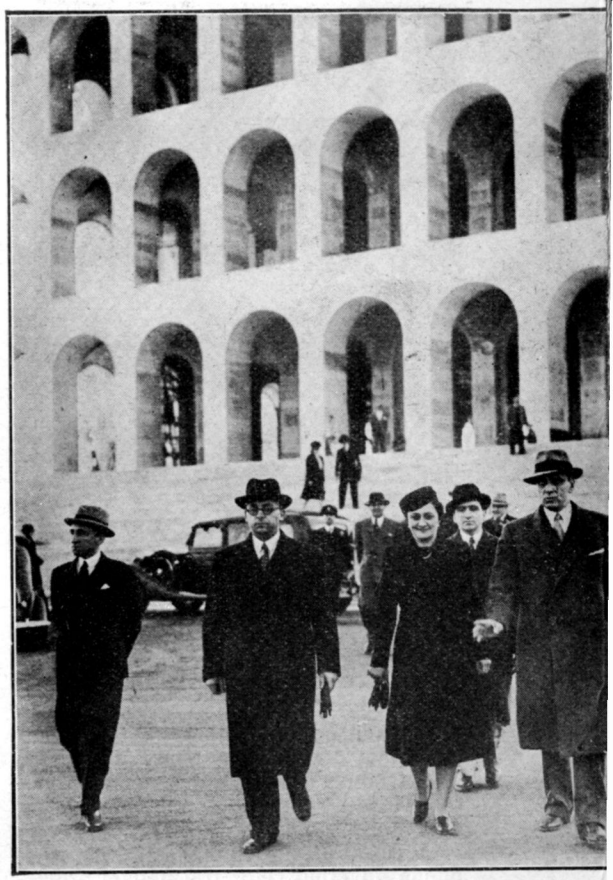

Roma: D-na şi D-l Ministru Const. Giurescu, vizitând vas şantier al expoziţiei 1942 (însoţit de D-l Cini, secretar gen al expoziţiei

Drepturile Românilor asupra Daciei Traiane

de: **Andrei Crăciun**
Profesor Oradea.

*I*n cursul istoriei aproape întotdeauna, dar îndeosebi în zilele de azi, stăpânirea teritoriilor de către popoare se bazează pe unele drepturi, cari pot să fie: istorice, etnice, culturale şi morale. Dreptul istoric îl formează faptul stăpânirii mai vechi a pământului de către neamul respectiv. Stăpânire, care este de o durată neîntreruptă, sau chiar întreruptă, însă nu de bună voie, prin părăsirea voluntară a teritoriului, ci întrerupere care a fost provocată în urma unor atacuri duşmane, pe cari vechiul posesor, biştinaşul, nu a fost în stare să le respingă, datorită împrejurărilor vitrege. Dreptul etnic îl constituie numărul dominant al naţiunii respective, în raport cu fiecare dintre neamurile străine de pe acel teritoriu. Cât priveşte dreptul cultural şi moral, acesta are la bază capacitatea poporului respectiv, de a fi înzestrat teritoriul ocupat şi stăpânit de el cu cele mai multe mijloace de înălţare şi de propagare a civilizaţiei mondiale şi de a nu oprima minorităţile conlocuitoare.

Examinând mai de aproape drepturile, cari stau la baza dominaţiunei româneşti a vechiului teritoriu, numit cândva „Dacia traiană", ce se întindea exact între hotarele României de astăzi, adică pe pământul mărginit de Nistru, Tisa, Dunăre, Podişul Prebalcanic şi Marea Neagră, vom constata, că, dintre toate neamurile, cari se găsesc pe cuprinsul acestei întinderi, numai poporul român este acela care le posedă pe toate şi care deci este singurul ce dispune de forţa morală de a stăpâni aci.

Dreptul istoric, care constituie baza fundamentală a dominaţiei româneşti aici, ni-l-au creiat strămoşii noştri Daco-Romani, cari au avut în stăpânirea lor acest pământ cu multe veacuri înainte de ivirea popoarelor adăpostite azi în cuprinsul său. În urma formării sale din amestecul Daco-Roman, ce s'a făcut pe acest teritoriu, tânărul popor român a rămas aci cu toate drepturile sale de moştenitor, drepturi cari nici nu s'ar putea pune în discuţie, dată fiind vericitatea lor.

Durere, unii dintre scriitorii naţiunilor interesate în această direcţie, odată cu începutul redeşteptării naţionale la Românii din Ardeal (sfârşitul secolului al XVIII-lea), în dorinţa lor, de a-i face pe Românii de aici, să rămână şi pe mai departe sub stăpânirea străină, încep să atace ideia continuităţii elementului dacoroman pe aceste plaiuri, afirmând şi susţinând, cu prea puţin succes, că, Neamul românesc s'ar fi format în dreapta Dunării, în Moesia şi în Tracia, de unde ar fi imigrat în stânga Dunării, abia prin secolul al XII-lea (Iosif Benkö: Transilvania, 1778; Iosif Sultzer: Istoria Daciei Transalpine, Viena, 1781; Cristian Engel: Istoria Moldovei şi Valahiei, Viena, 1794). Scrierile acestora au fost provocate de cartea istoricului german Iohan Thunman, intitulată „Cercetări asupra istoriei popoarelor răsăritene" (1774 Leipzig), „în care acesta afirmă şi argumentează, că Românii din Nordul Dunării, sunt fraţi cu urmaşii Tracilor romanizaţi, însă ei sunt urmaşi ai Geto-dacilor, cari la fel au fost romanizaţi sub stăpânirea romană.

Chestiunea persistenţii elementului daco-român în stânga Dunării a fost desbătută însă cu cea mai mare aprindere în urma prezentării petiţiunii româneşti dela 1792, cunoscută sub numele de: Supplex Libbellus Valahorum, care a fost înaintată personal împăratului Austriei, Leopold al II-lea, în Viena, de către episcopii Gherasim Adamovici şi Ioan Bob şi în care se susţinea, că Românii sunt urmaşii coloniştilor romani, aduşi aici de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COMO

Eternule A-Tot-Stăpînitor,
aici simţii. mai bine ca ori unde
prezenţa Ta, ce pururi mă pătrunde.
Văzutu-Te-am, — atom cugetător, —

în simfonia verdelui major,
cînd cerul Tău se cerne peste unde,
şi azurează apele profunde;
cînd totul e fluid unduitor

Cînd linii, forme, sunete, culoare,
se contopesc, şi fiecare floare
cădelniţează, molcom, smirna ei;

Cînd chiparoşii, facle fără pară,
sub pulberea stelarelor scîntei,
se-aprind în vraja nopţilor de vară!

I. Gr. Perieţeanu.

Milano: Domul.

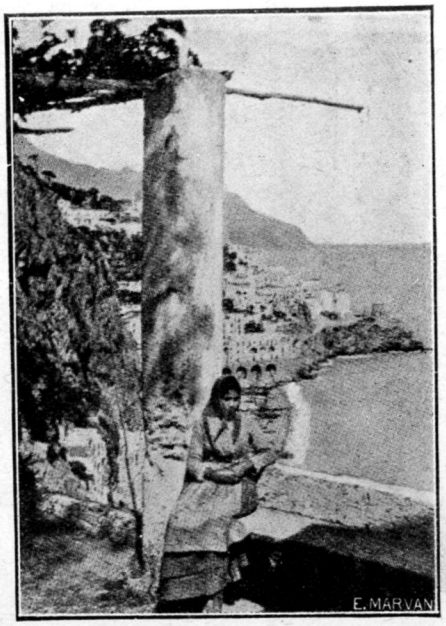

Amalfi. Vedere de pe Mânăstirea Capuccini

către împaratul Traian şi în care se cere ca, acestui popor băştinaş să i se restituie toate drepturile politice, de care a fost despoiat pe nedrept în cursul istoriei, de către nobilimea ungurească din Ardeal.

La cererile pe deplin justificate, răspunde guvernul celor trei naţiuni ardelene recunoscute ca naţiuni cu drepturi. (Nobilii, Saşii şi Secuii), refuzând satisfacerea petiţiei trimisă lui spre rezolvare, de către împărat, refuz ce se motivează cu afirmaţia că Românii sunt imigraţi în Ardeal şi sunt doar toleraţi, fără nici un drept istoric pe acel pământ. Pentru a întări aceste afirmaţiuni ale guvernului Staturilor Ardelene, un pretins istoric, sasul Carol Eder, într'o broşură a sa, intitulată: „Supplex Libbellus Valahorum etc.", se chinueşte a dovedi, că Românii sunt imigraţi în Ardeal.

Ca răspuns la această afirmaţie şi la aceste dovezi „apare la Buda, în 1812", „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia", scrisă de către eruditul român ardelean, Petru Maior. Afirmaţiunile, argumentările şi dovezile prezentate de către acesta în favorul tezei susţinute în Supplex Libbellus Valahorum, trezesc pasiuni şi discuţiuni pro şi contra, ce nu se termină nici peste o sută de ani Cea mai însemnată dintre lucrările negatoare a continuităţii elementului Daco-Roman în stânga Dunării a fost cartea profesorului german, Robert Roesler, intitulată: „Studii Romane", care a apărut la 1870, în Leipzig şi în care acesta susţine că, poporul român s'a născut în Moesia, Iliria, Macedonia şi Tesalia, de unde s'a întins cu timpul şi peste Dunăre, în jurul Carpaţilor. Imigrarea Românilor în Nordul Dunării o fixează pentru sfârşitul veacului al XII-lea şi începutul veacului al XIII-lea. Ideile cuprinse în ea sunt sintetizate în aşa numita „Teoria lui Roesler", care de îndată a fost călduros îmbrăţişată şi propagată de aproape în întreaga istoriografie maghiară şi îndeosebi de către istoricul Paul Hunfalvy.

Dar nici istoricii români nu au rămas datori acestei teorii. O întreagă pleiadă dintre ei, bazaţi pe studii serioase şi prin argumente sănătoase au combătut cum se cuvine netemeinicia afirmaţiilor profesorului german şi ale istoricilor unguri, deveniţi prea zeloşi. Astfel la 1884 apare documentata broşură a profesorului A. D. Xenopol, intitulată: „Teoria lui Roesler", apoi la 1892 studiul lui Bogdan Petriceicu — Haşdeu, intitulat: „Strat şi Substrat", iar mai târziu apar numeroasele studii ale lui Dimitrie Onciul, Tocilescu, Densuşianu, N. Iorga, Vasile Pârvan, Sextil, Puşcariu, Ioan Lupaş, N. Drăgan, C. Giurescu, S. Dragomir, etc., cari, alături de cei mai recunoscuţi istorici străini ca Thunman Szalay, Horvath, Jung, Thierry, Ranke, etc., cu un lux de argumente şi pe bază de documente, ce nu pot fi trase la îndoială de cât de adevăraţii oameni de ştiinţă, susţin că, poporul român, aflător în Nordul Dunării s'a format pe acest loc, din amestecul vechilor stăpâni ai Daciei cu elementul român, ce i s'a suprapus în primele veacuri de după Cristos.

Aproape toţi negătorii şi perseverenţii elementului daco-roman îşi bazează afirmaţiunile în primul rând pe cartea lui Flavius Vopiscus, care, probabil voind să-l apere pe Aurelian contra adversarilor săi, cari îi pretinsese acestuia ca, odată cu retragerea legiunilor din Dacia, să retragă şi locuitorii civili romani, pentru a nu-i lăsa pradă barbarilor, a susţinut în aceea carte că, nici un Roman n'a rămas peste Dunăre, împăratul aducându-i pe toţi în Dacia Aureliană din sudul acestui fluviu.

Dar oare este posibil ca, o populaţie romană, împământenită pe solul cel mai bogat al imperiului, unde începuse să se obişnuiască şi cu năvălitorii, (cari adese ori nu erau atât de grozavi), să-şi părăsească averea şi gospodăria scumpă lor pentru a se duce într'un loc, în care poate tot aşa de puţin putea să fie apărată? Apoi o populaţie atât de mare, cât trebuia să fi fost în Dacia, cum s'ar fi putut plasa într'un teritoriu atât de mic (cât Oltenia) cum a fost Dacia-Aureliană? Adevărul este că, populaţia civilă romană şi în special ţăranii legaţi de glie şi de gospodărie au rămas pe loc.

Aceasta ni-o dovedesc următoarele fapte: Prin veacul al IV-lea d. C. deci binişor după 271, anul retragerii stăpânirii romane, un episcop al Goţilor încreştinaţi, în fosta Dacia Traiană, cu numele Vulfilas a dispus misionarilor săi, să propage învăţăturile lui Cristos în limba gotică, greacă şi latină. Oare pentru cine, în limba latină, dacă nu pentru Daco-Romanii rămaşi acolo?

Cronicarul rus Nestor (1056—1114) în „Cronica" sa, apoi Anonimus, notarul regelui ungur Bela al II-lea, cel orb (1131—1141), în cartea sa, „Gesta Hungarorum", ambii scriitori contimporani cu ocuparea de către unguri a părţilor româneşti dela apus de Carpaţi, amintesc că, la venirea lor în Panonia dintre Tisa şi Dunăre, aceştia au purtat lupte sângeroase cu Slovenii şi Valahii, ce trăiau prin munţii cei mari (Carpaţii). In poemul german „*Niebelungen Lied*", compus încă pela începutul istoriei Germanilor se pomeneşte, că, la nunta unui domnitor german, au luat parte şi Români din Transilvania. Dintre toate porturile naţionale aflătoare pe teritorul ţării noastre numai portul românesc se aseamănă, fiind aproape identic, cu cel al vechilor Daci (căciulă ţuguiată, cămaşe lungă, încinsă cu şerpar la brâu, pantaloni lungi, opinci legate peste pantaloni şi suman). Apoi cine a păstrat până în zilele de astăzi toponimia şi onomastica Daco-Greco-Latină din Nordul Dunării şi din preajma Carpaţilor, dacă nu poporul român moştenitor al Dacilor şi Romanilor de odinioară?

Dacă Românii s'ar fi format ca popor în sudul Dunării, precum susţine teoria lui Roesler şi partizanii acestuia, atunci cele mai vechi aşezări româneşti, ar trebui să fie, în imediata apropiere a malului stâng al acestei ape, ori noi ştim că, cele mai vechi sate şi oraşe româneşti se găsesc în preajma munţilor, în ascunzişurile cărora tânărul popor se retrăgea pentru timpurile de mari primejdii.

Venirea ungurilor (896 d. C.) în număr de vre-o 200.000 a fost notificată în toate scrierile contimporane. Pentru ce despre presupusa venire a Românilor nu s'a însemnat nimic, deşi această „imigrare" a unui popor mult mai mare la număr, ar fi avut loc cu 300 ani mai târziu (veacul al XIII-lea?) Cum s'ar fi putut întâmpla ca, pe timpul celor mai catolici regi ai Ungariei, să se aşeze în ţara lor câteva sute de mii schismatici, neastâmpăraţi duşmani ai papistaşilor, fără ca aceşti vasali credincioşi ai papei să-i bage în seamă? De o strecurare nici vorbă nu poate fi, deoarece numărul lor este atât de mare în acele timpuri, în cât „e plin de ei pământul dela apus şi răsărit de Carpaţi" — cum sunt amintiţi în unele scrieri de pe la începutul veacului al XIII-lea. Ne mai stăruind asupra diplomelor şi documentelor eliberate de către

Cum a luat naştere dantela de Veneţia

Iată povestea care arată în ce chip a luat naştere dantela de Veneţia.

O fată, frumoasă şi săracă, era îndrăgostită peste măsură de logodnicul ei, un tânăr şi frumos pescar, cu chipul plin de voioşie, cum sunt acei zugrăviţi de Tintoreto. In fiecare dimineaţă, el se ducea, dincolo de lagună, în barca ce părea înaripată, să-şi arunce năvoadele în apele Adriatice. Intr'o zi, se duse pentru cea din urma oară Isbucnise răsboiul şi el urmă să plece la datorie. Logodnicei desnădăjduite îi lăsă ca amintire tot ce avea mai de preţ: năvodul său de pescar.

După plecarea lui, cât era ziua de lungă, plângând pururi îngândurată, fata prinse laţurile năvodului în care, pe vremuri jucau peştii cu solzi de argint. Şi năvodul era gol acum. Gol? Cătuş de puţin. In fundul plasei rămăsese o algă, o algă vie, brună, puţin verde încă, cu răsfrângeri de cosiţe de sirenă De lucrul acesta fata leaga o superstiţie neasemuită, Avea încredinţarea că dacă alga ar fi rămas neatinsă, logodnicul ei avea să se reîntoarcă teafăr şi că, dimpotrivă, dacă s'ar fi ofilit sau ar fi putrezit, orice nădejde de aşteptare înseamnă să fie zadarnică.

Dar, vai, zilele treceau, războiul nu mai sfârşea şi alga începuse să se destrame în pulbere. Atunci, prin mintea fetei trecu o fulgerare de gând aceiace nu mai avea putinţa să trăiască trebuia făcut nemuritor Şi de-aci înainte, se strădui să reproducă în laţurile năvodului, cu acul şi cu firul de aţă, forma algei gata să dispară. De-o sută de ori refăcu acelaş lucru, ajungând la cea mai pură desăvârşire.

In cele din urmă, întreg năvodul era o preţioasă dantelă vie şi ca o nouă Penelopă, fără nume, dar care nu rămânea cu nimic mai prejos de dânsa, putu să-i arate logodnicului ei reîntors din luptă, mărturia celei mai curate credinţi. Odată cu aceasta, căpătase gust de lucru. Reinnoi şi retăcu în diferite chipuri vechia încercare: dantela veneţiană era astfel inventată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Roma: Grădina Pincio.

unii regi unguri din casa Arpadiană, cum a fost Andrei al II-lea, care la anul 1224 acordă Saşilor, între altele şi pădurea Românilor şi a Pecenegilor, iar Andrei al III-lea în 1291 convoacă şi pe nobilii Românilor la Dieta dela Alba-Iulia, în tot cursul istoriei sale dela formarea sa şi până astăzi poporul român a continuat a trăi pe acelaşi pământ, pe care din timp în timp l-au uzurpat numai vremelnic regii Ungariei, sau împăraţii Austriei, Rusiei ori Bulgariei.

Partea pământului românesc dela Apusul Carpaţilor a fost sub stăpânirea regilor unguri până la 1526 (lupta dela Mohacs) timp, în care aceştia îl administrau prin voivozii Ardealului, numiţi la început dintre nobilii români, iar mai târziu dintre nobilii unguri. Dela 1526—1699, când acest pământ sta sub stăpânirea Austriei, este cârmuit de către voevozi independenţi şi mai pe urmă vasalii Turciei. Intre anii 1699 — 1837 Ardealul se găseşte din nou sub stăpânirea Habsburgilor, care îl conduc printr'un guvernator cu sediul când la Cluj, când la Sibiu. Şi numai dela 1867, de când s'a decretat dualismul Austro-Ungar, până la 1918, Transilvania a fost unită cu Ungaria, fără însă a fi avut de fapt adeziunea poporului român.

Ce priveşte pământul românesc dintre Prut, Nistru şi gurile Dunării, adică Moldova de peste Prut, numită Basarabia, acesta încă din timpul primilor domnitori ai Moldovei fiind curăţit de Tătari şi alţi păgâni, a fost luat sub stăpânirea românească, sub care a stat până la 1812, cu escepţia câtorva bucăţi, care au fost luate vremelnic de către Tătari sau Ruşi. Stăpânirea turcească, înfiinţată în raiaua Benderului şi mai târziu şi în raialele Ismail şi Reni, nu poate să constituie nici un drept al vecinilor noştri, peste aceste locuri. Asemenea răpirea Basarabiei de către ţarul Alexandru, la 1812, şi ţinerea ei sub robie rusească până la revenirea din 27 Martie 1918, nu a putut face pe Românii băştinaşi, cari au format 86 la sută din populaţia ei, să părăsească acest pământ strămoşesc. Impotriva tuturor încercărilor de rusificare a populaţiei, în ea se păstrează o majoritate sdrobitoare de Români (66 ½) 2 la sută până la momentul realipirii.

Tot astfel se poate spune şi despre Moldova de Nord, Bucovina, în care zac osemintele celor mai mari voevozi. Acest colţ de ţară a fost românesc încă din timpul primului domnitor întemeietor de ţară şi a rămas românesc până în ziua de astăzi cu toate încercările de desnaţionalizare, făcute în timpul dintre 1775—1918 în care a fost stăpânită de Austrieci, în urma răpirii lui de către împărăteasa austriacă Maria Terezia.

Ce priveşte Dobrogea, pământul ce păstrează cele mai numeroase documente ale stăpânirii romane, încă de prin timpurile cele mai vechi, a fost locuită de Românii cârmuiţi de către voevozi ca: Sacica, Tatu, Seslav, Bădilă, etc., iar Mircea cel Bătrân o ia dea întregul sub dominaţiunea sa, intitulându-se „Domn a toată Ţara românească, până la Marea cea mare".

Nici stăpânirea turcească şi nici vremelnica posedare a unei bucăţi din corpul ei de către Bulgaria (1878—1913) nu poate să formeze un drept legal în favorul răvnitorului ei.

Atât pe scurt în ce priveşte dreptul istoric al Românilor asupra întregului pământ românesc. In privinţa dreptului etnic ne stau la dispoziţie documentele şi statisticele ce justifică pe deplin dreptul nostru de a fi stăpâni incontestabili peste întreg teritoriul Daciei Traiane.

Insemnările istorice şi ale statisticelor, începând cu cele mai vechi şi până la cele mai noui, arată că, Românii întotdeauna au format majoritatea zdrobitoare a populaţiei provinciilor ce alcătuesc România Mare, deşi sunt cunoscute desnaţionalizările ce s'au întreprins în cursul istoriei. Astfel spre exemplu: în Ardeal, conform recensământului din 1930, avem 57 9 la sută Români, faţă de 24.5 la sută Unguri şi 17.6 la sută alte naţionalităţi, iar în Dobrogea avem 41.7 la sută Români, faţă de 24.3 la sută Bulgari şi 34 la sută alte naţionalităţi.

La drepturile istorice şi etnice se adaugă dreptul pe care i l'a procurat neamului nostru puterea lui de adaptare la civilizaţie şi crearea numeroaselor mijloace, menite a propaga cultura pe pământul stăpânit de el.

Atât în trecutul cel mai îndepărtat, cât şi în cel mai apropiat, Românii au fost cei mai credincioşi apărători ai civilizaţiei occidentale contra barbariei orientale. Tot ei sunt o bună pavăză şi contra expansiunii bolşevismului al cărui cuib din centrul Europei (Ungaria) l'a stârpit atât de fulgerător în anul 1919.

Din Dobrogea părăginită sub lunga stăpânire străină, Românii au creiat un grânar bogat, dotând-o cu numeroase şi costisitoare mijloace de exploatare şi culturalizare. Progresele uimitoare, dovedite de Români în cursul câtorva decenii pe întreaga ţară, sunt cele mai puternice argumente în privinţa aceasta. Şi ca o încoronare a drepturilor mai sus arătate putem alătura şi dreptul moral al naţiunii române, care în contrast cu popoarele vecine, a dat şi dă depline dovezi, de a şti să stăpânească acest pământ, fără ca să oprime naţionalităţile conlocuitoare, ci din contră, asigurând acestora drepturile politice şi ajutându-i în tendinţele lor de prosperare economică şi culturală.

Bazat pe drepturile arătate, neamul românesc se simte pe deplin îndreptăţit a stăpâni întreaga moştenire dacoromană, cuprinsă azi între hotarele României Mari.

Atât din punct de vedere istoric, etnic şi cultural, precum şi din punct de vedere moral, nici o altă naţiune nu-şi poate forma nici un drept mai puternic şi astfel orice tendinţe revizioniste, privitoare la hotarele româneşti, sunt menite a rămâne fără nici un efect pozitiv.

Aceasta o asigură dreptatea, care pentru neamul românesc a fost făcută pe câmpul de onoare între anii 1916—1919 şi prin tratatul dela Trianon. Aceasta este dreptatea eternă.

Altă dreptate nu există, ori câte meşteşugiri s'ar mai încerca din partea oricărui răvnitor la pământul Daciei Traiane.

Fiindcă, oricât de tari au fost vitregiile soartei, neamul românesc, pe acest pământ moştenit cu sfinţenia jertfelor, a ştiut să păstreze neştirbită credinţa în împlinirea năzuinţelor lui. Şi e deajuns atât ca să nu se teamă de amărăciunile ce-ar putea să întunece cândva o cât de firavă pornire din marile lui idealuri.

LES AUTRES...

Les autres ont pleuré comme moi, toutes, toutes,
Les femmes d'autrefois, les femmes d'aujourd'hui,
Et lorsque l'âme est aux écoutes,
Elle entend quelquefois l'inépuisable bruit,

Le bruit de ces sanglots d'amour, d'inquiétude,
A travers les saisons, les âges, les moments,
Les détresses, la solitude,
Le pas de l'heure et des amants.

Toutes, toutes, les soirs, en éteignant leurs lampes,
Et croisant, au-dessus de leurs fronts, leurs bras nus,
Lorsque le sang frappe leurs tempes
Où les baisers partis ne sont plus revenus,

Elles ont su l'atroce, humillante et chaude
Douceur de n'être plus qu'un enfant sans abri
Qui, dans la nuit où la mort rôde,
Aurait peur de son propre cri.

Hélène Vacaresco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Urmare din pag. 98

Rezultatele obţinute au fost cât se poate de mulţumitoare.

As fel la 1 Aprilie 1938 erau în vigoare 75 contracte reprezentând 170 autovehicule, cca. 5200 km. şi o redevenţă anuală de 25.135.381 lei, iar astăzi sunt în vigoare 107 contracte cu un număr de 296 autovehicule, cca 6 905 km. şi o redevenţa anuala de 54 620.961 lei.

Aceste contracte leagă centre importante ale ţării, punând în valoare regiuni pe care Regia Autonomă C. F. R. din cauza învestiţiilor prea mari în construcţii de cale, nu le-ar fi putut efectua cu uşurinţă.

Un pas mai departe s'a făcut prin impunerea vehiculelor absolut noui la concesiunile recente, astfel încât pe durata de 4 ani a exploatării unui traseu să fie executată exploatarea în condiţiuni cât mai bune pentru pasageri.

Autorizaţiile provizorii cari în 1932 alcătuiau un număr de 1610 bucăţi au scăzut la finele lunei Octombrie 1939 la 531 autorizaţii cu un număr de 1.300.000 curse km./lună şi o încasare lunară de 2.199.293 lei.

Scăderea numărului de autorizaţii provizorii este datorită într'o largă măsură convenţiei cu R. A. C. F. R., deoarece până la finele lunei Maiu 1939 Căile ferate au pus în funcţiune aproape toate traseele prevăzute în convenţie pentru exploatarea de pasageri.

In ceeace privesc însă cursele întâmplătoare, ele au sporit în ultimul timp, paralel cu desvoltarea turismului.

* * *

In ceeace privesc autorizaţiile de mărfuri, ele ating un număr total de 3.450 bucăţi cu o încasare anuală de 112.000.844 lei.

* * *

— In ceeace priveşte convenţiunea încheiată cu Regia Autonomă C. F. R. ţin să amintesc că, în aplicarea ei şi punerea în funcţiune a traseelor ce i-au fost concesionate s'a ajuns la o exploatare cu un număr de 293 autobuze repartizate pe 6 centre: Bucureşti, Braşov, Arad, Cluj, Iaşi şi Craiova, care efectuiază circa 15.200 curse şi parcurg în medie 838.600 km.

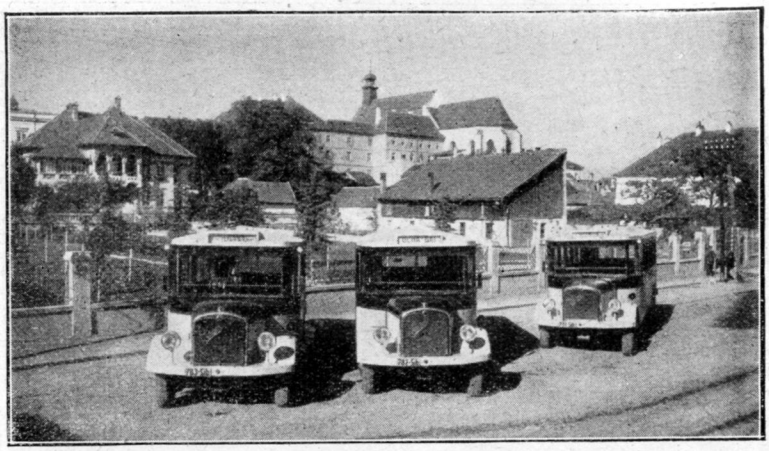

Sibiu: Staţia de plecare a autobuzelor

— In ceeace priveşte exploatarea de mărfuri Regia Autonomă C. F. R. nu a pus în funcţiune decât 100 vehicule camioane de diferite tonaje, care sunt departe de a putea deservi traficul de mărfuri depe cei 2500. km. rezervaţi C. F. R. pentru exploatarea cu vehicule proprii.

Regimul exploatărilor de mărfuri prin colaborarea între C. F. R. şi Societăţile particulare, de asemeni îl putem considera că nu a dat rezultatele dorite.

Din încasările realizate, Ministerul, în cursul exerciţiului 1938—1939 a repartizat organelor respective de drumuri suma totală de 134.009.209 lei, spre a o utiliza pentru întreţinerea drumurilor pe cari circulă autovehiculele autorizate.

Este de remarcat că pentru prima dată s'a dat o soluţiune practică legăturei ce trebuie să existe între vehicul şi cale, prin creierea de fonduri pentru întreţinerea drumurilor pe cari se face cărăuşie şi în special prin creierea fondului de „Refacţie Drumuri Cărăuşie", din care s'au angajat în cursul exerciţiului 1938—1939 direct de Minister proiecte în valoare de 12.148.035 lei, iar în cursul exerciţiului 1939—1940 s'au angajat proiecte în valoare de 39.297.669 lei.

* * *

Din expunerea de până aci se poate vedea că Ministerul de Comunicaţii a urmărit problema transporturilor prin autovehicule zi de zi şi a căutat să adapteze dispoziţiile şi legiuirile după necesităţile cerute de acest nou mijloc de transport; astfel că împlinindu-se un deceniu de când s'au pus bazele unei temeinice reglementări în materie de transporturi pe şosele, putem constata cu satisfacţie că această problemă a fost reglementată pe cât a fost posibil aproape în toate ale ei amănunte şi într'o cât mai strictă concordanţă cu necesităţile economice ale ţării.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂILE FERATE PARTICULARE

de: **Inginer Gabrielescu C. Aurel.**

Munţi noştri aur poartă...
pe sol şi în subsol.

Solul e acoperit de falnicii codrii care au îmbrăţişat pe vremuri neamul nostru ferindu-l de loviturile ucigătoare ale barbarilor năvălitori; iar azi pun la dispoziţia acestui neam—adăpostit şi crescut mare şi puternic—lemne de esenţă valoroasă cerute în multe părţi ale lumei.

Subsolul cuprinde minereurile cele mai variate ale celor mai scumpe metale.

Fie din cauză că exploatarea este periodică şi nu permanentă (în cazul exploatărilor forestiere), fie pentru că distanţe prea mari despart punctele de exploatare de centrele de punere în valoare cele mai apropiate, aceste exploatări nu pot suporta construirea de drumuri în vederea transporturilor rutiere mecanice, ci se folosesc de: canale uscate din lemn şi de canale cu apă curgătoare pentru a ajunge la văile pe marginea cărora se poate construi o cale ferată îngustă.

Lipsa de legături econmice cu

străinătatea a Principatelor Române, desvoltarea economică a Vechiului Regat—în primii 50 ani de independenţă—, lipsa de capitaluri naţionale, iar capitalurile străine prevenite de reţeaua necomplectă a C. F. R. şi de legăturile acesteia cu reţelele străine; toate acestea au contribuit ca exploatările particulare să nu se desvolte şi de aceia nu se găseau— în 1914—de cât circa 1000 Km. de cale ferată particulară în Vechiul Regat.

Odată cu alipirea regiunilor româneşti, scoase de sub diferite stăpâniri străine, România Mare s'a găsit în faţa unei reţele de 9500 Km. de căi ferate de diferite ecartamente, funiculare, etc. toate aparţinând întreprinderilor particulare.

Din această reţea Ad-ţia C. F. R. exploatează 3750 Km., care sunt cuprinşi în reţeaua totală de circa 12000 Km. ai C. F. R.

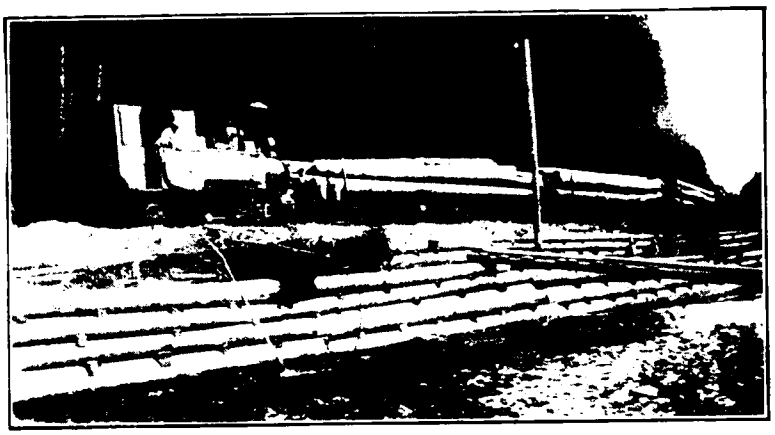

Comandou, Jud. Trei Scaune: Calea ferată forestieră a Soc. Ardeleană.

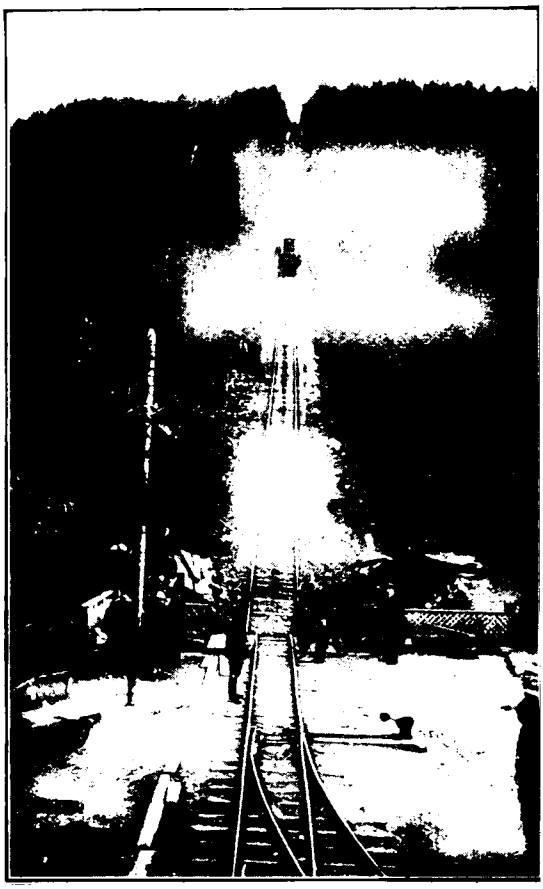

Jud. Trei Scaune: Plan înclinat de cale ferată între comunele Comandou şi Covasna a Soc. Ardeleană.

60% din reţeaua de căi ferate normale din Ardeal şi întreaga reţea din Bucovina a fost construită de întreprinderi cu capital particular.

Numai această arătare este suficientă pentru a evidenţia avantajele mari ce pot rezulta pentru Statul suveran dacă, prin legi chibzuite, stimulează iniţiativa particulară dând cât mai multe posibilităţi de rentabilitate.

A rezerva unei Ad-ţii de Stat monopolul construirei căilor ferate de interes general sau local, este sistemul care—cu siguranţă—întârzie cel mai mult complectarea reţelei.

Când ar fi putut Administraţiile de Stat respective să construiască întreaga reţea din Ardeal şi Bucovina, adică ceeace s'a construit de întreprinderi particulare?!

Când s'ar fi putut construi de către Ad-ţia C. F. R., căile ferate Buzău—Nehoiaşi, Ploeşti—Mâneciu şi Ploeşti-Târgovişte?!

Dacă la cele de mai sus adăugăm şi rolul căilor ferate înguste, căilor ferate cu cremaieră, a funicularelor şi a ascensoarelor pentru punerea în valoare turistică şi terapeutică (înlesnind instalarea de Sanatorii în puncte optime pentru anumite tratamente), atunci ne dăm seama de marele interes ce este ca întreprinderile particulare pentru construirea acestor mijloace de transport să fie cât mai mult stimulate prin legiuiri bine chibzuite, care ferindu-se de fiscalitate exagerată să lase posibilităţi de rentabilitate capitalului investit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Serviciul de arhitectură, edilitate şi de lucrări pentru Administraţii locale.

de: **Radu Culcer**
Archt. Insp. General

In Direcţiunea Technică, prin acest Serviciu s'au angajat în diferite campanii de lucru construcţiuni din nou, refaceri de drumuri naţionale, judeţene şi comunale în tot cuprinsul ţării, precum şi lucrări edilitare ca: alimentări cu apă, canalizări, trotuare, pieţe publice, construcţii de băi populare, etc. şi executate fie în regie, fie prin antrepriză.

Băi populare de tipul 2 şi 3 s'au executat în comunele Giurgiuleşti, Frecăţei, Curciu, Ceaşmir, Neruşai, Caramahmet, Lărgeanca, Cişmeaua văruită, G-ral Averescu, Căşliţa-Prut, Traian Vechi, Jibreni, Slobozia, Slobozia-Mare, Satu Nou, Vlădiceni, Dumitreşti şi Cişmele şi s'au terminat încă alte 14 băi populare începute.

Nenumărate au fost ajutoarele, executându-se lucrări de trotuare, pavări, terasamente, drumuri şi modernizări de drumuri.

Alimentările cu apă s'au început şi executat în comunele: Arsura, Poiana Ţapului, Predeal.

Direcţiunea Technică prin acest Serviciu execută şi importante lucrări de arhitectură, proectate, precum şi studiile lor de beton armat; — astfel:

a) interiorul Teatrului Cultural din T. Severin, controlând executarea, inclusiv studierea betonului armat.

b) proectarea şi executarea noului local al Şcoalei de Subingineri din Bucureşti, pe Bd. Mihail Ghika şi în valoare totală de peste 60 milioane de lei.

Tot prin acest Serviciu s'au efectuat diferite lucrări de control, verificări, cercetări cerute de diferitele autorităţi Departamentului de Lucrări Publice şi Comunicaţii.

Pastel de toamnă.

Pufoşii nori schiţează uşoare horboţele
Pe fondul unor negre şi răstignite mări;
Amurgul îşi ascunde tezaurul în zări
Şi 'n leagănul din care goneşte mii de stele

Treptat şi fără grabă se vor aprinde ele,
Formând din constelaţii fantastice cărări,
Sau trenuri sclipitoare ce'n somnolente gări
Îşi risipesc comoara de mistice mărgele.

Şi-aşteaptă, resemnate, de veacuri o plecare..
Dar iată că muncită de gânduri milenare
O stea se răsvrăteşte în nopţi de Vinicer:

Se duce,—rătăcită şi galbenă săgeată,—
Şi 'n câmpuri depărtate loveşte altă ceată,
Stârnind o catastrofă în adâncimi de cer...

Lotis Dolenga.

SONET

Plăeşi cu fruntea 'n nouri, culmi de munte
Sub ceruri poposesc cu 'ngândurare,
Şi'n zori, când ochiul soarelui răsare,
Îşi trag cu teamă cuşmile pe frunte.

Nu-i cerb răznit în cetini. Pe cărare
Se leagă 'n roi de salbă flori mărunte
Ce prind arsura vântului să 'nfrunte
Din larguri necuprinsă 'n stăvilare.

Şi'n timp ce truda-şi unduie pe creste,
Drumeţi cu piatră 'n sân şi noapte 'n plete,
Plăieşii culmei, barbă lângă barbă,

Îşi strâng la sân izvoarele neveste,
Când slava ce s'aprinde pe 'ndelete
Rostogoleşte ploi de stele 'n iarbă.

Al. Iacobescu

PRESA ROMÂNEASCĂ

de: **Col. George Bacaloglu.**

II.

Presa din Ardeal

Vom desfăşura un scurt istoric al presei ardelene, socotind că nici odată nu e de prisos a se aminti pagini glorioase din viaţa culturală şi naţională a Ardealului şi Banatului, ţinută sub obrocul vechei monarhii austro-ungare

A fi gazetar român sub vechia stăpânire maghiară, era un eroism, gata să înfrunte urgia puşcăriei şi amenzilor, sub asprimea autorităţilor administrative sau judecătoreşti. Gheorghe Bariţiu a avut o definiţie dreaptă asupra gazetarului ardelean de altă dată: „A fi redactor român în Ardeal şi Banat, însamnă să-ţi scrii articolul având în faţă codul închizitorial al legilor maghiare, iar în faţă jandarmul cu pene de cocoş". De-aci a pornit imensul număr de procese politice împotriva mânuitorilor de condei, toate cu urmări dureroase şi sabotare românească

Cea mai veche foaie românească din Ardeal apare în anul 1837, scoasă de o societate de învăţaţi, un medicinist din Pesta, dr. Vasile Ungureanu, un profesor, Vasile Pop şi un foarte bătrân autor de versuri şi povestiri populare, Ioan Barac. Cheltuiala o suporta Rudolf Orghidan, un negustor bogat din Braşov, iar truda o purta aproape exclusiv, Barac. Prea bătrânul Barac, care scria şi versuri, voind să definească sărutarea, spunea:

O rază foarte înfocată,
Indoit aprinsă şi înflăcărată.

După un an, foaia îşi încetează apariţia, pentru ca să ia naştere o a doua foaie românească în Ardeal, datorită lui Gh. Bariţiu, care, împreună cu profesorul din Blaj, Timotei Cipariu, făcea haz de neputinţa bietului Barac. Această foaie de Duminecă a fost înlocuită apoi cu *„Foaia pentru minte, inimă şi literatură"*. Legăturile cu Eliade din Muntenia şi Asachi din Moldova, cari izbutiseră în parte să realizeze o gazetă românească în principatele lor,— şi mai târziu cu Haşdeu în Basarabia, — duc la o colaborare şi o emulaţie spirituală spre folosul culturii româneşti. Ca directivă, Gh. Bariţiu dorea o cultură generală, despărţind-o, ca şi Eliade, de partea informativă. In acest gen apare *Gazeta de Transilvania*, la 12 Martie 1838, în excelente condiţiuni tipografice.

Se ştie că ziaristul ardelean era pe-

Ion Agârbiceanu.

atunci, nu atât artist al condeiului cât un luptător, pentru care scrisul era mai puţin literatură decât o armă de război permanentă, şi aşa se explică de ce însuşi Ion Maiorescu avea ironii muşcătoare asupra stilului gazetăresc ardelean. Dar, pe încetul, instinctul naţional român devine îndrăzneţ; ger-

Gh. Bariţiu (1812 - 1893).

manismele şi maghiarismele se modelează după stilul literar din regat şi fraza începe să ia forma ei latină, care se potriveşte spiritului nostru cultural. — Repet, însă: presa din Ardeal era o armă de luptă în râvna de exprimare a cugetării, sentimentului şi aspiraţiunilor naţionale. Această luptă e vrednică de admirat ţinând seamă de curajul poporului şi al conducătorilor, pe care nici numeroasele condamnări la temniţă, cum arătam mai sus, nici amenzile cu care erau gratificaţi, n'au izbutit să îngenunche voinţa dârză pentru păstrarea unităţii lor. Procesul „Memorandului", bine cunoscut de oricine, rămâne pilda vie a luptei pentru păstrarea neatinsă a limbii şi a naţionalităţii, adânc persecutate.

Cităm ca organe care-au apărut succesiv, afară de „Gazeta Transilvaniei": *Telegraful român* din Sibiu, *Familia* lui Iosif Vulcan din Oradea, *Transilvania*, organ al Asociaţiei din Sibiu, *Tribuna* din Arad, *Drapelul* din Lugoj, *Gazeta Orăştiei, Biserica şi Şcoala* din Arad, şi alte publicaţiuni mărunte.

Aceste gazete pentru popor, toate cu un trecut respectabil, erau cercetate cu sete şi căldură sufletească. Ziarele din Regat erau oprite să intre în Ardeal. Iată oglinda presei din trecut, de la începuturile ei, în provinciile de sub stăpânire maghiară.

După război, acea presă de altă dată, simplă dar mult vorbitoare, a fost înlocuită cu presă locală, bună, scrisă sub imperiul libertăţii de gândire. Problemele însă erau cu totul altele. Vechiul regim al partidelor politice a dat naştere la acte cu substraturi cari au schimbat structura ei pur naţională şi culturală. Oricât te ai fi plimbat prin frumosul Ardeal sau Banat şi ai fi căutat scrisul marilor cărturari din trecut, scrisul marilor gazetari cari au trezit atâtea conştiinţi adormite,—nu l-ai mai fi putut găsi. In faţa nouilor probleme europene, vechiul idealism părea să fie modificat. Câteva luminişuri s'au ivit apoi, ducându-şi din greu povara materială: *Unirea*, gazeta vrednicului profesor Lupean din Blaj; *Libertatea*, părintelui Moţa din Orăştie revista *Albina*, la care putem adăoga cu mândrie *Revista Satelor, Cele trei Crişuri* dela Oradea, de sub direcţia lui Gh. Tulbure şi în urmă a Dr. Dim. Gâldău, apoi *Tribuna* din Cluj, de sub conducerea distinsului scriitor Ion Agârbiceanu, foaie care înfăţişează cu succes chintezenţa românismului din Ardeal, *Dacia* din Timişoara şi *Gazeta de Vest* din Oradea.

Acum câţiva ani Sindicatul presei române din Ardeal şi Banat a avut buna idee de a edita un *Almanah*, în care representanţii feluriţi ai presei transcarpatine au scris articole de impresiuni şi amintiri din timpurile grele ale robiei, articole pline de entusiasm şi dor de progres Almanahul a fost primit cu toată căldura în lumea gazetărească şi în marele public.

Presa umoristică

Firea glumeaţă a românului şi nevoia de a ridiculiza pe adversarii politici prin articole spirituale, caricatură, satiră, înţepături în presă, au produs totdeauna efecte în masa poporului şi l-au supus pe cel vizat la ridicul. Umoriştii trec dela sublim la ridicol printr'o trăsătură de condei, prin scânteierea unui spirit bine plasat, printr'o întâmplare nefericită, provocând râsul, râsul sănătos, — şi câtă nevoie se simte în vieaţa de toate zilele, plină de necazuri, mai ales în aceste timpuri dramatice, aducătoare de nenorociri războinice, de intervenţia unor asemenea fenomene care să descreţească frunţile şi să ne facă să râdem! Râsul este provocat şi de situaţiuni comice, de contraste izbitoare, de comicul personagiilor, ca de pildă în piesele lui Molière, şi provoacă acel „mult sgomot pentru nimic".

Un distins scriitor ne pune în faţă următoarele comice situaţii: „Gândiţi-vă la un domn serios, răsturnat pe scaun, care spune ceva cu îngâmfare, şi deodată scaunul se rupe cu el, răs-

Ceva despre începutul gazetăriei la noi

de: **Ion B. Mureşianu**

Mulţime de reviste şi ziare au închinat pagini şi coloane întregi, în amintirea celor 111 ani dela apaţia „primei gazete româneşti" — Curierul Românesc - redactată de Ioan Eliade Rădulescu şi apărută în 8 Aprilie 1829. Majoritatea scriitorilor, au trecut prea în graba condeiului, peste primele în-

Paul Iorgovici (1764–1808).

cercări şi peste primele începuturi gazetăreşti dela noi Doar d. George Bacaloglu, în numărul trecut al acestei reviste, a dat un foarte frumos şi interesant articol de ansamblu tratând sistematic, mult discutatul subiect. Pentrucă nu s'au făcut suficiente sublinieri lămuritoare şi pentrucă se îndreaptă multe îndoieli asupra adevăratului prim ziar românesc, încerc aci să las câteva fărâmi de lumină..

* * *

Prin 1793, Paul Iorgovici—luminatul cărturar bănăţan şi neînfricatul luptător pentru isbânda românismului—după ce, mânat de setea de a cunoaşte, cutreerase Italia, Franţa şi Anglia, se opreşte iar la Viena unde-şi isprăvise studiile universitare, ca revizor pe lângă tipografia iliric. Aci, sumedenie de Români de pretutindeni, înfiinţaseră o *Soţietate a Neamului Românesc în Mare Prinţipatul Ardealului* şi hotărâseră să dea compatrioţilor cărţi scrise în limba lor. Conducători întru cele materiale erau fiii de boieri din Principate şi colonia bogaţilor români iar cârmuirea spirituală o avea Iorgovici şi ardeleanul Molnar Piuarul, mai târziu „doftor de legi şi profesor de tămăduirea ochilor" la Universitatea din Cluj. Printre multele gânduri de culturalizare ce le frământau minţile era şi publicarea unei gazete româneşti, despre care în deobşte se spune că n'ar fi apărut, o afirmaţie ce se întemeiază doar pe ignoranţă, căci, iată ce spune un hrisov semnat de guvernatorul Transilvaniei, Banffy:[1]) Auzind că proectatul ziar valah se tipăreşte de un anumit Paul Iorgovici la Viena şi că s'au trimis câteva exemplare lui Gherasim Adamovici, guvernatorul a notificat starea lucrurilor cancelariei imperiale, făcând în acelaşi timp propunerea să se interzică profesorului Molnar publicarea ziarului, căci nu au nici o încuviinţare şi anume din motive politice, că astăzi, când situaţia se agravează din zi în zi, răspândirea de ziare, uşor s'ar putea răstălmăci, iar opiniile pot produce sguduirea liniştei publice"

Cred că nu se poate da o dovadă mai elocventă pentru adeverirea tipăririei acestei gazete. Cine o poate contesta?..

Damaschin T. Bojânca (1803–1869).

In adevăr, până azi, nu ne este cunoscut nici un exemplar, dar cineva afirma odată că l-ar fi văzut în rafturile unei biblioteci streine. Câte numere vor fi apărut, dă de bănuit aceiaşi dispoziţie, care lămureşte pe deplin şi întârziata apariţie a periodicelor româneşti— motive politice—cauze ce au pus stavilă în calea doririlor hotărâte de sibieni, de Teodor Racoce, Karkaleki, C. A. Rosetti, Kogălniceanu şi a altora.

Fără pic de îndoială, caracterul in-

1. I. Lupaş *Cea mai veche revistă literară* în *An. inst. de ist. Naţională* Cluj, 1927, p. 120 Vezi şi: Ion B. Mureşianu în *Curentul* din 21—IV 1938 şi acelaş în *Revista institutului Social Banat Crişana,* ultimul număr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

turnându-l; gândiţi-vă la o persoană serioasă care alunecă pe stradă, face gesturi disperate ca să-şi recapete echilibrul şi cade într'o bâltoacă; sau la un domn care aleargă după pălăria pe care i-a luat-o vântul In şcoală, bâzâitul unei muşte le produce veselie şcolarilor, oricât de sever ar fi profesorul; actorul de tragedie evită pe scenă să-şi sufle nasul, să se scarpine, ori să stea jos fără rost".

Napoleon povestea că, după bătălia dela Viena, regina Prusiei l-a primit înspăimântată, exclamând într'un mod tragic, care provoca râsul: „Sire, Sire, dreptate!" Şi cum nu se mai oprea, devenind comică. Napoleon, ca să scape din această situaţie nepotrivită cu tragedia războiului şi ca să schimbe întru câtva impresia, a rugat-o blând: „Doamnă, staţi jos..".

Umoriştii au făcut epocă în străinătate. Şi putem cita pe: Voltaire, Dickens, Mark Twain, Anatole France,— iar din timpurile noastre pe Clémenceau, Briand, Alfons Allés şi alţii, precum şi pe Guy de Maupassant şi pe Courteline cari, în nuvelele lor muşcătoare, au întrebuinţat arma tăioasă a umorului împotriva anumitor adversari politici. In general, presa umoristică a fost şi rămâne o armă politică.

Cel mai vechi ziar umoristic românesc apare în 1859, sub direcţia lui N. Orăşanu, care avea un spirit uşor dar glumeţ. Ziarul se numeşte *Ţânţarul.* După el apare *Cicala,* la Bucureşti, în 1865, apoi *Nichipercea* la 1867, în care B. P. Haşdeu îşi manifesta sufletul agresiv în materie politică împotriva adversarilor, ajutat fiind ca redactor de I. Toporanu.

In 1863, apare la Budapesta foaia satirică *Umoristul,* sub direcţia lui C. Ardelean şi Iosif Vulcan In ultimele decenii a apărut la Oradea „Vulturul", ziar umoristic condus de Justin Ardelean. La 1866 apare în Bucureşti *Ghimpele,* cu caracter antidinastic, dirijat de acelaş N. Orăşanu, dar n'a durat mult Aci s'a afirmat G. Dem. Teodorescu, profesor şi eminent folklorist, care avea o înclinare specială spre versuri uşoare la adresa stăpânitorilor, pe cari îi poftea: Ia-ţi lădiţa şi domniţa şi treci iute Dâmboviţa!..

La 1867 apare la Timişoara *Priculiciul;* la 1871, la Bucureşti, *Cocoşul roşu,* iar între 1871 — 1874, V. A. Urechie scoate *Calcavura.* La 1880 apar *Puricile* şi *Bobârnacul,* scris în cea mai mare parte de avocatul Ioan Moşoiu. In 1879 apare *Farfară,* având ca redactor principal pe acelaş Orăşanu, căruia îi răspunde *Tarară,* dirijată de Al. Macedonski. La 1882 apare *Scaiul,* sub direcţia avocatului plin de spirit, dar care era cocoşat, Ioan Atanasiad

In 1891, apare *Veselia,* ziar umoristic ilustrat, editat de Luigi Cazzavilan, străin de luptele politice dela noi Mai apare *Ghiţă Berbecu,* condusă de Const. Bacalbaşa, care ataca partidul liberal, având-l ca redactor pe Gh Kernbach (Gh. din Moldova). Foaia îşi luase numele dela un berbec poreclit Ghiţă, care devenise popular, foarte blând, care staţiona la întretăierea căii Victoriei cu Bulevardul, lângă un grilaj de fier şi trăia din milostivirea trecătorilor cari îi aduceau hrană în buzunare. Noaptea dormea într'o şură din curtea alăturată. Prin el s'a popularizat numele de „Ghiţă".

La 1893 apare *Moftul român,* sub direcţia lui I. L. Caragiale, având ca prim redactor pe Anton Bacalbaşa. La 1895 apare *Moş Teacă,* sub direcţia aceluiaşi Anton Bacalbaşa, în care se zeflemiseau moravurile din cazarmă şi militarii nărăviţi într'o absurdă disciplină. Toate aceste foi n'au avut o lungă durată, fiind legate de evenimente politice, şi ele schimbătoare.

La 1904 apare *Furnica,* sub direcţia lui George Ranetti şi N. D. Ţăranu.

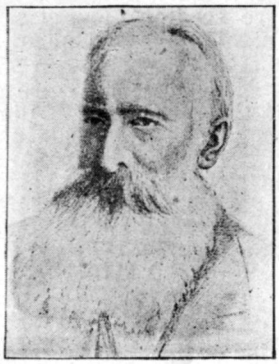

B. P. Haşdeu (1838 - 1907).

formativ şi cultural a gazetei lui Paul Iorgovici şi Piuarul, era al gazetelor apusene. Să nu se uite cultura redactorilor, vasta lor experienţă publicistică şi atât de variatele lor cunoştinţe pe cari şi le câştigaseră ei în şcolile prin cari trecuseră şi prin multele călătorii, foarte obişnuite şi la modă, pe atunci...

* * *

In 1821, fraţii Karkaleki din Buda, isbutiseră să adune câţiva cărturari, printre cari era şi tânărul şi însufleţitul bănăţean Damaschin Toma Bojâncă, student pe atunci, mai apoi director al Seminarului Veniamin, jurisconsult şi ministru al justiţiei, în Moldova. Pe acelaşi drum al idealului naţional, mergeau pas grăbit şi Ioan Trifu-Maiorescu şi Emanuil Gojdu.

Cu sprijinul bogaţilor Karkaleki se pun, cam prin 1820, temelii de început *Bibliotecii Româneşti* ce apare în 1821, cu veşti şi articole interesante. Dar iată că vâltoarea aceluiaşi an,—tot motiv politic—pune capăt apariţiei. Şi abia în 1829, în Ianuarie, deci cu trei luni înaintea *Curierului* lui Eliade, — reapare, cu aceiaşi colaboratori, făgăduindu-i editorul o apariţie lunară ceiace nu s'a putut însă realiza, deşi tirajul pare a fi depăşit 700 de exemplare.

Majoritatea articolelor semnate în paginele *Bibliotecii Româneşti* din 1829 şi 1830, sunt cu caracter istoric şi aparţin gârlişteanului Bojâncă, cel ce nu s'a putut împăca nici odată cu stăpânirea; cel ce luptase prin scris, prin vorbă şi fapte pentru românism şi împotriva istoricilor „cârtitori şi plăsmuitori de fantastice minciuni".

Deşi cu o prea puţin însemnată parte informativă, trece şi în hotarele gazetăriei, rămânând totuşi revistă. Dar nimeni nu s'a învrednicit să studieze temeinic, rosturile pe care le are revista budană, în ansamblul publicaţiilor din prima jumătate a veacului XIX.

Aşa cum se înfăţişează, *Biblioteca Românească* între anii 1828—1834 „este mulţumită, în deosebi colaborării valoroase a lui Bojâncă, Ioan Triffu-Maiorescu şi Emanuil Gojdio — o contribuţie serioasă la desvoltarea ziaristicei româneşti din prima parte a secolului trecut. Este deci vrednică de atenţiune, opera de educaţie naţională şi culturală îndeplinită de editorul şi colaboratorii celei mai vechi reviste literare româneşti, în împrejurări puţin prielnice direcţiei naţionale"—scria d. profesor Lupaş.

Cred că un viitor articol, va lămuri cu date inedite, acest atât de puţin cunoscut capitol de început, al gazetăriei noastre. Acestea, să fie doar cuvinte lămuritoare..

БІБЛІОТЕКЪ
РОМАНЕСКЪ
ОАУ
АДАОНЪРІ АЕ МЕЛТЕ АЕАРЕРІ ФОЛОСИТОАРЕ,
АТОКАМИТЪ
Ф 12. ПЪРДІ. АТАІА ОАРЪ ТЪЛМЪЧИТЪ АЕ ПРЕ АЕЗЪЦАЦІЙ БЪРБАДИ.
ПІН ТИПЪРИТЪ
ПЕНТРЕ НЕМЕЛ РОМАНЕСК
ПРИН
ЗАХАРІЕ КАРКАЛЕКИ
КЕЗОДИТОРЕЛ АЧЕСТЕЙ БІБЛІОТЕЧЕ
ПАРТЕ III.
КЕ АЧИНЕРЕ ПРІНЦІПЕЛЕЙ МІХАЙ ПІН ІРОБАЕЙ.
ЛА БУДА
Ф Кръіаска Типографіе а Унівєрсітатей Унгаріей. 1830

Primul număr al «Bibliotecii româneşti», apărut la 1821, cu colaborarea lui Bojâncă, Ioan Triffu Maiorescu şi Em Gojdu.

Revista a prins şi a trăit multă vreme. Se cuvine să ne oprim asupra celor doi scriitori umoriştі din ultimele decenii, cari merită o atenţie deosebită: Anton Bacalbaşa şi George Ranetti

Anton Bacalbaşa, pe cât era de slab pe atât era de caustic când voia să lovească cu condeiul. Dar piatra de încercare în materie umoristică a fost pentru el ridiculizarea obiceiurilor cazone. Anton Bacalbaşa era şi un bun orator socialist. A murit tânăr, de tuberculoză, la vârsta de 33 de ani.

George Ranetti era prin excelenţă un scriitor umorist, dar şi mare naţionalist Revista sa *Furnica* era plină de articole spirituale, scrise aproape în întregime de dânsul sub diferite pseudonime, de obicei nesupărătoare, de oarece nu făcea o politică militantă. Broşura „De inimă albastră", în care l-a ridiculizat pe fostul ministru G. D. Paladi, fabulele lui minunate, cele două piese de teatru, *Romeo şi Julieta la Mizil* şi *Săracu' Dumitrescu*, jucate pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, sunt perle în acest gen ale literaturii româneşti.

I. L. Caragiale (1852—1912).

In timpul neutralităţii şi războiului la Bucureşti şi Iaşi, Ranetti n'a încetat să scrie, cu acel avânt nedesminţit al glumeţului caustic, atacând c'o furie nemai pomenită pe cei ce se abăteau dela linia de conduită trasată de curentul general al ţării In tranşee, soldatul necăjit şi îndurerat, citea cu nesaţ articolele lui Ranetti, pline de spirit, din ziarul Marelui Cartier-G-ral „România", care apărea la Iaşi în timpul refugiului

Ranetti avea însă patima băuturii Sugestionat de ideea de a-şi cumpăra o viişoară pentru bătrâneţe, a făcut apel, o „pantahuză", cum zicea dânsul, în revista *Furnica*, rugând pe cetitori să trimeată la această colectă câte 10 bani. Ideea lansată a prins şi, din glumă, i-a ieşit suma necesară pentru cumpărarea colţului de vie atât de mult dorit Dar, ca o ironie, când, apăsat de boală, Ranetti îşi dă obştescul sfârşit în modesta lui locuinţă, preotul voind să-l împărtăşească, n'a găsit în casa lui nici o picătură de vin şi-a trebuit să trimită la băcanul din colţ ca să se aducă vinul pentru împărtăşanie.

Ranetti a murit la 53 de ani şi, cu acest mare scriitor umorist şi bun român, s'a stins un element de elită al scrisului românesc.

După războiul de întregire genul umoristic în presă a scăzut din motive de preocupări interne ale partidelor politice, cari deveniseră chiar umoristice prin numărul lor considerabil şi care tindea să sfâşie prin interese egoiste de partid, unitatea de gândire şi înfăptuiri pentru un ţel mai înalt pe întinsul României Mari.

Presa socialistă

Doctrina socialistă este izvorâtă din lupta între capital şi muncă. In ţările vechi, cu mare industrie, lupta pentru armonizarea acestor elemente a atras revendicările muncitorimii care până atunci se supunea orbeşte tiraniei banului

Asemeni revendicări au avut răsunet în masele popoarelor de pretutindeni, cari cereau dreptate, libertate şi echilibru social. Astăzi acest proces este aproape soluţionat. Problema muncitorilor manuali, a proletarilor intelectuali, specifică societăţii burgheze moderne, vecină cu democraţia, a fost cercetată cu bunăvoinţă mai în toate ţările, socotindu-se operă de Stat, şi astfel s'a îndrumat spre o cultualizare şi o armonie socială atât de mult dorite. Războaiele au favorizat totdeauna activitatea muncitorimii, a tehnicienilor militari şi a ştiinţei sub imperativul celor trei elemente indispensabile războiului: bani, bani şi iarăşi bani. Ce s'ar fi făcut de pildă Germania, al cărei şomaj creştea paralel cu sporirea accelerată a populaţiei, dacă n'ar fi găsit debuşeurile de muncă şi, deci, de existenţă, în multiplele uzine şi fabrici, căi ferate, drumuri etc., în pregătirea specială militară a celor două decenii din care avea să răsară războiul de azi!

George Ranetti.

In România, crearea Ministerului Muncii şi Ocrotirilor sociale, şi mai târziu, Instituţia Muncă şi Voe Bună, pe lângă organizarea Breslelor, odată cu intrarea în noul Parlament a reprezentanţilor acestor bresle, însamnă afirmarea respectului faţă de muncă, socotită operă fundamentală de Stat în legătură cu apărarea şi întărirea existenţei lui. Ziua de 1 Mai a fost aleasă ca sărbătoare oficială internaţională a muncii.

Marii gânditori ai lumii, la toate popoarele, au luat apărarea până la jertfa de sine, prin puterea şi autoritatea geniului lor, claselor apăsate, înainte chiar ca doctrina socialistă să-şi fi făcut apariţia, ei rămânând precursori ai ideii de apărare a claselor exploatate şi ideii de umanitate. Voi enumăra câteva figuri geniale dintre cugetătorii sau marii patrioţi care şi-au închinat viaţa întru apărarea celor mulţi, umiliţi şi asupriţi, cari de fapt constituiesc sămânţa ideilor sociale şi a impunerii libertăţii de mai târziu.

In Anglia, când Byron e silit să părăsească ţara, furia gentlemenilor era aşa de mare încât, la plecarea sa, prietenii au trebuit să-i înconjoare trăsura pentru a nu fi lovit sau omorât, de aristrocaţi. Byron plecă în Italia, şi acolo deslănţui acea campanie energică împotriva reacţiunii europene, care nu sfârşeşte decât prin moartea lui. Dar Byron nu s'a mulţumit să ducă lupta numai prin scris. In timpul răscoalei din Grecia, plecă acolo ca să lupte împotriva Turcilor şi organiză pe socoteala sa un regiment de voluntari. Muri ca un erou antic de friguri galbene. Guvernul elen ordonă doliu naţional pe timp de 21 de zile, iar când cadravul său fu adus în Anglia, aristocraţia şi preoţimea se opuse la înmormântarea lui Insemna că Byron era periculos şi după moarte. El a rămas simbolul sfintei alianţe dintre poezie şi cauza poporului, unirea cugetării cu acţiunea.

In Germania, avem în Lessing un luptător de avangardă al omenirii libere, apoi pe dramaturgul Schiller, a cărui compoziţie „Hoţii" a provocat frica şi ura în clasele domnitoare ale Germaniei Alarmat din pricina ideilor sale. prinţul Carol de Wurtenberg l-a chemat pe Schiller şi i-a cerut să nu mai tipărească nimic fără permisiunea sa Dar Schiller nu s'a supus acestui ordin şi a fost arestat.

Heine, din aceleaşi motive a fugit în exil. A trăit şi murit în Franţa, departe de patria lui iubită. De-acolo, din Franţa, arunca acele creaţiuni superbe, pline de umor dar şi de plâns înăbuşit, ca un patriot pătimaş, contribuind astfel la izbucnirea revoluţiei din 1848.

Tolstoi.

In Franţa, gânditori ca Voltaire, Rousseau, Victor Hugo, Alfred de Musset, erau marii revoluţionari ai timpului şi au luat apărarea drepturilor poporului. Hugo, persecutat de Napoleon III, a stat în exil aproape 20 de ani, de unde şi-a continuat lupta împotriva călăilor poporului.

In Polonia, Adam Mickiewicz, unul dintre cei mai mari poeţi revoluţionari ai omenirii, i-a urât pe magnaţii ţării sale cari au dus la pierzare Polonia, şi a rămas toată viaţa în exil, departe de ţara sa.

In Rusia Al. Puşkin, persecutat de ţar şi de camarila lui, a fost exilat pe rând, în Crimeea, în Basarabia, în Caucaz, pururi păzit de gardă. Dostoiewski scrie opere geniale, propagă socialismul în secret, dar societatea lui este descoperită şi toţi membrii sunt condamnaţi la moarte. In clipa când călăul i-a pus ştreangul de gât, fără să consimtă la abandonarea credinţelor sale, i s'a schimbat pedeapsa, — pentru a nu se da naştere la indignarea generală, — în muncă silnică în Siberia, unde este chinuit şi bătut. Reîntors în Rusia, a dat la lumină scrieri geniale întru apărarea poporului şi a murit ca un apostol, ca un martir al credinţei sale.—Tolstoi, mare aristocrat, luptă contra neproducătorilor naţiunei sale. Se alcătuiesc sub influenţa lui colonii agricole şi ateliere de cismărie El lucrează alături de muncitorii ieşiţi din popor. Viaţa lui e bine cunoscută, iar popularitatea lui imensă, în lumea întreagă. — Dar Rusia de azi, în urma războiului trecut, se bolşevizează, pierzând măsura democraţiei de fapt şi trece la paradoxul dictaturii sovietice care guvernează în prezent marele Stat din răsăritul Europei.

In Norvegia, piesa lui H. Ibsen, „Nora", produce o adevărată revoluţie socială. Autorul ei pleacă în Danemarca, în exil, unde îşi sfârşeşte zilele.

In Ungaria, Petöfi, cel mai mare poet, prin admirabilele lui cântece, îi deşteaptă pe Unguri împotriva Cazacilor cari năvăliseră în Ungaria ca să potolească revoluţia din 1848 şi angajându-se ca voluntar în război, unde a făcut minuni de vitejie, cad, străpuns de lancea unui cazac rus murind ca un erou.

In ţara românească, istoria e martoră, Tudor Vladimirescu din Gorj răscoală ţărănimea, porneşte în fruntea a 5000 de oameni, ocupând Bucureştii, şi ia cârmuirea, în Martie 1821. Revoluţia lui Tudor purta pecetea politico-socială şi naţională El a liberat pe ţăranii asupriţi de sub tirania fanariotă, pe care o asvârle peste graniţă Prins şi ucis de greci, la 27 Mai, Tudor a devenit martir al mişcării naţionale dela 1821.

© Romanian Academy Library Cluj

En Lisant Ronsard

Je veux lire aujourd'hui des sonnets de Ronsard.
Ce ciel voilé me glace, et c'est ma fantaisie
De me chauffer aux feux de cette poésie,
Comme au soleil nouveau fait un frileux lézard

Tranquille, j'ouvrirai le doux livre au hasard;
Je serai plus heureux que n'est un roi d'Asie,
Et mon esprit, qu'un vers délicat extasie,
S'enivrera longtemps du charme pur de l'Art

S'il est vrai que la vie est dédiée aux larmes,
Que ce monde est un champ, où, tous, pâles, en armes
Nous luttons, pour tuer, puis mourir écrasés,

Ressemblons au soldat qui, parmi les désastres,
Lève les yeux, et sent sur son front les baisers
Mystérieux et frais que prodiguent les astres.

Paul Bourget

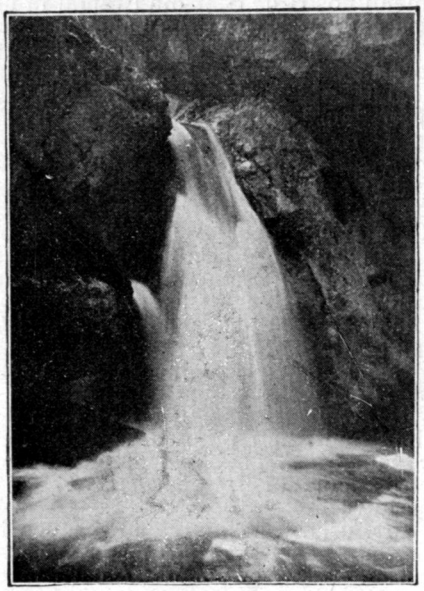

Urlătoarea.

Din moravurile negrilor din Tunis

In clipele lor de răgaz, conducătorii de cămile din Tunis îşi fac unul altuia anumite mărturisiri cu privire la greutăţile vieţii şi la starea sufletească a fiecăruia. Intr'o zi, unul dintre aceşti «cămilari» s'a spovedit astfel faţă de un european:

«Sunt însurat de mai bine de un an. Fireşte, nu mi-am cunoscut nevasta mai 'nainte de a ne fi legat unul de altul, şi deabiea după câtva vreme am băgat de seamă că m'am însurat c'o femeie foarte rea şi cochetă în acelaş timp.. Nu-i ajunge să se îmbrace numai în *gandura* sau în *kaik*. Ea are nevoie de douăzeci de metri de ştofă. Da, îi trebuesc pentru o rochie douăzeci de metri de ştofă. Am consimţit, totuşi, să-i cumpăr cei douăzeci de metri de ţesătură, dar i-am pretins să nu iese niciodată în lume cu obrazul descoperit. Intr'o zi un camarad mi-a spus:

— Am întâlnit pe nevastă-ta pe stradă. Era cu obrazul descoperit.

— E adevărat ceiace-mi spui?

— Jur pe capul părintelui meu

Atunci, când m'am întors acasă, am luat-o la bătaie. Şi am bătut-o, şi-am bătut-o, până ce mi-am simţit braţele obosite.

Acest bărbat energic, care a făcut o astfel de mărturisire, n'a putut desluşi pe nimeni în ce consta marea vină a nevestei lui pe care o socotea nespus de răutăcioasă..

La fântână

După războiul cel mare, muncitorul agricol dela sat ca şi industriaşul dela oraş, pe baza jertfelor înfăptuite întru apărarea patrei, se agaţă de ideia de democraţie şi libertate, care face uimitoare progrese pretutindeni. Vântul regenerator aduce transformări adânci în structura vieţii popoarelor. Organele de publicitate care le susţin ideile, se înmulţesc în ţările democratice şi formează avangarda mişcării sociale, care a dus la regimul totalitar din Germania şi Italia

Londra a avut acum câţiva ani un guvern socialist, prezidat de Mac Donald. Guvernul din Berlin e prezidat de un social-democrat. La Praga, socialiştii au avut până în timpul din urmă un rol hotărâtor în cabinet. Guvernul polon, deasemeni, era dominat de majoritatea democratică a Camerei. Era însă o demarcaţie puternică între regimul democratic şi comunism. In acelaş timp, regimul autocrat al generalului de Rivera în Spania, s'a prăbuşit sub influenţa microbului comunist,—distrus în anii din urmă de războiul naţionalismului sănătos condus de generalul Franco, contra bolşevismului distrugător

Germania şi Italia, ţări cari au fost atinse după război de mişcări comuniste,—sunt guvernate de regimuri unitare-dictatoriale. Azi însă, s'ar părea că regimul democratic e în război cu cel dictatorial.

In Franţa, este interesant a se cunoaşte ce s'a petrecut în ajunul războiului mondial. Cu ocazia congresului internaţional social dela Bruxelles, care a avut loc în ziua de 28 Iulie 1914 în sala din Rue Royale, o coincidenţă ciudată a pus faţă în faţă partidele socialiste din Franţa şi Germania, chiar în preziua ostilităţilor cari au adus acel îngrozitor măcel omenesc. Socialiştii germani, credincioşi adversari ai războiului, au făcut promisiuni solemne că deputaţii lor nu vor vota creditele pentru mobilizarea armatei, aceasta ca să saboteze imperialismul german.

In numele socialiştilor francezi, marele Jean Jaurès, vădit emoţionat, a spus atunci între altele: „Aşi vrea să văd acum ce-ar mai putea spune oamenii noştri de Stat din Franţa, în urma celor declarate de fruntaşii socialişti germani, întru cât mereu ni s'a reproşat de ce nu suntem şi noi mai maleabili". Ce a urmat, se ştie. Idealistul Jean Jaurès se înşelase: socialiştii germani nu s'au ţinut de cuvânt şi, ca o reacţiune, Jules Guesde, Marcel Sembat şi Vaillant, prietenii lui Jaurès, au pătruns în cabinetul francez la intrarea Franţei în război. A fost prima şi ultima participare la guvern a socialiştilor francezi, până mult mai târziu, când noul cabinet Chautemp şi Leon Blum, avea să aibă o nuanţă socialistă mult către stânga.

Soarta patriotului Jaurès se cunoaşte: el a fost asasinat mişeleşte.

La Viena, socialiştii creştini au deţinut mult timp puterea, iar consiliul comunal al Vienei era compus din socialişti-comunişti, în permanent război cu guvernul.

In Rusia, destrămarea poporului prin regimul bolşevic a dat naştere la acel curent nenorocit comunist, care încet încet înfiltrează otrava distrugătoare în celelalte State europene.

Trebuie subliniat faptul că, întreaga mişcare socială de pretutindeni şi de totdeauna a fost propagată prin presă şi .. monedă. Istoricul acestei mişcări în România e cât se poate de scurt. In anul 1884, o mână de studenţi aflători la Paris, face să apară prima revistă socială, *Dacia viitoare*, căreia i se alătură o mişcare similară la Bruxelles. Din aceste două centre, ideile îşi iau sborul spre ţară, unde găsesc răsunet mai întâi la Iaşi Fraţii Ioan şi Gh. Nădejde fac să apară *Contimporanul*, influenţaţi şi de propagandiştii ruşi care cutreerau Iaşul încă din 1881 Paralel cu această mişcare, se desprindea şi curentul produs în favoarea drepturilor Femeii de către Sofia Nădejde,—mişcare care azi a evoluat conform cu nouile timpuri.

Venind la Bucureşti, fraţii Nădejde, alături de fraţii Alex. şi Const. Radovici, de C A Filliti, Const. Mille, Scorţeanu, Emil Frunzescu, George Diamandi, fraţii Bacalbaşa şi alţii, fac să apară *Democraţia socială* (în 1892) a apoi *Lumea nouă* (în 1894—1900) pentru răspândirea ideilor socialiste. Mişcarea pătrundea greu din mai multe motive şi parte din aceşti înaintaşi, trec ceva mai târziu în partidul liberal, ca de pildă: George Diamandi, V. G. Morţun, Al. Radovici şi alţii.

La anul 1885, apare la Bucureşti *Drepturile omului*, sub direcţia lui Filitti şi cu colaborarea aceloraşi personalităţi In acest timp, se iveşte pe terenul mişcării socialiste C. Dobrogeanu Gherea, critic temut, luptător şi gânditor, care înfăţişa ideea de rezistenţă în luptele sociale ale vremei Apare apoi ziarul *Socialismul*, care se desvoltă paralel cu mişcările similare din Apus. Azi apare ziarul „Lumea Nouă", cu directiva noului regim.

Regimul sovietic din Rusia, reprezintând răsturnarea valorilor, izvorul de deformare a spiritului şi sufletului omenesc, distrugătorul ideii de cugetare şi de patrie în favoarea destrămării universale, a subliniat adânc separatismul acestui fel de libertate în legătură cu democratismul internaţional, de adevărata doctrină socialistă care se razimă pe naţionalism.

Curiozităţile unui ambasador

Lordul Bertie, fost îndelungă vreme ambasador al Angliei la Paris şi mare sprijinitor al Antantei Cordiale în timpul războiului mondial, îşi avea curiozităţile lui, cari, dacă erau respectate într'o oarecare măsură, şi aveau cum să fie cunoscute de toată lumea. Intre altele, de câte ori lipsea dela Ambasadă, şi se afla la Londra, le făcea cunoscut a-lor săi că în fiecare săptămână trebuia să primească o valiză încărcată cu anumite lucruri, pe care nimeni n'avea voie s'o deschidă.

Intr'adevăr, în fiecare săptămână, o femee, corect îmbrăcată în negru şi necunoscută de personal, venea să ia un pachet şi lăsa în schimb o valiză încărcată, cu adresa ambasadorului. Secretarii săi mureau de dorinţa să cunoască conţinutul misterioasei valize; dar o duceau la destinaţie în mod credincios, fără să-i ceară femeii vreo deslușire.

In cele din urmă, pentru deslegarea enigmei, un tânăr ataşat luă hotărârea să stea de vorbă cu femeea. O urmări la eşire şi băgă de seamă că se îndreaptă spre o spălătorie din inima Parisului, a cărei patroană află că era.

Totul se lumină dintr'o dată. Atunci când ambasadorul se afla la Londra, el îşi trimetea cămăşile şi gulerele la o spălătorie. din Paris. Nu putea să sufere spălătoriile engleze.. Şi această ciudăţenie nu l-a părăsit până la moarte.

DIN ŢARA SOARELUI

— Traduceri din poezia Japoneză —

Flacăra

In inima mea, o dureroasă
Flacără arde, dar
Nici un fum nu se'nalţă
Şi nimeni nu ştie.

Privirea

Să te chem, nu pot;
Să-ţi fac semn, nu pot;
Nu-mi rămâne, să mă'nţelegi,
Decât privirea.

Mărturisire

Acolo, ceea ce vezi,
E casa iubitului meu,
Şi scump îmi este fumul
Care se înalţă.

In întuneric

Glasul ţi-l aud, dar
Silueta nu ţi-o văd
Eşti ca şi greerele:
In ascunzişul său.

Al. T. Stamatiad

O nuntă în Basarabia

SATE MOLDOVENEŞTI PE NISTRU

de: **D. Iov**

De-acolo unde părâul Onut întinde drum de-argint ca hotar la miazănoaptea Hotinului şi până la Limanul Cetăţii Albe, de-alungul Nistrului, prin coturile lui tăinuite, sub coline ce cobor să se adape'n fluviu, ascunse după dealuri împădurite sau ocolite de stânci uriaşe, satele moldoveneşti străjuiesc de veacuri marginea ţării.

Cuceriţi de frumuseţea locului, atraşi de rodnicia pământului, hotărniciţi de Nistru, între ape şi perdele de codri, străbunii noştri şi-au statornicit gospodăriile în soare-răsare, muncind ogorul şi priveghind întinsul şes ucrainean grăbind să aprindă focul pe umere de movili când se vestea primejdia şi ţinând piept vrăjmaşelor năvăliri cari îndrăgeau Moldova.

Aici la Nistru s'au aşezat cei mai viteji ostaşi ai Moldovei. Dăruiţi de Voevozi cu moşii întinse după biruinţe în lupte, aceşti străbuni ai neamului, din tată 'n fiu au apărat marginea ţării, au păstrat graiul naţiei, au slujit credinţa şi datinele româneşti. Au fost oameni cari n'au cunoscut frica, au fost aleşi între aleşi, cu inimi de oţel şi piepturi de granit. Ştiau că aşezarea la graniţă e plină de primejdii, dar tocmai cinstea de a fi întâii apărători ai Moldovei îi bucura cu socotirea de eroi.

Unchiul lui Ştefan Vodă putea să stee la Suceava lângă domnitor, dar boerul Vâlcea şi-a clădit gospodăria pe malul Nistrului la *Lipinţi*, Lipnicul de astăzi din nordul judeţului Soroca, şi când în luna de belşug a lui August din anul 1470 năvăliră tătarii lui Mamac Han, boerul Vâlcea dă iureş, înfrânge pe păgâni şi prinde rob pe fiul Hanului. N'a mai rămas nimic din aşezarea lui, dar pomenirea faptelor stărue de veacuri şi va dăinui cât ţara românească.

Coborând dela Hotin, ascuns după dealuri şi coline, întâlnim satul Moldovenesc *Darabani*, înfiinţat la 1532. Apoi, mai jos, într'un cot al Nistrului, satul *Bârnova*, întemeiat la 1622. Şi tot pe malul tluviului dăm peste *Moşineţi*, înfiinţat la 1732 de proprietarul Moşanu şi pe coaste de dealuri satul *Moldova*, cu vechimea de la 1598.

Indreptându-şi cursul, Nistrul intră în judeţul Soroca şi ţine tovărăşie satelor *Lipnic, Lencăuţi* înfiinţat la 1764. *Verejeni* la 1729 şi umbrit de pădurea mănăstirească de la *Călărăşăuca*, iesă în luminişul zării să răcorească satele *Arioneşti*, întemeiat la 1645, *Samoileuca* întemeiat de însuşi Domnul Moldovei, Ştefan Voevod, la 1461, *Tătăruşii-Noui, Iarova*, întemeiat la 1721 de proprietarul Buznea, *Balinţi* unde la 1739 era cel dintâi proprietar Grigore Târâţă şi la *Cosăuţiul*, înfiinţat la 1532, să facă un măreţ cot, ocolind vestitele stânci de granit roşu cari, sub vatra soarelui, capătă străluciri de sânge şi 'ncununări de maci înfloriţi.

Cel mai bătrân sat de pe malul Nistrului din judeţul Soroca este *Egorenii*. Cred că la 1387, adică acum aproape 600 de ani, o fi fost tot aşa de mic cum e acum, la 4 kilometri de capitala judeţului, ascuns după vii şi livezi, cu case frumoase clădite spre răsărit în şuvoaele luminii.

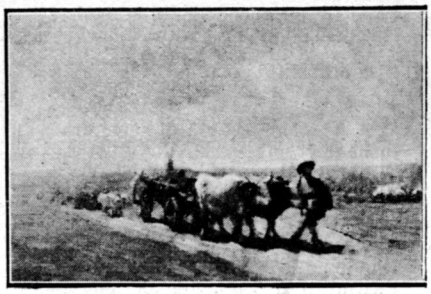

După un lanţ de stânci păduroase, satul *Trifăuţi* văcueşte de la 1543, iar *Vasilcăului*, deşi nu-i cunoaştem anul naşterii, ştim că la 1848 proprietarul Constantin Stroescu i-a ridicat biserica „Adormirea Maicei Domnului."

Ţinând malul Nistrului, întâlnim satele: *Racovăţ*, înfiinţat la 1421, *Voroncău, Nimereuca*, al cărei an de întemeere nu-l cunoaştem dar trebue să fie sat destul de vechiu dacă într'o mărturie de hotar dela 1651 întâlnim ca martor pe unul „Gligore, Vornic din Nimereuca", apoi, înghesuit de dealuri cât munţii, satul *Cerlina*, pornit la 1742, după care găsim, ascuns între prăpastii, *Zălucenii*, întemeiat la 1740, apoi satul *Vârtejeni* dela 1780, *Napadova, Sănătăuca*, sat cu vechime necunoscută dar destul de îndepărtată dacă biserica veche a fost ridicată la 1780. Pe spinare de deal, satul *Jabca*, înfiinţat la 1742, cu mănăstirea tăinuită în inima de pădure, ca o zăloagă într'un ceaslov, între izvoare brumate şi lângă fluviul peste care se lărgeşte luminos, podişul Podoliei.

Intre pietrării întemeiază Ştefan Carpovici la 1768 satul *Bursuc*, ca după o sută şi ceva de ani, la 1897, Arsenie Robu, Samoilă Robu, Vasile Robu şi Iacob Grozea să întemeieze sătucul *Cot* lângă *Climăuţii* de *Jos*, şi nu departe de satul *Vadul lui Raşcu*, întemeiat la 1722.

Trecând cu Nistrul în judeţul Orheiu, dăm peste satul răzăşesc *Poiana*, înfiinţat la 1722, apoi satul *Rezina* pe care-l întâlnim într' un hrisov a lui Ştefan Vodă din 12 Martie 1470 dat slujitorilor răzăşi Neiciu şi Cozma Răzan pentru buna slujire adusă Moldovei. Dela acest Cozma Răzan se trage şi numirea satului *Rezina*.

Rămâne, clădită 'n stâncă, mănăstirea *Saharna*, apoi, aşezat pe deal şi şes, satul *Buciuşca*, bătrân dela 1522, întrecându-l în vechime *Horodiştea*, cu anul de temeiu 1374.

La 1746, Ion Corbasa înfiinţează satul *Ţipova*, cu un schit de călugări alăturea, iar moşneagul sat *Izvoare*, din 1525, odihneşte sub amintiri şi ani, în faţa moldovenescului sat *Botoşani* de dincolo de Nistru.

Purtând nume de războinic, *Jora* de *Sus*, întemeiată la 1354 şi *Jora* de *Mijloc* la 1418, de către proprietarii Tăbultoc şi Bargan, satele ce vin călăuzesc Nistrul, pe albie fără cotituri, trecând pe la *Văscăuţi*, sat întemeiat la 1760 de proprietarul Chiriţă, *Oxintea*, înfiinţat de Axente Cotiugă şi *Molovata*, întemeiat la 1750 de Ion Iacob Bodeanu.

De-aici dela Molovata, Nistrul, obosit de cumințenie, croește drum nou alcătuind un cot până la *Holercani* de unde se îndreaptă liniștit spre *Crâuleni*.

Nu se cunoaște vechimea satului Crâuleni, știm însă pe cei dântâi trei proprietari: Sclifos, Samoilă și Tataru și dovada că la 25 Iulie 1661, într'o mărturie hotarnică a satului Ohrincea, găsim și pe martorul Gligorașcu Habarca din Crâuleni.

Până a ajunge la Crâuleni, întâlnim satul *Ustia*, întemeiat la 1622 și 'ncins de dealuri cu frumoase numiri moldovene: Dealul Ceahlău, dealul Podișului, dealul La Izvor, dealul Bostani, Valea Ulmului, dealul Icoanei, dealul Racla, dealul Bulboaca, Holmului, dealul Seliștei, Șleahul Răculeștilor, toate predominând Nistrul și privind dincolo în *Dubasari*, la ceilalți moldoveni.

Aici, în ținutul răzășesc al Orheiului, nu departe de apa despărțitoare de-o altă lume, se găsește satul, urgisit și sărac, *Pereni*. Il pomenim pentrucă răposatul naționalist Mihail Minciună, fostul deputat în „Sfatul Țării" a reușit să-i prindă existența în strofa:

La Pereni, un sat rotund,
Nu-i nici pâne, nu-i nici unt
Fetele-s nemăritate
Și-i un popă la cinci sate.

Pe malul Nistrului, la 17 Kilometri de Chișinău, în județul Lăpușna, avem *Vadul lui Vodă*, cuibărit în fruntea unui cot, de unde fugărind mereu în zigzaguri fluviul coboară spre Tighina, trecând pe la *Dubasari*, sat întemeiat la 1610, în fața orașului ucrainean Grigoriopol.

De-aici Nistrul începe să se joace, la dreapta și la stânga, când amenințând Ucraina, când săgetând Basarabia, cotind des și mărunt cu cât se apropie de Liman.

Prin aceste coturi stau adăpostite așezările moldovenești: *Delacheu*, sat întemeiat la 1672, *Puhoceni* înființat la 1700, *Șerpeni* la 1600, și 'n vârful unui cot satul *Șpeea*, cu vechimea dela 1619.

Chiar după răpirea Basarabiei, când la 1812 se 'ntemeiază un sat nou, moldovenii îl botează frumos: *Teliță*.

Ca niște posturi de veghe, așa prind temeiu pe malul fluviului: *Gura Bâcului* la 1715, *Varniță* la 1700, sat unde, după nouă ani a poposit să locuiască, dela 1709 la 1711, marele rege al Suediei, Carol al XII-lea, apoi, *Chițcanii* cu mănăstirea *Noul Neamț*, în fața Tiraspolului, *Copanca*, întâlnit în hrisoavele dela 1692, și *Leontina*, întemeiat la 1748. In acest sat Generalul Ponset a adus la 1827 coloniști din Austria, cari cu vremea au fost toți românizați.

Cotind de la Leontina, intrăm în județul Cetatea-Albă de unde Nistrul samănă ochiuri de bălți și descheie

Pe plaiuri moldovenești.

sân de luncă să 'nverziască sălciile în Martie și s'atragă cele dintâi păsări. Intâlnim aci *Talmazul*, întemeiat la 1600 de proprietarul Talmaciu, de unde cred că i se trage și numele, deși, un fiu al satului, d. profesor universitar Ștefan Ciobanu, spune că numele ar veni de la cuvântul turanic *„talmaz"* care înseamnă „100 de case".

Coborând spre Cetatea Albă, întâlnim satele moldovenești *Ciuburciu*, întemeiat la 1400, de tătari, *Răscăeți* mai nou, de la 1807, *Purcari*, cu renumitele vii, *Olănești*, lângă lunca Nistrului, înființat la 1723 de către Generalul turc Alan-Pașa, *Corcmaz*, înființat de turci, dar astăzi în întregime moldovenesc, *Tudora*, întemeiat de-o șerpoaică de femeie, Tudora, la 1770 și *Palanca*, fost în vechime sat tătăresc.

Aceste sate și altele pe care nu le-am pomenit, stau mărturie românească la hotar de țară. Au încercat rușii, în vrăjmașa sută de ani de oprelește, să desnaționalizeze norodul ce le gospodăria, dar nu numai că n'au reușit, dar toți străinii aduși s'au moldovenizat încât astăzi n'auzim în aceste sate decât grai românesc și nu întâlnim alte obiceiuri decât cele ce stăpânesc Moldova.

Atâta vitalitate a dovedit neamul nostru încât cu sute de ani în urmă chiar, româniza pe cei cu care venia în contact. Și cum cu turcii și tătarii am avut noi mai multe încurcături, aceștia n'au putut rezista și-au fost nevoiți se ne învețe limba.

Iată Begul de Bender, așteptând venirea Hanului și având nevoie de-oleacă de băutură, scrie românește starostelui din Rașcov, la 1580: „Eu Ali, Bei de Tighina, pohtesc pe dumniata ca să-mi trimiți un horilcă, să-mi hie de Hanul, că este să vie spre la Tighinia și ți-l voiu plăti cu bani dumitale, nouă, dar foarte te pohtesc să-mi trimiți curând până nu vine Hanul. Și mă rog să-mi trimiți pre acest om al meu. Și să nu mi-l zăbăgești."

Tot malul Nistrului, dela Hotin la Cetatea Albă, străjuesc satele moldovenești și dincolo, pe malul stâng deasemenea. Ce frumos răsună numele lor: *Domnița, Topal Chetroși, Mălăești, Doibani, Dubasar, Speia, Ciuburciu*, apoi mai departe *Moșnegi, Slobozia, Bursuci, Perișor, Andreeșeni*, sate unde până la 1917 răsunau clopotele bisericilor, s'auziau la Crăciun colindele, pocniau harapnicele în seara spre Sfântul Vasile și 'n noaptea Invierii înfloriau lumânările pe drumurile de țară, în începutul de liniște și mirezme al primăverilor.

Au fost și se vor mai abate furtuni multe peste neamul nostru. Ne-a bântuit vifor de primejdii în trecut, dar aici la Nistru, moldovenii noștri au fost adevărate pietre de hotar.

Și vor rămâne cât timp Moldova va fi Moldovă și graiul românesc își va împleti armonia lui de farmec și de biruință.

Soroca, 1940.

Iluzii moarte.

Iți amintești? Te profilai subțire
In luminișul brazilor, ce 'n cale
Păreau străvechii cavaleri în zale
Ce străjue un zid de mânăstire..

Te profilai subțire și tăcută,
Cu părul diafan, în care luna
Belșug de aur revărsa, cununa
Chemării noastre vii, neprefăcută...

Și respiram pe degete de ceară
Parfumul fin de floare neculeasă
Și ascultam chemarea ne'nțeleasă
Și cântul ei, de 'ntâie primăvară..

Și stam tăcuți, cu sufletele prinse
De vraja nopții ce plutea în ele,
Când tremurau pe-alee albe stele
De luna nopții pe cărare ninse...

Iți amintești?...

. . . . . .

Și anii se topiră
In hăul vremii, nepătruns mister...
Și necurmat noi coborîm, și pier
Iluzii sfinte, acorduri vechi de liră..

In golul nesfârșit ce ne'nconjoară
Am priceput chemarea ne'nțeleasă...
Dar floarea fericirii e culeasă,
Pustiul greu din suflet ne doboară.

Ion Steriopol.

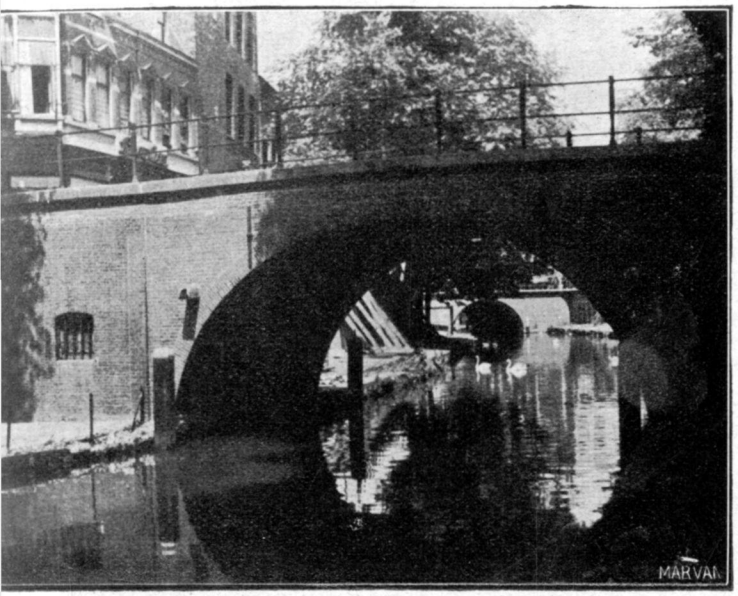

Olanda: *Utrecht Podul Iansbrug pe canal.*

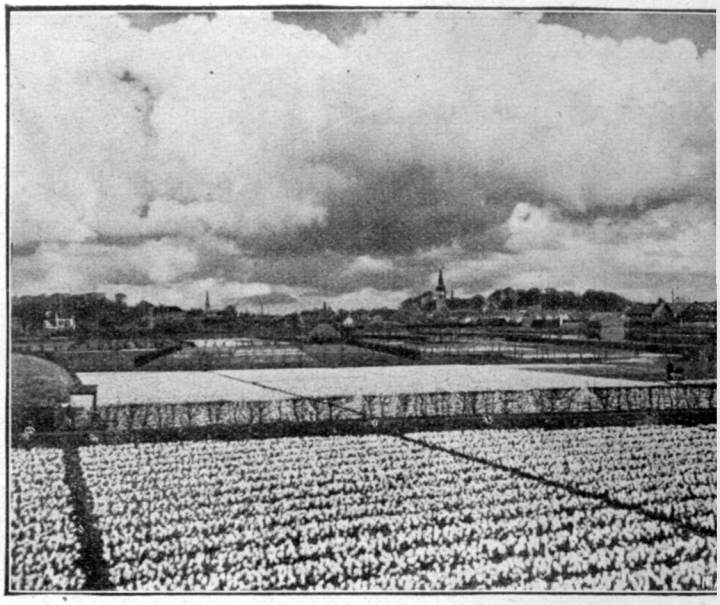

Hillegom: Un câmp de flori, caracteristic în Olanda.

Dacă sufletul te îndeamnă să cauţi pe acest pământ sbuciumat un adevărat colţ de raiu, trebue să ţi îndreptţi paşii spre minunata ţară a Olandei. Aci, între Germania şi Belgia, sub valurile furioase ale Mării Nordului pe un petec de pământ mlăştinos şi sterp prin firea lui, mâncat zi de zi de apele albastre, un popor fără pereche de stăruitor a reuşit să realizeze cel mai frumos colţ din lume, cele mai civilizate aşezări omeneşti.

O mare parte a pământului lor şi-au cucerit-o olandezii dela puternicul duşman: Marea. In biblie în capitolul Creaţiunii se arată cum Dumnezeu «a separat pământul de apă». Olandezul a făcut în

O ţărişoară interesantă: Luxemburgul

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de: **Prof. C. D. Fortunescu**

Turburătoarele fapte de războiu care s'au petrecut – surprinzătoare prin elementul lor de neaşteptat şi de vertigioasă rostogolire — în săptămânile din urmă, au chemat atenţia lumii asupra Luxemburgului, prin care Germanii şi-au deschis drum înspre principalul lor obiectiv şi duşman ireconciliabil: Anglia. Cum la noi în general nu se cunoaşte decât vag această ţară, iar cei cari au vizitat o sunt puţin numeroşi, — gândim că rândurile de mai jos ar putea interesa pe unii din cititorii revistei.

Aşa cum se prezintă azi «Marele Ducat de Luxemburg», — stat independent, a cărui integritate a fost, chipurile, garantată de marile puteri, — această ţară nu e decât o treime din teritoriul luxemburghez, şi din care celelalte două treimi au fost cu vremea ronţăite de statele vecine: Prusia, Franţa şi Belgia. Ea are o suprafaţă de 2587 km p. — e adică de 123 ori mai mică decât România — şi vreo 270.000 locuitori, ceeace ar fi cam jumătate din întinderea Judeţului Mehedinţi, cu o populaţie egală acestuia. Separată de Franţa şi Belgia prin frontiere convenţionale, firul subţire ale unor ape tributare Moselei, apoi acest râu, o mărginesc la răsărit de Reich.

Relieful Luxemburgului e foarte accidentat: dealuri, din care niciunul nu întrece 600 m., taie în toate sensurile ţara, iar printre ele şerpuesc râuri şi pârae ce se îndreaptă spre bazinul Moselei, singurul curs de apă mai mare şi navigabil ce udă Marele Ducat. Cu cât te apropii de râu terenul îşi apleacă spinarea dealurilor, prelungindu-le în platoul Lorenei, pe care îl continuă. A treia parte din suprafaţa solului e ocupată de păduri, stejar mai ales, care, vă închipuiţi că acolo nu e dat pradă lăcomiei străinilor.

Clima din partea locului aduce cu a noastră: climă continentală, călduroasă vara, dar temperată prin vecinătatea pădurilor abundente, şi rece, dar nu umedă, bogată în zăpezi iarna.

Principala bogăţie a Luxemburgului o formează produsele siderurgice, subsolul ţării fiind deosebit de bogat, mai ales înspre sud, de-a lungul hotarului cu Franţa, în minereu de fier, excelent pentru fabricarea fontei şi oţelului. Ardezia se extrage şi ea în cantitate însemnată, ca şi piatra de construcţie. Minereul brut se exportă parţial în Belgia şi Franţa, unde el alimentează multe furnale înalte. Menţionăm, în măsură mai mică, şi minele din care se extrage plumb, antimoniu şi cupru.

Industria, ca într'o ţară bogată în materii prime, e mult desvoltată. Metalurgia e în fruntea producţiunilor locale. Se mai fabrică aci şi cărămidă refractară, ciment, postavuri, piele tăbăcită, tricotagii; nu puţine pentru întinderea ţării sunt fabricile de zahăr şi bere, ca şi morile sale.

Comerţul Marelui Ducat se face mai ales cu Germania, Franţa şi Belgia, exportul ei consistând din minereu de fier, oţel şi animale, iar importul din cărbune — cocs şi huilă — şi cereale. Notăm că până acum 10—15 ani întregul comerţ era exclusiv naţional, evreii, ca şi ţiganii, nefiind agreaţi pe aci.

Produsele agricole sunt şi ele o bogăţie a Luxemburgului, servind trebuinţele interne. Dintre acestea singur vinul — podgoriile de pe dealurile râurilor Sare şi Mosela sunt faimoase — se exportă, în Germania mai ales. La câmp şi pe podişuri se cultivă ovăzul în primul rând, cartofii, sfecla, apoi grâul şi hameiul. Nu uităm florile, trandafirii în special, tarlale întinse, a căror priveliştе e vara întreagă o desfătare pentru ochiul drumeţului.

De altfel o călătorie, cu automobilul de preferinţă, e o încântare în această ţărişoară brăzdată de o admirabilă reţea de şosele macadamizate, umbrite de meri şi peri, cum arar se poate afla aiurea.

Capitala Luxemburgul—propiu zis— are cam 25 000 locuitori şi e centru comercial şi cultural, reşedinţa Marei Ducese şi a guvernului său. Alte oraşe principale sunt Diekirch, Ettelbruck, Remich, Echternach, Clervaux, Vianden, Esch s. Alzette, Mersch şi Grevenmacher a căror populaţie nu depăşeşte 5000 de locuitori. Intre ele să cităm şi vestita staţiune balneară de reputaţie europeană: Mondorf-les-Bains.

Marele Ducat de Luxemburg e o monarhie constituţională ereditară a casei de Nassau-Orange, cu drept de transmitere şi la femei. Şeful actual al statului e Marea Ducesă Charlotte, născută în 1896 şi căsătorită la 1919 cu prinţul Félix de Bourbon-Parme. Ea guvernează cu ajutorul unor miniştri responsabili, expresie a Parlamentului, ales prin vot universal censitar. Câteva sute de soldaţi formează întreaga forţă armată a ducatului, serviciul militar ne fiind obligator.

Luxemburghezii sunt exclusiv catolici. Poporul vorbeşte limba sa, care e un dialect germanic, un „patois" apropiat de cel săsesc. Trebue ştiut că strămoşii Saşilor noştri au fost aduşi în secolul al XII-lea din regiunea Moselei, colonişti în Transilvania românească. Câteva sate dinspre părţile Longwyului vorbesc franţuzeşte. In şcoli se învaţă limba franceză ca şi germană —, aceasta din urmă mai puţin în ultimele

Olanda: *Interior în casă de gospodari.*

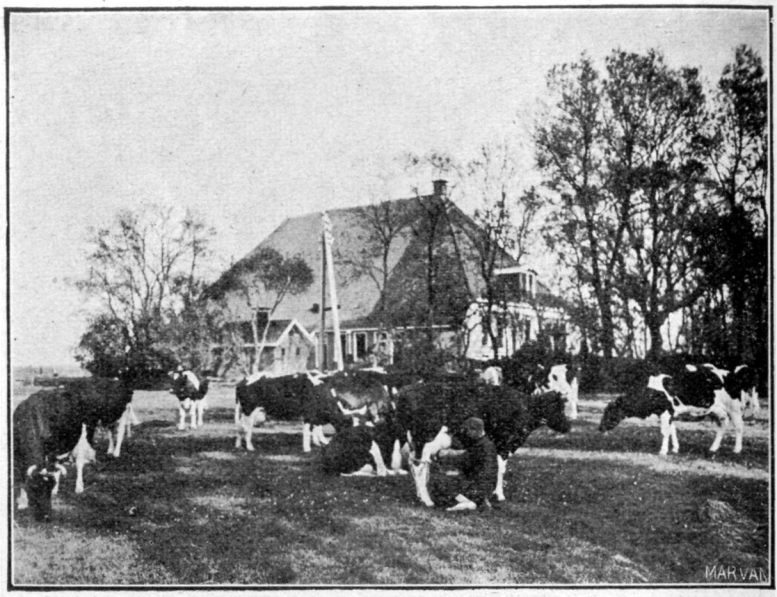

Friesland: Fermă model

ţara lui o nouă separaţie a acestor elemente; o veche zicală olandeză spune: «Dumnezeu a creat marea şi noi ţărmurile mării».

Nivelul cultural al maselor rurale este foarte ridicat. Acest lucru se datoreşte desigur în mare parte sistemului de cultură intensivă a pământului Acest sistem a cerut o pricepere şi o luminare deosebită a agricultorilor şi a înlocuit vechile forme de muncă agricolă.

A fost nevoe să se creeze numeroase şcoli de agronomie şi de horticultură precum şi de menaj agricol. Prin acestea, valorile spirituale ale vieţii rurale s'au ridicat enorm, iar populaţia ţărănească a devenit din ce în ce mai luminată, mai activă şi mai conştientă de rolul pe care-l joacă în colectivitate.

In alte privinţi, Olanda e cunoscută şi ca ţară de mare industrie.

două decenii —, dar limba curentă, oficială, este cea dintâi, cartea franceză fiind foarte răspândită. De altfel, dialectul luxemburghez nu se foloseşte ca limbă scrisă.

Populaţia Marelui Ducat e compusă din oameni foarte muncitori, ordonaţi, tihniţi şi cinstiţi. Sătenii, în zilele de sărbătoare cel puţin, nu se deosebesc la port de orăşeni Cei mai mulţi folosesc automobilul pentru a-şi vinde produsele lor în centrele comerciale Trebue să spunem că satele însăşi au aspect mai degrabă de oraşe de provincie, cu locuinţe mari, comode şi confortabile, cu adăposturi pentru vite cu drept cuvânt invidiabile pentru cei mai mulţi din ţăranii noştri săraci.

Istoria Marelui Ducat de Luxemburg se confundă cu a întregei regiuni dintre Marea Nordului, Rin, Marna şi Sena. Locuită de Celţi într'o epocă depărtată, pe vremea cuceririi Galiei era stăpânită de vre-o 24 de neamuri. Intre aceştia Trevirii — populaţie germanică independentă — au ţinut-o până la romanizarea ei Francii o cuceresc sub Clovis In vremea ultimilor merovingieni regatul se îmbucătăţeşte prin moşteniri La desmembrarea imperiului lui Carol cel Mare el se împarte între fiii lui Ludovig Debonarul. Partea de est — şi care se numi de acum Lotaringia, căzu în lotul lui Lothar I. Ea cuprindea fâşia de pământ dintre Rin şi Escaut (deci şi Marele Ducat de Luxemburg), cu prelungire la sud prin Alsacia şi Lorena. Obiect de competiţiune între regii francezi şi germani, Lotaringia e ruptă în două de cu veacul al X-lea, apoi se fărâmiţează în mai multe ducate şi comitate, între care e şi Luxemburgul. Primul conte de Luxemburg pomenit de istorie e un Siegfroid, pe la 963. Casa-i princiară dete Germaniei cinci împăraţi. Din comitat, Luxemburgul ajunge ducat şi e alipit la Brabant. Intră apoi în coroana Ducatului de Bourgogne la 1441, de când primeşte pecetea influenţei franceze. Prin cale de înzestrare ţinutul trece succesiv în stăpânirea Ţărilor de jos, a Casei de Habsburg, a Germaniei sub Carol Quintul şi a Spaniei sub Filip II, din jugul căreia scapă pentru a intra din nou în posesiunea Casei de Austria. In două rânduri Franţa o smulge din mâna acestora şi o redă, până când — pe atunci era de trei ori mai mare ca acum — la 1797 Republica Franceză şi-o încorporează pentru puţin timp, căci la 1815 Tratatul dela Viena făcu din această ţară un stat pe jumătate independent, cuprins în Confederaţia Germanică, sub numele de: Marele Ducat de Luxemburg şi atârnător de regatul Ţărilor de Jos. Regele Olandei Vilhelm I de Nassau poartă prima dată titlul de Mare Duce. Congresul dela Londra din 1838 rupe ţara în două atribuind o jumătate Belgiei, devenită nou regat, şi o alta Olandei, în care intră actualul teritoriu al Marelui Ducat, Olanda continuând a face parte din Confederaţia Germanică. Dezastrul Austriei dela Sadova le trece în sfera de influenţă a Prusiei victorioase, în formaţia nouei Confederaţii a Germaniei de Nord, ceeace era cât pe aci să provoace războiu între Franţa şi Prusia Conferinţa dela Londra (Mai 1867) declară însfârşit Marele Ducat de stat liber, cu neutralitatea garantată de marile puteri contractante. El continuă însă a face parte din Zolverein, legat economiceşte de Germania.

In 1870 e ameninţat cu ocupaţia de Bismark, ca fiind prea filofrancez. In Noembrie 1890 se pune capăt uniunii personale a Luxemburgului cu Olanda, prin moartea regelui Vilhelm III de Orange-Nassau. De aci înainte Marele Ducat rămâne, mult redus teritorial, dar independent, să-şi urmeze calea-i paşnică până la 1914, când neutralitatea sa e violată de Germania în drumui-i spre Belgia şi Franţa. La sfârşitul războiului, Luxemburghezii, porniţi contra Germaniei. sperau într'o unire cu Franţa, pe care o şi propun guvernului Republicei. Dar, ca să nu nemulţumească pe aliaţii Belgieni, Franţa refuză oferta. Marea Ducesă Maria-Adelaida, filogermană, se vede nevoită să abdice, aşa că se urcă pe tron, în Ianuarie 1919, sora sa Charlotta actuală domnitoare.

I-a fost dat acestei ţări, trecută prin atâtea încercări în cursul secolelor, să vadă reeditată mai dăunăzi tragedia de acum 26 de ani Muşuroiu care nu se poate lupta cu potopul, trestie ce nu se sumeţeşte a înfrunta oarba vijelie, — Luxemburgul aşteaptă de la Dumnezeul Dreptăţilor împlinirea destinelor sale.

Gândul meu

Tu Singurul cu care mă 'nţeleg,
Tu gândul meu stingher şi părăsit,
Să porţi povara unui neam întreg
Cu slaba ta putere-ai fost ursit.

Şi dacă-ţi dăruesc din neştiinţă
Firave aripi mici de fantezie,
Insufleţeşti o întrupare de fiinţă
Şi pleci pierdut din mintea mea pustie.

Dar, gândul meu stingher şi obosit,
Aşi vrea să scriu poveste de iubire.
Când te 'ntorci în sfăşiere nimicit
Tu, gând pustiu, prefă-te 'n amintire.

Adela Zavu

ITU Cluj / Babeş-Bolyai University Library Cluj

RICHARD WAGNER ŞI MINNA PLANER

de: **Louis Barthou**

Minna Planer, prima soţie a lui Wagner.

Reîntors în Leipzig, Richard Wagner fu invitat să ia locul de şef de orchestră al teatrului din Magdeburg. Trupe dau reprezentaţii, în timpul verii, în staţiunea balneară Lauchstaedt, pe care prezenţa lui Goethe şi Schiller o făcuse celebră. Totul îi displăcu în acest oraş şi ar fi renunţat să primească direcţia propusă, dacă întâlnirea „cu cea mai plăcută şi mai frumoasă fată din Lauchstaedt pe vremea aceia" nu i-ar fi schimbat brusc planurile.

Fata se numea Minna Planer şi juca rolurile de tânără amoreză în teatru In vârstă de douăzeci şi cinci de ani, plină de frăgezime, avea o înfăţişare graţioasă, chipul zâmbitor, o demnitate binevoitoare care-o făcea şi mai plăcută, scoţându-i la iveală rezerva manierelor şi potolita cumpănire a mişcărilor. Această demnitate simplă şi liniştită făcea un astfel de contrast cu moravurile din teatru încât Richard Wagner se grăbi să reţină apartamentul ce-i fusese propus şi în care locuia şi tânăra actriţă.

Vecinătatea nu zăbovi să statornicească între ei legături de prietenie. Imbolnăvindu-se de irizipel, tânărul şef. de orchestră primi vizitele şi îngrijirile Minnei, pe care se duse apoi s'o întâlnească la Rudolstadt, unde ea da reprezentaţii, în timp ce, deposedat vremelnic de baghetă, îşi sfârşea lucrarea *Liebesverbot* şi se încerca la o simfonie.

Simţia pentru prietena lui, mai în vârstă ca el cu patru ani, o înclinare crescândă. „Naivele lui sforţări" nu se schimbaseră încă în mărturisiri, dar căzu gelos din pricina unui tânăr aristocrat care îi făcea Minnei, devenită dela un rând de vreme foarte rezervată, o curte stăruitoare, fapt care duse la ruperea legăturilor dintre ei.

Se regăsiră păstrând aceiaşi răceală, la începutul anului 1835, la Magdeburg, unde Wagner îşi cunoscu primul succes, ca şef de orchestră şi compozitor. Frumuseţea Minnei, care făcuse senzaţie cu un an în urmă, atrase noui adoratori, mai cu seamă printre tinerii nobili ale căror omagii n'o lăsau nepăsătoare. Cu toate că el n'avea nici-un drept asupra ei, Wagner, cedând iubirii lui renăscânde şi pornirilor spre gâlceavă, îi făcu unele reproşuri cari îi despărţiră din nou. Aceste reproşuri nu erau însă meritate. Cochetăria Minnei slujea interesele profesiunii sale Frumoasă, simplă şi decentă, ea plăcea, fără să fie comediană, prin graţia purtărilor ei. Mai mult dibace decât cochetă, îşi adunase o curte ale cărei omagii făceau să-i sporească reputaţia Intrucât cunoscuse mizeria, pe care-o îndurase în mod discret, aştepta dela cariera teatrală mijloacele de trai cari să-i înlesnească putinţa să-şi ajute familia De-aceia nu-i descuraja pe candidaţi, dar favorurile pe cari le acorda nu depăşeau nicicând măsura unei purtări în care ea ştia să-şi păstreze o conduită foarte serioasă.

Totuşi, asta era prea mult pentru Wagner; înadins se lăsă atunci târât în mijlocul unei societăţi care nu era pentru el, dar pe care-o găsea foarte aproape, societate alcătuită din trupa feminină a operei din Magdeburg. Dar acest joc îl obosi curând Se hotărâ să pună la încercare adevăratele sentimente ale „primei amoreze". Găsi în apucăturile ei, în ciuda unei „înclinări pătimaşe". cordialitate şi simpatie, o mare admiraţie pentru talentul său şi el îi aprecia bunul simţ, care modera aceiace exista în propria sa natură ca excentric şi impetuos.

Legăturile lor deveniră din nou afectuase şi pline de încredere. Intr'o seară, prin surprindere, bând mai mult ca de obicei, la o partidă de whist, şi intrând într'o stare de completă beţie în casa Minnei, care îl aştepta în tovărăşia altei actriţe, nu plecă dela ea decât a doua zi de dimineaţă. Ieşiră deatunci împreună, fără să se mai părăsească vreodată. Dar noaptea aceia, oricât fusese ea de castă, trebuia să schimbe linia de conduită a amândorora, hotărându-i să-şi mărturisească dragostea în public. Se afişau de-aci 'nainte ca logodnici cari n'au de ce se teme de şoaptele mulţimii. In clipa când se încheie stagiunea de operă, în primăvara anului 1835, Wagner plecă la Leipzig. Minna rămase la Magdeburg unde trupa de comedie mai da încă reprezentaţii. La rându-i, ne mai având nimic de făcut, se duse la Dresda, la mama ei, şi se opri pentru câteva zile la Leipzig. Wagner o prezintă familiei lui. Rosalia nu luă legătura în serios, dar Richard, dimpotrivă, se simţia parcă şi mai vrăjit şi mai hotărât.

Simţia nevoia să se libereze de viaţa

Richard Wagner în anii bătrâneţii.

Richard Wagner la 21 de ani

de familie ca să-şi poată urma independent o carieră grea, în care îşi da seama că pornirea stăruitoare şi blândă a Minnei, pe lângă simţul practic şi spiritul ei de prevedere, îi vor fi de mare folos.

Gelos întrucât iubea, el era deasemeni îndrăgostit din gelozie, şi-i era deajuns s'audă la Dessau, tinerii vorbind cu uşurinţă de debuturile şi conduita frumoasei actriţe ca să simtă sporindu-i şi mai mult înclinarea. Dar Wagner, fără resurse şi fără ceva sigur, şovăia în faţa unei căsătorii pline de incertitudine Era copleşit de griji materiale. Socotea că-şi va plăti datoriile în urma succesului cu *Liebesverbot*, pe care îl sfârşise la Crăciun, în anul 1836 dar reprezentarea acestei lucrări, destul de extravagantă, fu departe de a răspunde aşteptărilor lui.

S'ar fi părut că situaţia lui era desnădăjduită. In răstimpul acestei groaznice încercări, numite, ca să ne folosim de propriile lui expresii, „vremuri de amarnică desnădejde", Minna fu cu adevărat „singura lui consolatoare şi singurul lui sprijin întăritor". Mama lui Wagner căuta să-l împiedice de a se căsători. Se despărţi de ea, fără să-i fi făgăduit nimic, ca şi de sora sa Rosalia, pe care, după doi ani, o moarte subită o răpea fără să-şi mai fi revăzut fratele. Cei doi logodnici trăiră săptămânile cele mai triste la Magdeburg. In sfârşit, trebuia luată o hotărâre.

Căsătoria, era cât pe-aci să nu se mai facă. Aşteptând să se deschidă porţile bisericii, cei doi logodnici, reţinuţi într'un coridor de întârzierea pastorului, se luară la ceartă şi erau pe punctul să pornească spre casă, când pastorul, care auzise schimbul de cuvinte, puţin cam ridicat, îi introduse în sacristie unde fiecare se grăbi să-şi domolească neastâmpărul.

Richard Wagner, sigur de tăria lui şi totuşi înfrânt în orice fel de încercare, îi aducea ca zestre soţiei lui, geniul, un caracter urât şi multe datorii.

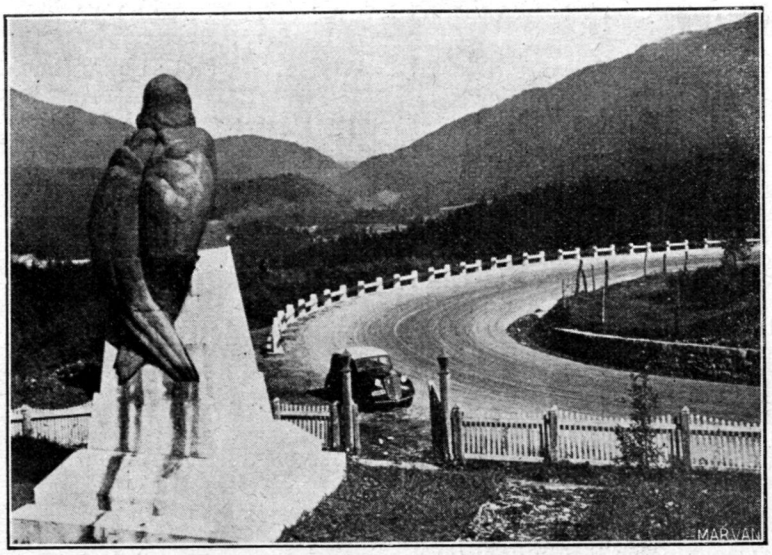

Autostradă pe drumul Braşovului.

UN TIP DE PROVINCIE

(TUDORACHE Z. CRÂMPEIU)

de: **Ştefan C. Ioan**

Tudorache Z. Crâmpeiu are 50 de ani împliniţi chiar în ziua în care s'a semnat pacea dela Bucureşti, în urma intervenţiunei noastre militare în Bulgaria. E proprietar şi alegător în Colegiul întâi de Cameră şi Senat din judeţul Putna.

Părinţii săi, având o bună stăricică, n'au vrut să-l mai chinuiască pe Tăchiţă al lor -- căci aşa îl numiau de obiceiu — cu învăţătura, fiindcă «n'aveau de gând să-l facă popă». Omul nostru ştie doar să iscăleasca, poate face cu oarecare înlesnire cele patru operaţiuni, cunoaşte pe dinafară câteva rugăciuni pe care le rosteşte cu multă evlavie dimineaţa şi seara, iar din istoria patriei a auzit şi el vorbindu-se de Ştefan cel Mare, de Mihai Viteazul şi de volintirii lui Tudor Vladimirescu.

Politica nu-i place, din cauză că'i foarte deziluzionat.

Pentru dânsul, liberalii şi conservatorii, radicalii şi socialiştii, într'un cuvânt toţi cei înscrişi în diferitele partide, sunt tot una şi seamănă ca două picături de apă, căci cu toţii — zice el — sunt înţeleşi pe sub mână pentru a-şi face treburile şi numai de ochii lumii ei se combat la alegeri, iar pe urmă trăiesc împreună ca cei mai buni prieteni.

Tudorache Z. Crâmpeiu hrăneşte în capul său două idei, în ce priveşte politica: Mai întâi aceia că, în adunările legiuitoare, nu trebue să se aleagă oameni cari au o «specialitate», că medicii să-şi caute de bolnavi, avocatul de împricinaţi, inginerii de planuri şi de lucrări, profesorul de şcolari, ofiţerii de soldaţi, că, prin urmare, numai proprietarii şi pensionarii au timp liber şi sunt vrednici de această onoare. Apoi, în al doilea rând, el susţine că, dintre proprietari şi pensionari, să nu se poată alege cineva decât o singură dată, aşa în cât să nu rămână la o parte prea mulţi, aşa cum a rămas desconsiderat el.

* * *

Cuconul Tudorache este un om relativ avut, posedă mai multe case în Focşani, o moşioară şi o vie de peste 70 de pogoane la Odobeşti, la o distanţă de două ore de oraş. Din dragoste s'a căsătorit cu Casandra, fata lui Nicolae Pricop, fără a lua vreo zestre. Dumnezeu le-a binecuvântat casa, dându-le pe Enăchiţă, un odor de băiat, la care amândoi părinţii se uitau ca la un lucru sfânt.

Şi-a clădit peste drum de liceu o casă mare. Să-l fi văzut atunci ce fudul era de noua sa locuinţă: poftea pe toţi cunoscuţii ca să vină s'o vadă, vorbea mereu despre dânsa şi ori unde şi-o lăuda.

Nu rareori, după ce cumpăra din piaţă diferite lucruri pentru masă, le trimetea acasă cu un băiat, căruia îi zicea cu voce tare ca să fie auzit: „Du aceste cumpărături la mine acasă. Ştii unde stau? Să mergi pe strada liceului şi să intri în casa cea mai frumoasă pe care-i vedea-o. E casa d-lui Crâmpeiu".

Ştefan C. Ioan

Mai tot timpul stă în oraş, de oarece moşia a dat-o în arendă; numai toamna lipseşte câteva săptămâni pentru a se duce cu familia la culesul viei. Este o adevărată plăcere să'l vezi atunci cum pleacă din oraş: într'o căruţă veche cu doi cai, pe care-i mână rândaşul din ogradă, încarcă aşternutul, bagajele şi toate cele trebuitoare; de căruţă este legat un docar destul de primitiv, în care se aşează îngrămădiţi el, cucoana Casandra, Enăchiţă şi o servitoare.

Cea mai mare parte a anului, cât stă în oraş, Tudorache duce o viaţă patriarhală. Dimineaţa, după ce face târguelile şi le trimite acasă, se opreşte regulat la cafeneaua lui Vasilache unde citeşte gazetele dela Bucureşti şi apoi critică cu voce tare faptele guvernului şi ale opoziţiei. Uneori joacă domino sau concina cu vreun prietin, pe o cafea neagră gingirlie sau o dulceaţă de cireşe amare, iar punct la unsprezece ciasuri este acasă şi numai iese tot restul zilei.

* * *

Fiind om incult şi din această cauză lesne crezător, Tudorache Crâmpeiu a fost în mai multe rânduri victima diferitelor glume, unele chiar prea exagerate, ale cunoscuţilor săi rafinaţi şi doritori să petreacă pe socoteala lui.

Fiul său Enăchiţă, sfârşind cu chiu cu vai cele patru «clasuri» primare, trebuia dela Septembrie viitor să intre în liceu.

Atât pentru tată, cât şi pentru fiu, această întâmplare era de mare importanţă. Liceul, chiar în faţa casei lor, li se prezenta sub un aspect îngrozitor: frica de necunoscut. Dacă Enăchiţă a mers aşa de prost în şcoala primară, aproape sigur că în liceu el avea să se înămolească de-a binelea.

De aceia, Crâmpeiu, om prevăzător, a căutat să intre, încă din timpul vacanţei celei mari, în prietenie cu unii profesori dela liceu şi în special cu Stevas, care era şi secretar. El îşi închipuia că de la secretar depinde punerea notelor şi deci trecerea din o clasă în alta, căci doar el scrie certificatele şi nimeni nu poate şti dacă a trecut un punct sau două mai mult în atestat.

Pentru acest scop invita adeseori la cafenea pe Stevas şi-l cinstea cu toate bunătăţile; pe departe, lua vorba şi despre băiat, spuindu-i că şi-a pus toate speranţele bătrâneţelor în această fragedă mlădiţă; că copilul este cam slăbănog şi de aceia n'a vrut să-l silească prea tare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în şcoala primară, dar la liceu speră că se va îndrepta, dacă profesorii îl vor lua mai cu binişorul.

Ziua de 1 Septembrie are pentru profesori, pentru părinţi şi pentru şcolari o importanţă netăgăduită. După două luni de vacanţă, profesorii se readună în oraşul unde este şcoala lor şi, din lumea gândurilor înaripate, trec din nou la ocupaţiunea lor prozaică obicinuită; părinţii vin să-şi înscrie copiii sau, în caz când au deja elevi în liceu, rămaşi corigenţi la o materie sau două, se interesează de zilele fixate pentru examenul de corigere; în fine, şi pentru şcolari, această zi are o deosebită însemnătate: acei, care intră în clasa întâia, sunt mândri că au scăpat de şcoala primară, că în loc de «domnul» de acolo vor avea aice mai mulţi profesori şi se uită cu plăcere la noii lor camarazi; în fine, acei care au promovat din o clasă de liceu în alta, au deasemenea întreaga noţiune a progresului făcut şi a valoarei lor faţă de cei din clasele precedente.

In această zi solemnă, veni şi Tudorache Crâmpeiu la liceu; stă smerit lângă uşa cancelariei şi face cu ochiul lui Stevas, arătându-i actele necesare pentru înscrierea lui Enăchiţă. Stevas foarte prietenos îl prezintă de îndată tuturor profesorilor, care bine dispuşi stau de vorbă cu noul venit şi 'i cer relaţii asupra recoltei viilor.

Crâmpeiu observase pe păretele din dreapta o hartă mare, era harta Europei, şi întrebă ce reprezintă acest «tablou». Un tânăr profesor, mai glumeţ, îi răspunse că acest tablou este planul târgului Focşani şi a împrejurimilor lui. Tudorache se grăbi să întrebe unde este via lui, adăogând că are rod foarte abondent şi că numai să i se arate cu degetul; el îndată o va recunoaşte. Profesorul îi arată un loc de la sudul Basarabiei, unde sunt mai multe lacuri şi râuleţe, iar el afirmă că în adevăr pe acolo trebue să fie via sa, căci e foarte bine lucrată, exprimând în acelaş timp admiraţia pentru autorul tabloului, care a nimerit aşa de bine.

Ori cine îşi poate închipui cât de penibil a rămas impresionată toată asistenţa, faţă de o naivitate aşa de îngerească.

Odată în relaţiuni mai mult sau mai puţin «amicale» cu profesorii dela liceu şi mai ales cu Stevas şi cu cei doi buni prieteni de chefuri ai acestuia: Tache Cilibiu şi Ilie Bacanovici, Tudorache Crâmpeiu s'a crezut obligat să-i poftească la vie într'o Duminecă de la sfârşitul lui Septembrie. Insă sgârcenia lui bine cunoscută nu l'a lăsat să facă prea mare risipă nici chiar faţă de nişte oaspeţi aşa de iluştri.

Stevas, băgând de seamă că amfitrionul are de gând să-i svânteze numai cu pastramă şi cu puţintel must, a recurs la următorul expedient: a luat câteva grăunţe, le-a muiat în spirt şi chemând curcanii în dosul casei, le-a dat să mănânce grăunţele.

Peste puţin aceştia au început a se cam legăna, din cauza spirtului, iar Tudorache făcut atent de vier a crezut că a dat boala în paseri. De aceia, a spus să taie imediat doi curcani, care i se păreau mai bolnavi, de teamă să nu se molipsească ceilalţi.

Fiind din fire econom, a căutat să tragă foloase şi din nenorociri, căci a oferit invitaţilor la masa de seară o delicioasă friptură de curcan, din care însă el s'a ferit să mănânce, spunând că este puţin bolnav şi arătându-şi bucuria că a putut face o plăcută surpriză oaspeţilor săi.

Toţi invitaţii au râs cu poftă de această reuşită păcăleală, mai ales au făcut haz atât de Stevas, care se arăta fricos şi nu prea voia să mănânce din o friptură de curcani bolnavi, cât şi de gazdă, care căuta să-l convingă pe acesta că curcanii n'au fost bolnavi.

Insă din toate glumele, acea care l'a costat mai mult pe Tudorache este următoarea: într'o bună dimineaţă el primeşte prin poştă o epistolă iscălită de un vajnic bandit al timpului, prin care i se poruncea ca în ziua de luni 15 Decembrie acel an, la anumită oră să pună în pământ, pe bulevardul principal a oraşului Focşani, sub piciorul unui castan, suma de trei sute de galbeni; în caz contrar va fi ucis.

In urma unui consiliu de familie cu Casandra şi cu Enăchiţă, Crâmpeiu a luat epistola ameninţătoare şi a arătat-o poliţaiului, procurorului şi chiar prefectului, cerându-le cu insistenţă şi cu lacrimi protecţia legilor. Cu o seară înainte, chemase acasă pe trei preoţi dela biserica «Adormirea Maicei Domnului» ca să facă rugăciuni pentru biruinţă împotriva tâlharului, după ce de dimineaţă asistase la liturghie, fiind Duminică.

In zorii zilei de 15 Decembrie, Tudorache Crâmpeiu se duce la locul desemnat prin epistola haiducului şi la picioarele copacului indicat, aşază în pământul îngheţat un fişic plin cu gologani de cinci bani.

Apoi, întovărăşit de un sub Comisar de poliţie şi având pe umăr o puşcă împrumutată de la un prieten, se instalează într'un antreu desigur neîncălzit, de la o casă vecină cu locul pe unde avea să treacă hoţul. In această stare, tremurând de frig, nemâncat şi nebăut a aşteptat în zadar 24 ore ca să pună mâna pe îndrăzneţul bandit.

Stevas şi Bacanovici, care nu erau deloc străini de această farsă sinistră, au trecut de mai multe ori pe dinaintea lui Crâmpeiu, cerându-i mereu amănunte asupra acestei grele întâmplări şi încurajâdu-l să nu părăsească postul de observaţie, până ce nu va doborî pe acel tâlhar pericolos. Bietul om era aşa de speriat, în cât nici n'a mai observat cum aceşti doi aşa zişi prieteni râdeau pe sub mustaţă de păcăleala lui.

După o zi şi o noapte de sbucium, atât Crâmpeiu cât şi subcomisarul au plecat pela casele lor în ziua de 16 Decembrie, pe la ora opt dimi-

Viaţa la ţară.

Hotarele

Stau vraje vremurilor noi,
Scut sfânt al celor ce-au trecut;
O amintire a jertfei de eroi
Cari, pe altarul lor, au renăscut
Viaţă 'n veci pilduitoare!...

Scut sfânt al generaţiei de-acum
Armata de pe întinderile toate,
Să străjuiască, ca şi-atunci şi-acum,
Să le 'ntărească 'n fier şi.. cazemate
Spre-a fi în veci de veci stăpânitoare!...

George I. Vlădoi

Sărbătorirea „Celor Trei Crişuri"

Sărbătorirea reuniunii şi revistei «Cele Trei Crişuri» pentru 20 de ani de activitate culturală şi românească pe graniţa de vest, ce a avut loc în luna Martie la teatrul Regina Maria din Oradea şi Colegiul Academic din Cluj, sub patronajul d-lui Rezident Regal al Ţinutului Someş, dr. Coriolan Tătaru, s'a bucurat de unanime simpatii şi a avut darul să trezească multe conştiinţi şi să confirme o nobilă şi folositoare muncă, fără şovăire, închinată ţării şi neamului.

Aceste două zile de sărbătoare şi de înălţare sufletească, constituesc răsplata unei îndelungate activităţi de care se leagă bucurii izvorâte din suflete oneste dar şi amărăciuni inerente greutăţilor materiale covârşitoare ce am întâmpinat, odată cu capriciile omeneşti. Bucuriile le-am împărţit cu alţii, necazurile le-am înăbuşit în sufletul meu.

Numeroase scrisori pline de cuvinte de admiraţie şi de încurajare, ce am primit, dau dovada sentimentelor afectuoase a celor mulţi, cari, înţelegând frumuseţea unei acţiuni sufleteşti, idealiste, ne-au trimis cu dragoste salutul lor de încurajare.

Mulţumind în primul rând Ex. Sale d-lui Resident Regal, d-lor D-r N. Zigre, fost ministru, Florin Ştefănescu-Goangă, rectorul Universităţii din Cluj, precum şi d-lui prof. univ. Bogdan Ionescu, pentru onoarea de a fi stat alături de noi cu acest prilej, atât cu sufletul cât şi manifestările de simpatie, suntem

Colonel George Bacaloglu, Intemeietor şi Director (Oct. 1919)

convinşi că am contribuit la o faptă bună de înălţare românească, ce nu s'a desminţit timp de douăzeci de ani la graniţă, înţelegând în acelaş timp, să exprim pe această cale, cuvinte calde de mulţumire şi recunoştinţă marelui public, asigurându-l de sinceritatea şi însufleţirea ce am adus la această operă culturală şi naţională.

Vremea tulbure europeană ne impune o întărire a voinţii şi un caracter neşovăitor pentru a urma mai departe această credinţă sprijinită de muncă, aducând prin această acţiune o fărâmă de bine cauzei naţionale colective. In acest mod, ne servim ţara, neamul şi ne arătăm adâncul devotament faţă de M. Sa Regele Carol II, flacăra luminoasă şi îndrumătoare a acestei activităţi naţionale şi de nobilă ţinută.

Col. George Bacaloglu

---

neaţa, sdrobiţi de oboseală, fără ca nici unul din ei să-şi poată imagina câtuşi de puţin că au fost victimele unei glume, care a rămas de pomină şi de care a râs tot târgul.

Bucurându-se, din cauza situaţiunei sale materiale, de o oarecare trecere în oraş, Tudorache Crâmpeiu a obţinut gradul de căpitan, când s'a înfiinţat «gvardia» civică. In jurul activităţei sale „militare" s'au povestit o mulţime de întâmplări vesele, care ar fi putut servi ca subiect de o..... poemă eroi—comică, dacă s'ar fi găsit poetul. Din toate aceste întâmplări, nu este nimeni în Focşani care să nu cunoască mai ales pe una, dintr'o duminică pela amează, când Tudorache se întorcea de la „muştru" în fruntea companiei sale de gvardişti.

De obicei, acei soldaţi când intrau în oraş, obosiţi de exerciţiile de la câmp, se împrăştiau, apucând fiecare pe drumul care-i conducea mai degrabă acasă. Fiind zi de târg şi vreme foarte frumoasă, Crâmpeiu care era îmbrăcat şi cu o uniformă nouă a dorit să treacă solemn pe strada principală a oraşului, ca să-l vadă şi să-l admire toţi negustorii şi amicii săi, în exerciţiul importantei sale funcţiuni.

De aceia, a ordonat toboşarilor şi gorniştilor să meargă înainte, iar el venea în urmă, împreună cu trupa. Soldaţii neţinând prea mult seamă de dorinţa, lăudabilă poate, a ilustrului lor căpitan, au urmat tot procedura cunoscută plecând fiecare pe unde li s'a părut mai aproape de casă, astfel în cât tocmai pe la mijlocul stradei principale s'a oferit publicului un spectacol deosebit de hazliu: toboşarii şi gorniştii gardei naţionale, care făceau un sgomot asurzitor, erau urmaţi numai de Tudorache Crâmpeiu, îmbrăcat în uniformă strălucitoare de căpitan şi cu sabia scoasă din teacă, iar la spatele domnului căpitan..... mai mulţi trecători, oameni de pe stradă, curioşi, dar mai nici un soldat.

Falnicul căpitan, crezându-se obiectul unei admiraţiuni generale, mergea tot înainte, privind cu coada ochiului la dreapta şi la stânga; tocmai târziu, întorcând din întâmplare capul îndărăt, s'a convins de neplăcuta realitate: confundase lumea adunată pe stradă în acea zi de sărbătoare cu oamenii de sub comanda sa.

Ori de câteori îşi aminteşte Conu Tudorache de această neplăcută păţanie, oftează din greu şi îşi exprimă cu multă amărăciune revolta sa sufletească împotriva decăderei din ce în ce mai sensibilă a moravurilor vremei, de sus până jos, în toate păturile societăţei. „De aceia „nu mergem înainte în nici o di„recţiune, zice el totdeauna în dis„cuţiunile de la cafenea, pentru că „ne place a lua toate lucrurile în glumă şi nu avem nici un „grăunte de seriozitate."

NOTE

Chipul de bronz al Reginei Maria la Gura Humorului.

Din cugetul adânc recunoscător al voluntarilor Bucovinei pentru figura Aceleia care a ctitorit România Mare, s'a inaugurat, la Gura Humorului. statuia care eternizează în bronz amintirea Inaltei Tovarăşe de viaţă a lui Ferdinand I cel Leal. Lucrarea se datoreşte sculptorului Dimitriu-Bârlad.

Inaugurarea statuii Reginei Maria la graniţa bucovineană a impus o înmânunchere de impresionante semnificaţii. Ele au fost cu deosebire subliniate în cuvântarea pe care a rostit o cu acest prilej d. Teofil G. Sidorovici, comandantul Străjii Ţării, care, în calitate de preşedinte de onoare al Asociaţiei foştilor voluntari, a afirmat o voinţă ireductibilă şi o energie neistovită pentru a se putea dura această operă. In atmosfera de adâncă smerenie a festivităţii, s'a evocat sufletul sacru sălăşluit în personalitatea Reginei Maria, statornic prezent ca o dreaptă călăuză a întreg neamului românesc pe luminosul drum al destinului croit de marii Suverani, — Intregitori de Ţară

Acte simbolice.

Mai puţin pentru a întări legăturile sufleteşti între populaţiile diferitelor regiuni ale ţării şi mai mult *ca un simbol al acestor indestructibile* legături de atâtea veacuri existente între aceste populaţii, ţinuturile — cu aprobarea d-lui ministru al internelor — au hotărît să facă schimburi de bunuri materiale caracteristice regiunilor respective.

Astfel, bisericuţa de lemn din vechea aşezare românească din judeţul *Cluj* — Zimborul — va fi reconstituită într'una din comunele ţinutului *Bucegi*, după aceasta urmând să se construiască undeva în cuprinsul ţinutului Someş o şcoală primară.

Simbolică, hotărîrea aceasta are şi o semnificaţie: aceea a perfectei armonii între organele superioare administrative, într'un regim de largă descentralizare.

In acest sens este semnificativ pasagiul următor dintr'o adresă a uneia din cele două Rezidenţe Regale.

„Biserica de lemn trimisă de Ţinutul Someş, va reaminti tuturor dârzenia de luptă izvorîtă din ţăria de credinţă a Românilor ardeleni, aici, la graniţa de Apus a ţării pentru totdeauna întregită, Şcoala dăruită ca schimb de către Ţinutul Bucegi va fi pentru toţi o mărturie luminoasă şi plină de toate înţelesurile fecunde ale convingerii noastre neclintite că, soarele românismului la Bucureşti răsare".

CARŢI

George Fotino. — *Din vremea renaşterii naţionale a ţării româneştii.* — **Boierii Goleşti.**—Lucrarea de vaste proporţii, în care o expunere limpede alternează cu cea mai preţioasă documentare, privind epoca românească dintre 1820 şi 1870, vădeşte o serioasă contribuţie la cunoaşterea legăturilor de familie în vremea când de aceste legături atârna într'o largă măsură spiritul de păstrare a conştiinţei noastre naţionale.

Atât viaţa cât şi manifestările pe orice tărâm ale boerilor Goleşti, s'au împletit cu viaţa şi rosturile societăţii româneşti în curs de aproape jumătate de veac. D. George Fotino a dat la iveală scrisori păstrate cu sfinţenie care dovedesc strânsa legătură de rudenie şi de prietenie dintre vechi familii cu tradiţie, ele însăle păstrătoare a tot ce s'a legat de fiin a neamului nostru. Autorul, în rândurile de început, spune: „Gânduri aşternute pe hârtie şi împărtăşite între mamă şi copii, între fraţi şi surori, între bunici şi nepoţi, între prieteni, — pentru a rămânea între aceştia, — mărturisiri de bucurii şi amărăciuni, de nădejdi şi desamăgiri, — cu atât mai mare este valoarea acestor documente omeneşti pentru definirea notei sufleteşti a celor care le-au scris. Aceasta e lauda cea mai de seamă ce se cuvine adusă scrisorilor: absoluta lor sinceritate, totala lor desbărare de pregătire sau prefacere literară„.

Lucrarea cuprinde patru volume şi oglindeşte pe deplin dragostea faţă de neam şi de pământul apărat cu jertfe nemăsurate într'o vreme când acest înalt simţimânt era de cel mai mare folos pentru închegarea sufletească a generaţiilor pregătitoare de zile mai bune. Aşa cum însăşi Zoe Golescu rostea către fiii săi: ...„să ai pururi înaintea ochilor ideia şi nădejdea de-a aduce un bine oarecare patriei tale."

D. George Fotino, pentru munca şi stăruitoarele sale cercetări într'un domeniu pe cât de interesant, pe atât de spinos, se învredniceşte de toată lauda.

Iustin Ilieş. — *Grădina cu flori de toamnă, 1940* — Cunoscut din paginile revistelor, cărora le-a dăruit în răstimp de douăzeci de ani preţioase frânturi de suflet închegate în salbă de vers, d. Iustin Ilieş adună tot ce i s'a părut mai reprezentativ din opera sa poetică.

Urmând linia tradiţionalistă, dar afirmându-se ca poet de şcoală nouă, d-sa cată să-şi desluşească lumea înconjurătoare în mijlocul căreia sufletul rămâne marea lumină călăuzitoare de clipe şi năzuinţi. Zugrăveşte comorile firii în culori vii şi adânceşte în cernerea vremii făptura umană, pe care o socoteşte o palidă răsfrângere a dumnezeirii.

Versul e limpede, sincer, plăsmuit cu îndemânare.

M. Eminescu. — *Poezii postume.* — *Ed. Cugetarea - Delafras, 1940.* — Se simţia de mult nevoia unei reeditări a postumelor eminesciene, cu adăogirile de trebuinţă după textele păstrate cu sfinţenie de Academia Română Această trudă au împlinit-o d-nii Alexandru Colorian şi Al. Iacobescu, cari într'un volum masiv de peste patru sute de pagini au adunat tot ce li s'a părut mai reprezentativ din opera rămasă nepublicată a genialului poet.

Ediţia postumelor eminesciene, în urma celor tipărite cândva de Ilarie Chendi şi Nerva Hodoş, înfăţişază în cuprinsul ei actual toată râvna spre desăvârşire a poetului. Lucrări necunoscute, de atâtea ori refăcute, fragmente de cea mai înaltă inspiraţie, variante, uimitoare ca stil, întregesc aceiace nu fusese desvăluit decât în linii simple, fără o largă aprofundare a operei poetice eminesciene. Iată pentru ce închegarea acestor lucrări într'un volum cât mai cuprinzător se bucură de cele mai sincere aprecieri din partea cititorului dornic să cunoască în întregime opera marelui nostru poet.

G. Ionescu-Sişeşti. — *L'agriculture de la Roumanie pendant la guerre Paris, 1940.* — Apărută în «Colecţia: Istoria economică şi socială a războiului» de pe lângă «Fundaţia Carnegie»,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

această merituoasă lucrare cuprinde frământările agriculturii noastre din epoca neutralităţii, dinainte de 1916, organizarea agriculturii în timpul războiului, sforţările desfăşurate şi rezultatele dobândite pentru aprovizionarea populaţiei şi armatei

E o carte utilă pentru conducătorii vieţii noastre economice şi pentru agricultorii care vor să-şi adapteze exploatările la împrejurările excepţionale prin care trecem.

I. P. Ţuculescu. — *Siluete proeminente, Buc. 1940.* Indemânarea de a închega un portret din măreţia cuvântului, e însuşirea de căpetenie a scriitorului cu înalte resurse de exteriorizare, I. P. Ţuculescu. Scrisul său dovedeşte cultură, aprofundare, înţelegere şi sinceritate. Şi, atunci când de sub pana cuprinsă de neastâmpăr se zugrăvesc icoane încărcate de aurul luminii, aceiace rămâne etern e sufletul care dăinuieşte înaintea oricărei fapte.

Cartea de curând apărută închide aceiace s'ar putea numi „zugrăvirea uriaşelor personalităţi ale culturii şi simţirii româneşti". Dar autorul însuşi arată la începutul lucrării că „urmăreşte într'o largă măsură să îndrepte luarea-aminte a tineretului asupra trecutului şi activităţii prezente şi viitoare a aşilor vigoarei geniului românesc, în care se oglindeşte vrednicia ancestrală şi energia creatoare a neamului, cultul muncii şi al faptei demne de luat în seamă la prosperitatea patriei".

Regina Maria, mareşal Al. Averescu, N. Iorga, C. Rădulescu-Motru, I. Petrovici, I. P. S. Nifon Criveanu, George Enescu, I. Gr. Perieţeanu, etc., îşi găsesc în frumuseţea de gând a acestui dibaci mânuitor al condeiului, zugravul menit să-i aşeze în fresca marilor călăuzitori de idealuri. D. I. P. Ţuculescu a dat la iveală una dintre rarele cărţi ale vremei.

Petru Comarnescu. — *Priveliştele Americii.* — *Ed. Cugetarea — Delafras, 1940.*—Cartea recent apărută, înfăţişează nu numai progresele uriaşe pe cari America le-a desăvârşit în orice domeniu, dar şi starea de spirit a unui popor înzestrat cu marea însuşire de a face legătura între produsul muncii şi odihna sprijinită de intelectualitate.

Scrisă cu pricepere, în urma unor îndelungi cercetări pe temeiul civilizaţiei, lucrarea d-lui Petru Comarnescu rămâne în acelaş timp o călăuză de înaltă informaţie, menită să desluşească în toate privinţele iubitorul de ţărmuri îndepărtate pe care numai scrisul i le poate aşterne sub neastâmpărul închipuirii. Recomandând-o cu toată căldura, ne facem o datorie din a o aşeza printre cărţile de merit, izbutite şi folositoare.

Ion Steriopol. — *Credinţe ucise.* — *Ed. Miron Neagu Sighişoara.* — Versul, pentru unele suflete, e aceiace mireasma rămâne pentru dărnicia mănunchiului, a cărui frăgezime se păstrează şi după ce s'a smuls din brazdă. Pentru d. Ion Steriopol, orice manifestare omenească se cuvine să fie cântată, dela dragostea tânără şi îmbucurătoare, până la sărutul morţii care aşterne umbra peste înfrângeri.

Poet în adevăratul înţeles al cuvântului, d-sa năzuieşte pururi spre ceiace dă preţ vieţii şi înnobilării. Vrăjit de tot ce se leagă de suflet, îşi mărturiseşte sincer uimirea, dar foarte curând îşi pleacă genunchiul duioşiei în preajma nimicniciei pe care se străduieşte să şi-o apropie, s'o înţeleagă.

Credinţe ucise, e răsfrângerea vie a unei sincere porniri care se află deabia la începutul urcuşului. Nu i se aşteaptă decât atingerea culmei ca să se poată înfrăţi pe deplin cu desăvârşirea.

Const. Cojan. — *Târgul cu himere.* — *Cartea Romanească, 1940.* — Intre poeţii tineri, d. Const. Cojan şi-a cucerit un loc de cinste prin aceia că dă versului său o amploare menită să-şi statornicească răsunetul şi după ce cartea cu imagini a fost închisa. Tăinuind în plăsmuiri reuşite un suflet însetat de lumină, d-sa zugrăveşte cu pană de aur o lume încărcată de himere, spre care gândul se îndreaptă cu încredere deplină.

Dacă unele imagini, tocmai prin originalitatea lor, n'ar fi atât de îndrăzneţe şi dacă poetul şi-ar impune în vers o mai severă disciplină, cartea d-sale ar putea fi socotită un dar de preţ în poezia românească. Totuşi, având la îndemână tot ce-i trebuie ca să poată fi un poet desăvârşit, nu ne îndoim că d. Const. Cojan, în scurtă vreme, va însemna o culme în câmpul arid al versului. E chemat pentru aceasta.

UMOR, CĂSĂTORIE ȘI TRADIȚII

Eștiut că dragostea se naște în mijlocul reuniunilor, iar hotărîrile în ceiace privește căsătoria, mai cu seamă la țară, se iau la horă și la praznice. In anumite țări unde reuniunile sunt mai rare, se organizează adunări periodice, care sunt tot una cu «târgurile de fete» sau de logodire, obicei a cărui tradiție dăinuiește și la noi. In Iugoslavia, de pildă, în ziua de Sf. Petru, fetele îmbrăcate ca de sărbătoare, se duc însoțite de lăutari în pădure, unde s'au adunat mai dinainte băeții. Înțelegerile se fac în câteva ceasuri și la sfârșitul zilei, preotul are mai totdeauna de binecuvântat câteva perechi.

In alte țări, atât fetele cât și băeții, la o dată anume stabilită, se plimbă pe uliți purtând placarde pe cari scrie: «Pentru a trăi fericit, trebuie să te căsătorești».

Tradiția spune că toate căsătoriile ce rezultă din promisiunile făcute în această zi, sunt fericite.

Dar cel mai pitoresc mod de a se face căsătoria există în Olanda. Aci, băiatul sau fata, pentru a-și arăta preferințele, se folosește de o pernă cusută cu flori de lână sau de bumbac.

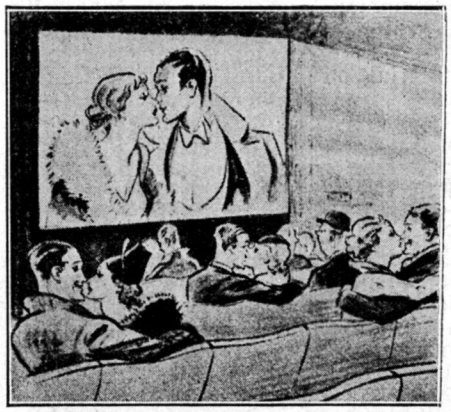

La cinematograf: Romanță fără explicații..

Logodnicul se așează în dreptul ferestrei logodnicei și pune coatele pe margine, stând de vorbă cu fata care nu iese din casă. Dacă i se îngăduie să intre jumătate în odaie, adică până aproape de brâu, însamnă că e ales. Alt obicei, este bătaia cu pernele. Atât băeții cât și fetele le poartă sub braț. Când tânărul vede fata care-i place, îi aruncă perna, ceiace echivalează cu o cerere formală de logodnă. Dacă la rândul ei, fetei îi place de băiat, îi aruncă și ea perna; dacă nu, așteaptă clipa când ajunge în dreptul tânărului pe care îl preferă.

Se întâmplă în dese rânduri, cum e și firesc, ca mai multor băeți să le placă aceiași fată. Pernele se încrucișează atunci în aer și fata cea mai frumoasă și dorită este bombardată cu perne până când se hotărăște să-și fixeze alegerea asupra unuia din numeroșii ei admiratori. Alteori se întâmplă ca bătaia cu pernele să degenereze într'o bătae în toată regula între rivalii nemulțumiți; de obicei însă, tuturora le place să joace cinstit și să se retragă atunci când văd că au pierdut partida.

Jocul cu perna este obișnuit și la noi pe o muzică anume făcută. Dar nu cu intenții de căsătorie. Băiatului căruia îi place fata, așezat în mijlocul horei, își lasă batista în dreptul aceleia pe care o preferă. Aceasta iese din horă și, la rându-i urmează să facă acelaș joc, indiferent care-i va fi preferința. Dar și acesta e un semn al legăturilor de mai târziu.

SPIRITE ȘI MORAVURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O anecdotă în legătură cu regele Victor Emanuel III.

Aflându-se singur la vânătoare, într'o regiune muntoasă a regatului său, regele ucise o căprioară care se rostogoli în fundul unei prăpastii. Un tânăr țăran, care se afla prin apropiere, se oferi să coboare în prăpastie și s'aducă vânatul

— Bine, zise regele, te-aștept aci.

— Dar dacă ți-l aduc, ce-mi dai?

— Ce vrei să-ți dau?

— O liră și jumătate din merindele pe cari le ai în sac.

— Bine. Mă învoiesc.

Tânărul țăran coborî povârnișul și se reîntoarse cu vânatul pe care îl puse la picioarele regelui, așteptând recompensa făgăduită.

Regele îi dădu lira, apoi scoțând merindele din traistă, le împărți pe din două.

Dar țăranul rămase încremenit și își întoarse fața cu dispreț atunci când regele îi întinse o jumătate de pâine neagră și-o ceapă.

— Eu credeam că ești un mare boer, dar bag de seamă că ești sărac ca și mine, zise el îndepărtându-se. Nu mai vreau nimic.

*

Se spune că un tânăr și îndrăzneț reporter american, dornic să insereze în ziarul la care scria un interwiev luat marei tragediane Sarah Bernard, cu prilejul unei sărbătoriri, a izbutit prin toate mijloacele să se introducă în locuința acesteia. In timpul convorbirii îi punea fel de fel de întrebări și nota cu grabă răspunsurile, dar, ducând indiscreția profesională dincolo de limitele îngăduite, celebra artistă nu s'a putut stăpâni să nu-i adreseze o ironică chemare la ordine.

— Dar, doamnă, stărui gazetarul, mereu îndrăzneț, deși încurcat oarecum, trebuie să-mi răspundeți! Eu sunt reporter.

— Reporter? a exclamat cu blândețe Sarah Bernard. Ah, cât îmi pare de rău. Spune-mi te rog, prin ce întâmplare te-a lovit o astfel de nenorocire?

Interwievul n'a mers mai departe

*

Vacanțele au fost inventate ca să se pregătească bucuria unei reintrări.

Scene autentice:

Tatăl unui general, — să-i zicem X, — în vârstă de 91 de ani, e om în plină putere de viață, se plimbă patru ore pe zi, citește alte patru ore, se bucură de situația copiilor, dintre cari unul e general proaspăt pensionar, și-i vizitează pe toți cu dragoste părintească.

De sărbătorile Paștelui, generalul dă o masă copioasă cu numeroși invitați. Bătrânul nonagenar îl întrebă pe vecinul său:

— D-tale îți plac femeile?

— De sigur, răspunse domnul de alături.

— Și mie-mi plac... adaogă bătrânul

*

Pe timpul ministeriatului marelui om de Stat francez Louis Barthou, câțiva ziariști cari îl împresurau mai 'nainte de-a intra la Quai d'Orsay, cerându-i să le dea anumite deslușiri în legătură cu criza de guvern, el le-a dat cu blândețe următoarea deslușire:

— Cum vreți să vă spun mai 'nainte de-a intra ceiace de bună seamă n'am să vă spun în clipa când voi ieși de-aci?

Iar când s'a reîntors, ceva mai târziu:

— Adineauri, nu v'am putut spune nimic fiindcă nu știam nimic; acum, nu pot să vă spun nimic fiindcă știu totul.

*

Când un om influent îți făgăduiește ceva, tu învață un meșteșug, — și cată să te bizui pe acesta.

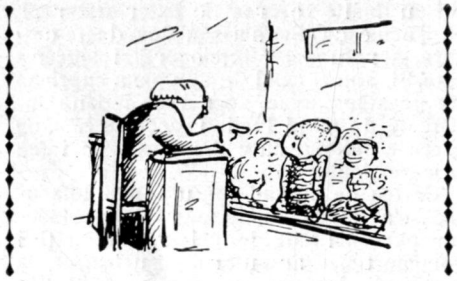

— Ionescu, pentru ce primii creștini se refugiau în catacombe?

— Din cauza bombelor aeriene!

Obiceiul de a se oferi ouă de Paști nu e recent. Totuși, ouăle adevărate și proaspete au fost înlocuite cu vremea prin darurile cele mai plăcute și mai costisitoare.

Astfel, Diana de Poitiers a primit o perlă mare în formă de ou, în care se găsea un superb colier de perle fine. Ludovic XIV i-a trimis domnișoarei de La Vallière, la mânăstirea unde se refugiase ca să-și sfârșească zilele, un ou de o rară bogăție în care se afla o spărtură din crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul.

Mai târziu, Lancret și Watteau nu s'au dat înlături să-și plimbe penelurile pe suprafața oului. Două din aceste rare exemplare se păstrează și astăzi la Versailles.

Ludovic XV putea oare s'o uite pe Du Barri? I-a trimis un ou acoperit cu aur, în care se aflau lucruri delicioase.

— Dacă-l spargi și-i mănânci conținutul, i-a spus cavalerul de Doutflers, să-mi dai mie coaja.

In aceiași vreme s'a expus un ou mare de email, pe care era gravată evanghelia de Paști. In vârf se afla un cocoș care cânta douăsprezece arii din opere.

Pe vremea Revoluției, în fiece ou dăruit se putea găsi fie o condamnare la moarte, fie o ghilotină în miniatură.

Nu e oare mai plăcut să găsești în ele numai bomboane?

*

Emile Zola și Jules Claretie, cei doi mari scriitori francezi, au fost pe vremuri prieteni, formau o «clică» și se lăudau reciproc prin ziarele pe cari le aveau la îndemână. Jules Claretie, care scria la ziarul «Le Temps» primi într'o zi o scrisoare din partea lui Zola, care îi spunea: «Fă tot ce-ți stă'n putință pentru cartea mea. Știi, o mână spală pe alta».

Dar peste câtva timp începură să se dușmănească și într'o zi apăru într'o gazetă un articol împotriva lui Claretie, scris de Zola. Claretie era furios, dar căuta să-și ascundă mânia și publică în ziarul său scrisoarea de mai sus a lui Zola, sub care puse articolul acestuia, adăogând: «Se pare că n'am spălat încă îndeajuns mâinile d-lui Zola»

O victimă a medicinei de altădată.

Blaise Pascal, marele cugetător francez, a murit într'un chip misterios. S'a dovedit mai târziu că în timpul boalei, el a fost otrăvit din pricina medicamentelor luate în doze prea mari. Ca să ne dăm seama de starea ştiinţei de acum două veacuri, e deajuns să reproducem diagnosticul pe care îl punea în legătură cu boala lui Pascal un medic renumit:

«D. Pascal suferă de o încurcătură a intestinelor, care provine dintr'o umoare melancolică. Această umoare, în timp ce fermentează, produce vapori, care produc simptome diferite, după diferitele părţi pe care le ating. Ei fermentează pentrucă fierb şi această fierbere provine din căldură. De aceia trebuie să i se ia sânge bolnavului la ambele braţe şi apoi să i se dea purgativ în chipul următor ».

Să ne mirăm că Molière îşi găsea eroi printre medici?

*

Un medic celebru în boalele de inimă lua totdeauna pentru prima consultaţie două sute de franci, iar pentru cele următoare câte cincizeci de franci. Un bolnav, căruia nu-i convenea să plătească două sute de franci şi care prefera să înceapă consultul prin a doua vizită, intră într'o zi în cabinetul medicului şi cu tonul foarte degajat, strigă:

— Doctore, am venit *din nou!*

— Foarte bine, desbracă-te!

După o examinare conştiincioasă, medicul rosti cu hotărâre:

— Merge de minune! Urmează tratamentul pe care ţi l-am prescris data trecută.

*

O doamnă foarte frumoasă, dar care nu era prea deşteaptă, se plângea într'un salon unei prietene că este mereu sâcâită de numeroşi admiratori.

— Ah, răspunde simpatica prietenă, îţi este foarte uşor să-i îndepărtezi: n'ai decât să le vorbeşti...

*

Intre medici:

— Curios lucru! Bolnavii mei, pe vremurile de criză, au ajuns să-mi plătească cu mare greutate consultaţiile.

— Eu nu mă îngrijesc câtuş de puţin de asta. Am băgat de seamă că mă'mpac foarte bine cu moştenitorii.

*

— Spune, doctore, crezi că e gravă boala mea de intestine?

— Doamnă, în această privinţă singură autopsia ne poate desluşi pe deplin.

*

Un medic e chemat în pripă la căpătâiul unui bolnav, căruia trebuia să i se facă o grea operaţie. Dar când ajunse la destinaţie, bolnavul trecuse în lumea celor drepţi.

— Acum, ce credeţi c'ar fi de făcut? îl întrebară rudele mortului.

— Mie nu-mi rămâne decât să plec, răspunse medicul.

— Şi ce onorariu pretindeţi?

— Preţul convenit.. Două mii de lei.

— Bine, dar n'aţi făcut niciun fel de operaţie.

— Asta n'are nicio importanţă... Unde e mortul?

*

Intre soţi, intrând la un bal:

— Ne-am înţeles: nici valsuri, nici jazz, nici fox-trott astă-seară.

— Cu tine, *da,* se'nţelege...

Permiteţi. Doamnă, ca logodnicul meu să vină seara la bucătărie să mă vadă?

— Cine este logodnicul d-tale?

— Nu ştiu încă, nu cunosc cartierul acesta!

Un bătrân gazetar, care nu putea să sufere muştele, fu invitat într'o zi la un dineu, împreună cu unul dintre colegii săi.

In timpul mesei:

— Drace! strigă colegul, am înghiţit o muscă...

— Cu atât mai bine, răspunse bătrânul gazetar, sunt atât de mulţumit când li se întâmplă câte-un rău dobitoacelor astora murdare!...

*

Un tânăr poet îi prezintă unui prieten ultimul său volum de versuri.

— Ei bine, volumul acesta se vinde? îl întrebă prietenul pe poet.

— Da, se vinde... Nu ştiu dacă se cumpără, dar se vinde.

*

Fontenelle a fost întrebat de un prieten pe patul de moarte:

— Cum mai merge?

— Nu mai merge, a răspuns el, se duce.

*

Marele romancier Al. Dumas-Tatăl, care era foarte oacheş, şi care se spunea că se trage dintr'o familie de mulatri, îi spuse într'o zi unui obraznic care îl tratase de «negru»:

— Ei da, domnule, tatăl meu a fost mulatru, bunicul meu a fost negru, străbunicul meu a fost maimuţă. Generaţia mea începe acolo unde a d-tale sfârşeşte.

*

Un erudit francez, Pitard, i-a spus într'o zi poetului Theophile Gautier:

— Păcat că având atâta spirit, cunoşti atât de puţine lucruri!

— Păcat, răspunse Gautier, că ştiind atâtea lucruri, d-ta ai atât de puţin spirit!

*

Un medic, văzând în sala de aşteptare un bătrân trecut de vârsta de optzeci de ani, se grăbi să-l întâmpine cu cuvintele:

— Mai întâi, Domnul meu, ţin să-ţi adresez toate felicitările mele pentru faptul c'ai izbutit s'ajungi la o astfel de vârstă.

O doamnă engleză, lipsind de-acasă mai mult de-o săptămână, îi telegrafiază intendentului ziua reîntoarcerii şi-i face cunoscut s'o aştepte la gară.

— Ei bine, îl întreabă ea pe intendent, ce mai e nou la castel?

— Mai nimic nou, doamnă... A, ba da.. Câinele dog a murit.

— A murit câinele? Dar cum s'a 'ntâmplat asta?

— A ars în timp ce ardeau grajdurile.

— Cum? Au ars grajdurile? Dar caii?

— Caii au ars şi ei odată cu trăsurile.

— Dar cum se face c'au luat foc grajdurile?

— Din pricina unei scântei care-a venit dela castel.

— Cum? A ars şi castelul?

— Da, doamnă.

— Dar în ce chip?

— Din pricina lumânărilor care erau aprinse în jurul sicriului în care îl aşezasem pe Domnul.

— Cum! Bărbatul meu...

— Da, doamnă. Domnul s'a sinucis în clipa când a aflat că bancherul său a suspendat plăţile.

*

Un membru din Camera Comunelor, părinte a şapte copii, tocmai voia să urce la tribună ca să vorbească în favoarea ministerului. Unul dintre prietenii săi, de opinie adversă, îl trage de haină şi caută să-l oprească prin cuvintele:

— Dragul meu, cei şapte copii ai d-tale au fost plasaţi.

— Foarte bine, dar nevastă-mea e din nou însărcinată.

*

Discuţie între un seducător şi victimă:

— Draga mea, suntem pierduţi: bărbatul tău ştie totul.

— Ce spui? A surprins cumva o scrisoare?

— Câtuş de puţin.

— O indiscreţie, o răutate a vreunuia dintre prietenii noştri?

— Nici asta.

— Dar atunci, ce te îngrijorează?

— Ei bine bărbatul tău a venit azi dimineaţă la mine şi m'a rugat să-i împrumut 500 de franci.

— Şi i-ai dat?

— Fără nicio ezitare.

— Atunci, poţi să fi liniştit. Nu ştie nimic.

*

In cabinetul unui medic:

— Eşti măritată?

— Nu, domnule.

— Ai un amant?

— Oh, nu, domnule.

— Eşti însărcinată?

— Tocmai asta vreau să ştiu.

*

Din glumele germanilor:

Când iese în văzduh aviaţia britanică se face umbră pe pământ, când apare cea franceză, astupă lumina soarelui.

Când îşi face apariţia aviaţia germană — fug şi păsările din aer: nu mai e loc pentru dânsele.

*

Omul cel mai decorat din lume este Goering.

Cancelarul Hitler este primit în vizită de Dumnezeu în cer.

Când să plece, A tot puternicul îi spune:

— Vizita D-tale mi-a făcut plăcere — dar te rog nu mai îmi trimite pe mareşalul Goering, căci de câte ori vine îmi fură câte o stea.

SCURTE INFORMAŢII

S'a pus sub tipar lucrarea: „Un prinţ prin Ţara Lui, Mihai al României", întocmită de d. prof. Ion Conea, din însărcinarea d-lui Gh. Tătărescu, preşedintele Consiliului de Miniştri.

— La Veneţia, a fost inaugurată, în prezenţa regelui împărat şi a autorităţilor fasciste, expoziţia bienală. Secţiunea românească din cadrul acestei expoziţii, la care au participat zece naţiuni, a fost cercetată cu deosebită luare-aminte de oficialitatea italiană.

— Bulgaria de nord urmează să fie electrificată. O direcţiune specială va fi creiată spre a asigura executarea acestui vast proect de lege.

— D. prof. A. C. Cuza, consilier regal, va fi sărbătorit în cursul acestei luni, din iniţiativa unui grup de prieteni pentru 50 ani de activitate publică, didactică şi literară.

— Primăria municipiului Bucureşti a tipărit, într'o ediţie omagială, opera poetică a lui V. Alexandri, dela moartea căruia s'au împlinit cincizeci de ani.

— Lucrările de sculptură din parcul «Regele Carol II», cari împodobesc anul acesta expoziţia «Lunei Bucureştilor», sunt opera sculptorului C. Baraski Muşat.

— Editura Şcoalelor—Sanft din Craiova, tipăreşte «Logodnicii» de Manzoni, în traducerea d-lui Al. Iacobescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOGRAFIE

Cărți primite:

Lordul Bulwer Lytton: Ultimele zile ale cetății Pompei Ed. „Biuroului Universal“ 409 pag.
Demostene Botez: Comedia Umană Ed. Socec Buc. 292 pag. 80 lei.
Panait Istrate: La stăpân Ed. Cartea Românească 134 pag. 50 lei.
Liviu Rebreanu: Amândoi Ed. Socec 289 pag. 80 lei.
Ioan Massoff: Matei Millo Ed. Națională 448 pag. 90 lei.
M. Eminescu: Basme în proză Ed. Cartea Românească 48 pag. 10 lei.
Theodor Martas: Doi și ai aviației Ed. Cugetarea 200 pag. 55 lei.
Lucian Costin: Din viața scriitorilor Ed. „Națională“ 144 pag. 30 lei.
Henryk Sienkiewicz: Prin foc și sabie Ed. „Cugetarea“ 556 pag. 80 lei.
Eug. Herovanu: Cartea Prieteniei Ed. „Cartea Românească“ 173 pag. 60 lei.
Dumitru Olariu: Crângurile Cerului Colecția „Litoral“ Constanța 68 pag. 50 lei.
Prof. Dr. N. Minovici: Salvarea 50 de ani de activitate Ed. Socec 236 pag.
Paolo Soldati: La poesia di Octavian Goga Ed. Ramuri Craiova 63 pag. 60 lei.
N. Crevedia: Dă-mi înapoi grădinile Ed. Cartea Românească 94 pag. 100 lei.
Ironim Serbu: Dincolo de tristețe Ed. Socec 248 pag. 347 lei 60.
Paul I. Papadopol: Bogdan Petriceicu — Hașdeu Ed. Cartea Românească 30 pag. 8 lei.
Ion Ghica: Scrisori Ed. „Cartea Românească“ 48 pag. 10 lei.
Artur Gorovei: Invățătorii Folkloriști Ed. Cartea Românească 29 pag. 8 lei.
Iancu Constantinescu: Pe cărarea cu aglice Ed. Ramuri Craiova 109 pag. 50 lei.
Radu Gyr: Plânge strâmbă lemne Ed. Flamura 138 pag. 30 lei.
Pimen Constantinescu: Poeme Creștine Tip. Cartea Putnei 80 pag. 40 lei Focșani.
Colonel V. Bacaloglu: Spre Lumină Tip. Z. Corlățeanu Buc. 166 pag. 60 lei.
Teodor Cerbuleț: Antim Ivireanu Ed. Cartea Românească 31 pag. 8 lei.
Sanda Marin: Bucătăria Satului Ed. Cartea Românească 30 pag. 8 lei.
Vasile Cilibia: Declinul Economiei Institutul de Arte grafice Arad 83 pag.
Ardos Prigyes: A Muncara nevelés Tip. Sf. Ladislau Oradea 98 pag.
Fritz Baljaveck: Südostdeutsche Forschungen S. Hirzel Leipzig.
M. Barling: Leagănul Pisicii 2 vol.
I. Găvănescul: Despre sufletul românesc și cultura națională, Buc. 1939.
Iustin Iliescu: Grădina cu flori de toamnă (poezii) Colecția Scriitorilor români din Ardeal, 1940—.Lei 100
C. Constantinescu: Alcibiade dramă istorică în versuri, Grafica—Oradea, 1939, Lei 100.
Ion Steriopol: Credințe ucise (poezii) Ed. Miron Neagu—Sighișoara, Lei 60.
Const. Cojan: Târgul cu himere (poezii) Cartea Românească, București, 1940.—Lei 100.
Mia Frollo: Un scriitor original—Marin Theodorian Carada—Buc. 1940.
Victor Stoe: Fuga cerbilor (poezii) Buc. 1940.
Gen. Gr. Constandache: Regele Carol I al României, Buc. 1940.
Dr. I Ghiorghiu: Cancerul Cunoștințe folositoare Ed. Cartea românească, Lei 8.
A. N. Ivanov: Gânduri Ed. Itinerar—Chișinău, 1940.
Prof. Coriolan Petraun: L' itluence de l'art populaire roumain sur les autres nationalités de Transylvanie, Buc. 1940.
George Fotino: Din vremea renașterii naționale a țării românești Boerii Golești.—4 volume, Buc. 1940.
Gr. Tăușan: Câteva sisteme metafizice românești Tip. Universitar 1940.

Reviste și publicațiuni periodice:

Buletinul Muzeului Militar Național: An. III Nr. 5—6 București.
Buletinul Comunal Municipal Oradea: An. XIV Nr. 7—10 Oradea.
Buletinul Apicultorilor: An. XI Nr. 4—6 Cornești Dâmboviță
București Medical: An. XII Nr. 1—3 București.
Cuget Clar: An. IV. Nr. 38—46 București.
Curierul Financiar: An. X Nr. 3 București.
Catedra: An. XIII Nr. 128—129 Galați.
Cuvântul Școalei: An. I Nr. 1 Chișinău.
Crenguța: An. VI Nr. 2—3 Bălți.
Cuget Moldovenesc An. IX Nr. 1—3 4—5 Iași.
Curentul Literar: An. II Nr. 55—56 București.
Convorbiri Literare: An. LXXIII Nr. 4—5 București.
Căminul cultural: An. V Nr. 9 București.
Făt frumos: An. XV Nr. 2 Cernăuți.
Libertatea: An. VIII Nr. 7—10 București.
L'Echo de Belgrade: An. IX Nr. 8—19 Belgrad
Legea Românească: An. XX Nr. 9—11
Muncă și voe bună: An. II Nr. 7—10 Buc.
Mișcarea Medicală: An. XIII Nr. 3—4 Craiova.
Natura: An. XXIX Nr. 5 București
Orszag Vilag: An. XXIX Nr. 10 Arad.
Preocupări Literare: An. V Nr. 4—5 București
Poporul Românesc: An. IX Nr. 9 gara Chitila.
Pontice: An. II Nr. 14 București
Parlamentul Românesc: An. X Nr. 311 | 20 București.
Revista Fundațiilor Regale: An. VII Nr. 4—5 București.
Revista Economică: An. XIV Nr 3—4 București.
Revista Vânătorilor: An. XXI Nr. 3—6 București.
Revista Științelor Veterinare: An. XXI Nr. 3 București.
Revista Infanteriei: An. XXXXIV Nr. 3—6 București.
România An. V Nr. 4 București.
România Eroică: An. III Nr. 11—12 Cluj
România Aeriană: An XIV Nr. 4 București.
Straja Neamului: An. IV Nr. 3 Chișinău.
Satul: An. X Nr. 114 București.
Spirit Militar: An. II Nr. 2—3 București.
Transilvania: An. 71 Nr. 1—2 Sibiu.
Viața Basarabiei: An. VIII Nr. 11—12 Chișinău.
Neamul românesc pentru popor. An. XXVIII — Nr. 1—2, 3.
Libertatea. An. VIII Nr. 4, 5.
Parlamentul. An. XI Nr. 327, 328, 329.
Raza Literară. An. X Nr. 62.
Gazeta Cărților. Dec. 1939.
Buletinul Soc. cult. «Astra». An. III Nr. 12.
România militară. An. LXXVII Nr. 1—10.
Gazeta farmaciilor. An. VI Nr. . . .
Pontice: An. I Nr. 2—Constanța.
Parlamentul românesc. Număr special.
Satul. An. X. Nr. 114.
Ramuri. An. 35. (Ianuarie, 1940) Craiova.
Arhivele Olteniei. Craiova, An. XVIII Nr. 101—103. 104—106.
Tinerimea română. An. LVIII Nr. 5.

Adm. Bibliotecar, **Vasile Vornicu**

BCU Cluj / Central University Library Cluj